

วารสาร ISSN: 2697-5130 (Print)
ISSN: 2697-5254 (Online)

พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

Journal of Buddhistic Sociology

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2566) | Vol.8 No.2 (April-June 2023)

Approved by TCI during 2020 - 2024

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ Journal of Buddhist Sociology

ISSN: 2697-5130 (Print)

ISSN: 2697-5254 (Online)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2566)

Vol.8 No.2 (April – June 2023)

◇ กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม | ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน | ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

◇ วัตถุประสงค์

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้าน พุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเผยแพร่งานการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการของนักวิชาการ บุคลากร เจ้าหน้าที่ ตลอดถึงผู้ที่สนใจทั่วไป

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงถึงที่มาของบทความให้ชัดเจน

◇ **ที่ปรึกษา**

พระธรรมวชิรากร

พระราชวิสุทธิกวี

◇ **บรรณาธิการบริหาร**

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

◇ **หัวหน้ากองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เศวตวรโชติ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

◇ **หัวหน้ากองบรรณาธิการฝ่ายบริหาร**

ดร.สันติ อุณจะนำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

◇ **กองบรรณาธิการ**

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูโฆษิตวิฒนานุกูล, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระมหาวิชาญ กนต์สีโล, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

พระครูวินัยธรรสุริยา สุริโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก นุ่นกล้า

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศริน มนูญผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ชุมเสนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ สหพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา แสงอัมพร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตพงษ์ วงศ์ณาศรี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นวรัตน์ บุญภิลละ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา วงศ์เยี่ยมยอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร.สำเร็จ จันชุม

ศึกษานิเทศก์กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดร.บุรินทร์ภัฏ พรหมมาศ

กองการศึกษาเทศบาลตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรปราการ

ดร.พัชรี สุเมธกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ปรีญา สงค์ประเสริฐ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ดร.ปิยะสุดา เพชรเวช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ดร.สุปรีชา ชำนาญพุทธนิพร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

◇ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาประทีป เขมจารี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◇ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

พระปลัดประวิทย์ ธนบุญโณ

พระมหาโยธิน มหาวิโร

นางจิตรา อุนจะนำ

นายวิทยา ระน้อมบำรุง

นางสาวละออง สิทธิฤกษ์

นางสาวปิยารัตน์ นาคพุ่ม

◇ ออกแบบปก

พระนันท์ชัย นนทชโย

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก

◇ จัดรูปเล่ม

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

◇ พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เมืงทราย

1648 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร: 0-7534-3768, 063-313 7828

◇ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

128 หมู่ 6 ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 075-809 128-9 | E-mail: thammarat.yo@mbu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ (Journal of Buddhist Sociology) เป็นวารสารอยู่ในฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index-TCI) กลุ่ม 2 (ถึง 31 ธันวาคม 2567) ซึ่งฉบับนี้ ย่างเข้าสู่ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2566 ทางกองบรรณาธิการ ได้กำหนดการออกวารสารปีละ 4 ฉบับ โดยจะพยายามพัฒนาคุณภาพของบทความในวารสาร ให้ได้มาตรฐานที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการ ศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา โดยบทความในฉบับที่ 8 ปีที่ 2 นี้มีบทความทั้งหมด 14 เรื่อง ทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลาย สถาบันการศึกษา

ปัจจุบันการอุดมศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “การเรียนรู้ ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูง การจัดการศึกษาจึง จำเป็นต้องปรับตัวให้มีความหลากหลายในกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ไปจนถึง วิธีการวัดประเมินและผลที่เชื่อในศักยภาพของคนทุกคนที่จะค้นหาและพัฒนาตนเองได้ ใน กระบวนการเรียนรู้จึงย่อมไม่มี “สูตรสำเร็จรูป” ตายตัว หากแต่แปรผันและปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นได้ตามสภาพบุคคล บริบทเศรษฐกิจ และภูมิสังคม บนฐานการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของทุกภาคส่วนในพื้นที่และชุมชน

กองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสาร ฉบับนี้จะเป็นเวทีทางวิชาการ ที่จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ด้านการเรียนรู้ ยุคใหม่” ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจุดประกาย ความคิดหรือต่อยอดความคิด อันจะก่อให้เกิดกระบวนทัศน์ทางความคิด (Paradigm Shift) ที่จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนกรเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตนวัตกรรมและการ พัฒนาเยาวชน 4.0 ให้เป็นผู้ที่สามารถก้าวทันโลกและทันเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ตามนโยบาย ประเทศไทย 4.0

ในนามกองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ ต้องขออนุโมทนาขอบคุณ ต่อท่านเจ้าของบทความทุกบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ความ กรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความให้มีคุณภาพทางวิชาการที่ดียิ่งขึ้น และต้อง

ขอขอบคุณทีมงานผู้จัดทำวารสารทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนวารสารฉบับนี้ให้สำเร็จตามเป้าหมาย และออกได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงสมาชิกวารสารและผู้อ่านทุกท่าน ที่ได้ติดตามวารสารมาอย่างต่อเนื่อง

และหากท่านผู้เขียนหรือท่านผู้อ่านท่านใด มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถส่งความเห็นมาได้ที่ thammarat.yo@mbu.ac.th ทางกองบรรณาธิการ ขออ้อมรับมาปรับปรุงแก้ไขด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

(พระครูสิริธรรมภาณี, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่	1
THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL BASED ON THE CONSTRUCTIVISM THEORY OF WAT SI PING MUANG MUNICIPAL SCHOOL CHIANG MAI PROVINCE	
อินทร์ริตา ยาวิชัย	
การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา	17
THE PERFORMANCE ACCORDING TO BALA PRINCIPLE OF PRISONERS IN SONGKHLA CENTRAL JAIL	
ยศวันต์ ศรีไชย, เดชชาติ ตริทรัพย์ และสุปรีชา ชำนาญพุดิพร	
การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่	32
ASSESSMENT OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PROJECT OF RAJAPRACHANUKROH 1 SCHOOL UNDER THE OFFICE OF KRABI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA	
กิตติศักดิ์ กุमारน้อย, รัฐพร กลิ่นมาลี และนพรัตน์ ชัยเรือง	
การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล	51
AN APPLICATION OF TRI-SIKKHA IN LIFE QUALITY DEVELOPMENT OF PEOPLE IN KLONGKHUD SUB-DISTRICT COMMUNITY MUANG SATUN DISTRICT, SATUN PROVINCE	
พระมหาชัยวัฒน์ ชยธมโม และสุปรีชา ชำนาญพุดิพร	
การใช้หลักทฤษฎีธรรมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	67
AN APPLICATION OF PANJA SILA IN WAY OF LIFE OF STUDENTS IN MATHAYOMSUKRA 4 - 6, PHRUPEEPITTHAYAKOM SCHOOL, BANNASAN DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE	
ภรณ์นิดา วิเชียร, สมเกียรติ ต้นสกุล และเดชชาติ ตริทรัพย์	

สารบัญ (ต่อ)

การขัดเกลาทางสังคมตามแนวคิดของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา SOCIALIZATION ACCORDING TO THE CONCEPT OF BUDDHIST SCHOLAR'S พระครูปลัดสิริวัตร สุทธิมนโน (ด้านประสิทธิ์), กัญญา วงศ์เวชกุล และกันตภณ หนูทองแก้ว	82
กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา THE STRATEGIES FOR PROMOTION OF DEMOCRACY OPERATIONAL TO A STUDENT COUNCIL MODEL IN MUNICIPALITY SCHOOL 3 (WATSALAHAWYANG) SONGKHLA PROVINCE เฉลิมพล บุญฉายา, มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่	95
แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ GUIDELINES FOR IDENTIFICATION DEVELOPMENT ON BENJAVITI FOR ENHANCE CHARACTERS OF STUDENTS OF KANCHANAPHISEKWITTAYALAI SCHOOLS, KRABI ชนพล เต็มทับ, บุญเลิศ วีระพรกานต์ และพระครูพิจิตรศุกการ	112
บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา THE ROLE OF THAI TEACHERS AND DIGITAL TECHNOLOGY FOR EDUCATION MANAGEMENT แสงสุรีย์ ทองขาว, พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข), พระปลัดไพโรจน์ อดุล (สมหมาย), สงคราม จันทร์ทาศรี และวิชิต นาชัยสินธ์	130
การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) THE DEVELOPMENT OF BASIC MATHEMATICS SKILLS FOR KINDERGARTENERS BY AN ONLINE EDUCATIONAL GAME ACTIVITIES, WORDWALL ธิดารัตน์ อธิปัญญาพงษ์ และกรกมล วาสโพ	145
การพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC SERVICE STRATEGY FOR SOCIETY OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ชุตติเดช สุวรรณมณี	159

สารบัญ (ต่อ)

การประเมินความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง NEED ASSESSMENT FOR BRANDING AND MARKETING COMMUNICATION STRATEGIES OF MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION, FACULTY OF EDUCATION, RAMKHAMHAENG UNIVERSITY ปทุมพร เปี้ยถนอม, จักรกฤษณ์ สิริริน และกรรณิกา เชาว์วัฒนกุล	180
วิศวกรรมการเรียนรู้กับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 LEARNING ENGINEERING AND 21 ST CENTURY LEADERSHIP อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ, กรรณิกา เชาว์วัฒนกุล และกมลทิพย์ ทองกำแหง	195
สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง THE SOCIAL MEDIA ON POLITICAL CAMPAIGNING บุญชिरา ภูชนะจิต	207
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	(๓)

การพัฒนา รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้
ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง
จังหวัดเชียงใหม่*

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL BASED
ON THE CONSTRUCTIVISM THEORY OF WAT SI PING MUANG
MUNICIPAL SCHOOL CHIANG MAI PROVINCE

อินทรีตา ยาวิชัย

Inritha Yavichai

โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Wat Si Ping Mueang Municipal School Chiang Mai Province, Thailand

E-mail: Inrita9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง เพื่อหา รูปแบบและทดลองใช้รูปแบบ และเพื่อสรุปประเมินผลการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ จำนวน 441 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมิน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ยอมรับได้

---

* Received 27 November 2021; Revised 26 June 2023; Accepted 26 June 2023

2. รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียนและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้จากจุดประสงค์ ขั้นที่ 2 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 การเสริมความรู้ใหม่จากครู สื่อแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้กับวิถีชีวิตและขั้นที่ 5 การประเมินสะท้อนผลการเรียนรู้

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมี 5 ขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนา, การบริหารจัดการเรียนรู้, การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current state of learning management based on the Constructivism Theory of Wat Sri Pingmuang Municipal School and 2) study and find a model, as well as experiment with the model to summarize the result evaluation. The population used in this study comprised 441 people. The research tools were the evaluation form, observation form, interview form, and questionnaire for asking the satisfaction, which had a reliability of 0.9. Data were analyzed using a statistical computer program by estimating the mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that;

1. Overall, the problematic conditions and basic information about learning management through the Constructivism Theory still need to be improved and developed continuously. It has yet to be satisfied at an acceptable level.

2. The learning management model based on the Constructivism Theory included five steps: 1) Introduction to lessons and setting learning goals based

on the objectives, 2) Previous knowledge review, 3) Reinforcement of new knowledge from self-learning media, 4) Application of knowledge to lifestyles, and 5) Learning evaluation.

3. Overall, the examination results of the efficiency of theoretical reasonableness and the feasibility of developing a learning management model with the Constructivism Theory of Wat Sri Ping Muang Municipal School, Chiang Mai Province, was at a high level, which met the specified criteria. The overall satisfaction was at the highest level.

4. Developing a learning management model using the Constructivism Theory consisted of five steps, and all had averages at a high level.

Keywords: Model, Development, Learning Management, Constructivism

บทนำ

การศึกษาวิจัยที่ค้นและเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ชี้ให้เห็นได้ชัดว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันควรมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 เพื่อเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและที่จะเกิดขึ้นในโลกแห่งอนาคต ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสร้างกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสอนจะต้องคำนึงอยู่เสมอเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนที่กำหนด นอกจากนี้มีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบ และโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของทุนมนุษย์ที่รองรับการศึกษา การเรียนรู้ และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาควรได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ เติบโตตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยครูจะต้องปรับแนวทางการเรียน

การสอนที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จะเป็นพื้นฐานต่อการใช้ชีวิตในอนาคต โดยเปลี่ยนการสอนแบบเดิม จากครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ักเรียนหน้าชั้นเรียน มาเป็นนักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้จากนอกห้องเรียนด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ครูเป็นผู้จัดทำขึ้น (ชนิสรา เมธภัทรศิริธู, 2560) โดยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากกว่าครู โดยที่เน้นผู้เรียนให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ หรือเหตุการณ์ด้วยตัวของผู้เรียนเองทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ และการตีความหมายจากประสบการณ์ คือ ต้องมีการรับรู้ด้วยการตอบสนองจนเป็นประสบการณ์ก่อนจนเกิดความรู้ความเข้าใจนั้น ๆ และเกิดกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองเกี่ยวกับการจัดระเบียบประสบการณ์เดิมประสบการณ์ใหม่ให้มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (ศศิธร เวียงวะลัย, 2556)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนคือรูปแบบการจัดการศึกษาต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมผู้เรียนที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ด้วยกระบวนการที่หลากหลายและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัย ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เก่ง ดี มีสุข จึงเป็นเรื่องท้าทายที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และกรอบยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โรงเรียนและหน่วยงานต้องวางแผนงานให้รองรับกรอบยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ความมั่นคง 2) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 5) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งทิศทางการสร้างเด็กยุคไทยแลนด์ 4.0 สร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่ที่ยากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติการพัฒนาเด็กต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันมีครูปฏิบัติการสอน จำนวน 28 คน บุคลากรอื่น ๆ จำนวน 7 คน นักเรียน จำนวน 404 คน โรงเรียนอยู่

ใกล้ชุมชนแออัดมีโรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชนที่อยู่ใกล้เคียงเป็นจำนวนมากทำให้จำนวนนักเรียนลดลง ไม่มีโอกาสได้คัดกรองนักเรียนที่จะเข้ามาศึกษาในโรงเรียนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา 2562 ของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง และจากการสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2562 ได้ข้อมูลสรุปสิ่งที่ควรพัฒนาที่สำคัญ คือ 1) การทำกิจกรรมเสริมสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัย การพัฒนาปลูกฝังในเรื่องสุขนิสัยที่ดีนั้นยังกระทำได้ไม่ค่อยเหมาะสมเท่าที่ควรมากนัก 2) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ทุกรายวิชาที่ประเมินส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่า 50 จึงควรพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้คะแนนผลการทดสอบเกินครึ่งของคะแนนเต็มร้อย 3) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น รวมทั้งควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวข้องในการจัดการสถานที่ของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม 4) การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับรู้มากขึ้นกว่าเดิม มีการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา มีการจัดระบบการนิเทศติดตามดำเนินกิจกรรม/โครงการ ให้มีความต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น 5) ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ครูมีความรู้ในเรื่องการทำวิจัยให้มากขึ้น โดยการจัดอบรม การทำสื่อนวัตกรรมและการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับคณะครูทุกคน เพื่อเป็นการพัฒนาครูในเรื่องสื่อนวัตกรรม และงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจะได้พัฒนาครูให้ทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนของสังคมในปัจจุบัน รวมถึงการหาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขโดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน รับทราบข้อมูลและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น 6) เด็กและเยาวชนแต่ละคนมีภาวะด้านพัฒนาการแตกต่างกันมีบุคลิกภาพภายในและภายนอกตามสภาพความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองและการรับรู้ ไม่มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ขาดทักษะในการคิด บกพร่องทางการเรียนรู้ ปฏิเสธค่านิยมหรือหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ไม่มีทักษะในการสื่อสาร ปฏิเสธไม่เป็น ควบคุมอารมณ์และความเครียดไม่ได้ รวมทั้งการมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต 7) ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในการ

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ โดยความร่วมมือของทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนางานโดยให้ความสำคัญและให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จากข้อมูลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียน ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเร่งด่วน จึงต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อสรุปประเมินผลการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

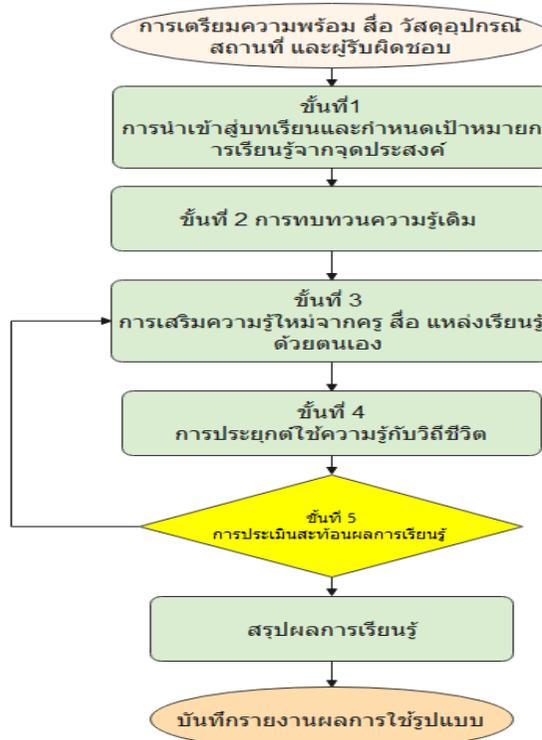
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 441 คน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 2 หารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 4 สรุปประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมิน

แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ยอมรับได้

2. รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 การเสริมความรู้ใหม่ ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้ และขั้นที่ 5 การประเมินผล

ภาพที่ 1 แสดงการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียนและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้จากจุดประสงค์ ขั้นที่ 2 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 การเสริมความรู้ใหม่จากครู สื่อแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้กับวิถีชีวิตและขั้นที่ 5 การประเมินสะท้อนผลการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. ที่ข้อค้นพบสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลนั้นเป็นรากฐานสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบสามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไปสู่การจัดการและปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์ต่อไป อีกทั้งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายประเทศทั่วโลกต้องยึดหลักผลลัพธ์ที่ประเทศโรงเรียน สถานที่ทำงานและชุมชน สร้างองค์ความรู้และการพัฒนาองค์ความรู้ ที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิดเรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร ร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิตในยุคที่มีการแข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้

ดังนั้นทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้จึงมีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้เชื่อว่าการเรียนรู้ เกิดจากพัฒนาการในการสร้างความรู้ สติปัญญา จริยธรรม ประสบการณ์ในการลงมือกระทำของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษา คิด ค้นคว้า ทดลอง ระดมสมอง ศึกษาจาก ใบความรู้ สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายใต้กิจกรรมการเรียนรู้ หรือสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบไว้ให้ล่วงหน้า โดยที่ผู้สอน

เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการออกแบบการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเกื้อหนุน และส่งเสริมอำนวยความสะดวก ผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของตนอย่างกระตือรือร้น เป็นการค้นหาความรู้ให้กับตนเอง มีการรวบรวมความรู้ใหม่ ๆ เข้าไปในจิตใต้สำนึกภายในจิตใจ เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง แล้วยังเป็นกระบวนการทำงานสังคมอีกด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป โดยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในสิ่งแวดล้อม พิสูจน์ความเป็นจริงจากสมมติฐานที่ตั้งขึ้นและสรุปเองโดยสร้างการเชื่อมโยงและเปรียบเทียบบทสรุปของตัวเองกับผู้อื่น ตามที่ วัชรรา เล่าเรียนดี ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองไว้ว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มากที่สุด นักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีความเชื่อว่า ผู้เรียนสร้างความจริงด้วยตนเอง หรืออย่างน้อยตีความหมายหรือข้อมูลเหล่านั้นจากการรับรู้ประสบการณ์ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2554) นอกจากนี้ ชาคริต เรื่องประพันธ์ ได้สรุปขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในทำนองเดียวกัน คือ 1) ขั้นแนะนำ เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดหมาย และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้บทเรียน ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้เรียนซักถามหรือตั้งคำถาม การชวนสนทนาการกระตุ้นความสนใจด้วยเกม เป็นต้น 2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นเรื่องที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน เช่น การอภิปรายกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมพลังความคิด เป็นต้น 3) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนรู้ ผู้เรียนทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การสร้างความคิดใหม่ การประเมินความคิดใหม่ 4) ขั้นการนำความคิดไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้แนวคิดหรือความรู้ ความเข้าใจประมวลองค์ความรู้ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ 5) ขั้นสะท้อนความคิด/ขั้นทบทวน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ประเมินและพัฒนาความคิดอย่างรอบคอบและต่อเนื่องจนสามารถประเมินผลได้ (ชาคริต เรื่องประพันธ์, 2556)

2. จากข้อค้นพบรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 การเสริมความรู้ใหม่ ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้ และขั้นที่ 5 การประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นนั้นเป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพการศึกษาได้โดยตรงโดยเฉพาะนักเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพมีการดำเนินการสร้างพัฒนาอย่างเป็น

ระบบ โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการตามขั้นตอนการจัดทำ อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจร่วมแก้ไข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน อีกทั้งอาจเป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุมทุกด้าน ทำให้ทราบข้อมูลที่จะนำมาสร้างรูปแบบได้เป็นอย่างดีประกอบกับได้นำรูปแบบเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการประเมินโดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเมื่อดำเนินพัฒนารูปแบบในระยะที่ 3 จึงทำให้รูปแบบมีความสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองดังกล่าวได้ยึดเป้าหมายที่ว่าระบบการจัดการศึกษาของเราจะต้องมีเป้าหมายใน การฝึกฝนผู้เรียนให้สามารถ พัฒนาปัญญา สู่การพัฒนาร่างกาย ให้สุขสบาย สุขภาพดี แข็งแรงไม่มีโรคภัย ไข้เจ็บ ปัญญาจึงมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับเกษราภรณ์ เตือนแรม ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสืบค้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สาระประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 2) ทักษะการสืบค้นหลังการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (เกษราภรณ์ เตือนแรม, 2558) และสอดคล้องกับสิริมา มิ่งเมือง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดมีแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงถูกต้องมากขึ้นกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมดมีการเปลี่ยนกลุ่มแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ไปจากก่อนเรียน หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด 3) นักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กับเทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงมีร้อยละแผนพัฒนาการสัมพัทธ์หลังเรียนอยู่ในระดับสูง (สิริมา มิ่งเมือง, 2560)

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างจากการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ และพัฒนาให้มีความเหมาะสม และนำไปใช้ ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อแสดงหรืออธิบายเหตุการณ์หรือผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คีฟวีส ที่ได้เสนอแนวทางการสร้างรูปแบบว่าควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง ใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบต้องระบุหรือชี้ให้เห็น ถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา ส่วนการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบเป็นการทดสอบรูปแบบ (Keeves P.J., 1998) ด้วยการประเมินซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ มาตัส; สคริฟเวน; และสต๊อฟเฟิลบีม มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utily Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (accuracy Standards) โดยสรุปรูปแบบมีความสอดคล้องมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันในแต่ละขั้นตอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความสอดคล้องกับกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ ในรูปแบบจึงมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง (Madaus, G. F. et al, 1983) ทั้งยังสอดคล้องกับจักรพงษ์ ตริยฤทธิ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่องเส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่องเส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.37/81.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่องเส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.05-4.63 (จักรพงษ์ ตริยฤทธิ์, 2561)

4. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 ขั้นการเสริมความรู้ใหม่ ขั้นที่ 4 ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นการประเมินผล โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วยทำให้ผู้บริหาร ครู เพื่อนครูบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน เกิดการพัฒนาในวิชาชีพ เกิดความร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลการปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้เชื่อว่าการเรียนรู้ เกิดจากพัฒนาการในการสร้างความรู้ สติปัญญา จริยธรรม ประสบการณ์ในการลงมือกระทำของผู้เรียนทำให้การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการศึกษาในมิติต่าง ๆ อีกทั้งรูปแบบการพัฒนาที่สร้างขึ้นนั้นเป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณาการการศึกษาได้โดยตรง โดยเฉพาะเด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพได้รับการพัฒนา มีการดำเนินการสร้างพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการตามขั้นตอนการจัดทำ อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจร่วมแก้ไข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยถือว่าการพัฒนาคูณาการศึกษานั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่เกิดจากความร่วมมือของคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพัฒน์ ศรีธานี ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD พร้อมด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD พร้อมด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.52/93.56 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ

ร่วมมือ เทคนิค STAD พร้อมด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน แบบร่วมมือ เทคนิค STAD พร้อมด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ มีค่าอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.82 (กิตติพัฒน์ ศรีธานี, 2561) ยังสอดคล้องกับจักรพงษ์ ตริยฤทธิ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.37/81.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.05 - 4.63 (จักรพงษ์ ตริยฤทธิ์, 2561) อีกทั้งสอดคล้องกับนุกูล แจ่มสว่าง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีประจันต์ “เมธิประมุข” ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.62/81.07 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (นุกูล แจ่มสว่าง, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียนและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้จากจุดประสงค์ ขั้นที่ 2 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 3 การเสริมความรู้ใหม่จากครู สื่อแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้กับวิถีชีวิต และขั้นที่ 5 การประเมินสะท้อนผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีการวัดผลประเมินผลเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม ในกระบวนการขั้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู บุคลากรและชุมชน ต้องมีการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ครู ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับบริบทสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชนมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษารูปแบบกลยุทธ์การจัดการศึกษาที่ใช้การพัฒนาในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเพื่อการพัฒนาผู้เรียน เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดการศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างทั่วถึง มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนในชุมชนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ ศรีธานี. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD พร้อมด้วยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกษราภรณ์ เตือนแรม. (2558). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสืบค้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สาระประวัติศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จักรพงษ์ ตรียุทธ์. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิสรา เมธภัทรหิรัญ. (2560). ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) กับการสอนคณิตศาสตร์. สสวท, 46(209), 20-22.
- ชาคริต เรื่องประพันธ์. (2556). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องสมการกำลังสองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ร่วมกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นุกูล แจ็งสว่าง. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีประจันต์ “เมธีประมุข” ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2554). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). การจัดการเรียนรู้ (Learning Management). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สิริมา มิ่งเมือง. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

Keeves P.J. (1998). Educational Research, Methodology and Measurement: An international handbook. Oxford: Pergamon Press.

Madaus, G. F. et al. (1983). Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation (8 ed.). Boston: Kluwer - Nijhoff Publishing.

การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา*
THE PERFORMANCE ACCORDING TO BALA PRINCIPLE OF PRISONERS
IN SONGKHLA CENTRAL JAIL

ยศวินต์ ศรีไชย

Yotsawan Srichai

เดชชาติ ตรีทรัพย์

Detchat Treesap

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร

Supreecha Chamnanphuttiphon

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกรราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: yotsawans@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา การวิจัยเป็นแบบการวิจัยผสมผสาน (Mixed methodology research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 359 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงคุณภาพได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 คน จากแบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 มีค่าแปลผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

* Received 27 August 2021; Revised 26 June 2023; Accepted 29 June 2023

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวินัย ความเพียรต่อมอด้านศรัทธา ความเชื่อต่อมอด้านสติ ความระลึกได้ และด้านปัญญา ความรอบรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักผละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา แบ่งเป็นปัญหาและแนวทางการส่งเสริม ปัญหาที่มีข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ด้านปัญญา ความรอบรู้ และควรจัดกิจกรรมอบรม ให้ความรู้เรื่องศีลธรรมจริยธรรมหรือธรรมรงค์เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจหลักผละ 5 ที่ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้

ผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกท่านให้ความเห็นตรงกันว่าหลักธรรมผละ 5 นั้นเป็นหลักธรรมที่ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตภายในเรือนจำเรือนจำกลางสงขลาได้จริง มีประโยชน์โดยตรงต่อผู้ต้องขัง ควรสนับสนุนส่งเสริมหลักธรรมผละ 5 และอาจมีการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาอุปนิสัย ด้านการฝึกอาชีพ เพื่อเป็นประโยชน์ของตัวผู้ต้องขังเอง เพื่อนร่วมสังคม เจ้าหน้าที่รวมถึงเรือนจำ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่ปกติ สงบสุข ภายใต้กฎหมาย การควบคุมของบ้านเมืองและยังส่งผลไปยังการนำไปใช้หลังจากผู้ต้องขังพ้นโทษกลับไปสู่สังคมปกติได้อีกด้วย

คำสำคัญ: หลักผละ 5, การดำเนินชีวิต, ผู้ต้องขัง

ABSTRACT

The article “Living under Bala Principles 5 of Prisoners in Songkhla Central Prison” aims to 1) study the prisoners’ way of life under the Bala Principles 5 in Songkhla Central Prison and 2) study the recommendations for prisoners’ way of life under the Bala principles 5 in Songkhla Central Prison. The research employed mixed methodology research, and the sample for the quantitative research included 359 prisoners of the Songkhla Central Prison. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, the questionnaire and interview form were used to collect in-depth and structured data from three staff members. Then the data were analyzed using content analysis to find the conclusions.

The results showed that;

1. Overall, prisoners' way of life under the Bala Principles 5 in Songkhla Central Prison was high in all aspects. When considering each aspect by descending mean values, Concentration and Intention had the highest average, followed by Persistence and Endeavor, next was Faith and Belief, then Consciousness and Recall, and finally, Intelligence and Knowledge had the lowest level.

2. Recommendations for prisoners' way of life under the Bala Principles 5 in Songkhla Central Prison were divided into problems and ways to promote how to solve the problems. Most suggestions were for the aspect of Intelligence and Knowledge. There should be activities to give more knowledge about morals and ethics or campaigns to encourage the prisoners to apply more Buddhist principles to their lives. The correct understanding can lead to applying Bala Principles 5 for the ways of life.

From the results gained by interviews, all informants agreed that Bala Principles 5 could be used as the practical principles for the prisoners while living in the Songkhla Central Prison. These principles were directly beneficial to the prisoners. There should be the support and promotion of the Bala Principles 5, including the training programs organized to give knowledge in various areas, such as character development and vocational training, for the benefit of the prisoners. Social friends, officers, and Prisons can live together in a normal and peaceful society under the law and control of the country. It also affects the implementation after the prisoners return to normal society.

Keywords: Bala Principle 5, way of life, Prisoner

บทนำ

การดำเนินชีวิตโดยทั่วไปแล้วจะบ่งบอกถึงความคิด ทศนคติ ค่านิยม และมุมมองของแต่ละบุคคล ดังนั้นการดำเนินชีวิตจึงมีความหมายเชิงของตัวตนและใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ทางสังคม ชีวิต คือ การเรียนรู้และใช้ชีวิตไปในแต่ละวัน ด้วยการเผชิญหน้ากับทุกสถานการณ์

ความหมายของชีวิต อยู่ที่ชีวิตในทางปฏิบัติหรือชีวิตที่ดำเนินอยู่เป็นประจำในแต่ละวัน ซึ่งได้แก่ การติดต่อเกี่ยวข้องกับโลก สิ่งที่ทำให้ความหมายแก่ชีวิต ก็คือ การติดต่อเกี่ยวข้องกับโลก พูดสั้น ๆ ว่า ชีวิตตามความหมายของมนุษย์ คือ ชีวิตโดยความสัมพันธ์กับโลก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2555) สถานการณ์การกระทำผิดกฎหมายของประเทศไทยอยู่ใน สถานะ ค่อนข้างเพิ่มมากขึ้นเป็นอย่างมาก สาเหตุจากคนในสังคมถูกบีบคั้นทางด้านสังคม ครอบครัว และเศรษฐกิจ ความนิยมในวัตถุมีอิทธิพลมากเพิ่มขึ้น ทุกคนจึงต้องดิ้นรนชวนขายสิ่งที่ตนเอง ต้องการ โครงสร้างของสังคมได้กดดันให้บางคน มีการกระทำผิดกฎหมาย กล่าวว่าโครงสร้าง ของสังคมทุกสังคมมีสิ่งธรรมดา ๆ อยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกเป้าหมายของชีวิต อันได้แก่ เกียรติยศ ความมั่นคง และความมีอำนาจ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาจะได้รับ ประการ สองวิธีการที่จะทำบรรลุเป้าหมายดังกล่าวหากใช้วิธีการที่สังคมยอมรับ หรือวิธีการถูกต้องตาม กฎหมายก็คือว่าพฤติกรรมที่ไม่เบี่ยงเบน หากใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายก็คือว่ามีพฤติกรรมที่ เบี่ยงเบน อาชญากรรมก็จะเกิดขึ้น มีบางกลุ่มคนในสังคมที่มีการดำเนินชีวิตในทางไม่ถูกต้อง ผิดพลาด ใช้ชีวิตอย่างประมาท จนกระทำผิดกฎ ระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย คนเหล่านี้ต้อง ถูกลงโทษโดยการเข้ามาดำเนินชีวิตภายในสถานที่เรียกว่า “คุก” หรือ “เรือนจำ” เปลี่ยน สถานะจากบุคคลธรรมดาเป็น “ผู้ต้องขัง” (สุदारัตน์ กาญจนานนท์, 2561) การใช้ชีวิต ประจำวันในเรือนจำ คือ เก็บที่นอน – สวดมนต์ – อาบน้ำ – รับประทานอาหาร – เข้าแถว เคารพธงชาติ – เข้าหน่วยงาน – พักทานอาหารกลางวันอาบน้ำ – ขึ้นนอน เมื่อผู้ต้องขังเข้ามา ใช้ชีวิตในเรือนจำต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของเรือนจำ และคำสั่งเจ้าหน้าที่ เช่น ห้ามทะเลาะวิวาท ห้ามเล่นการพนัน ห้ามลักทรัพย์ ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดถึงการ กระทำผิดเกี่ยวกับเพศ เหล่านี้เป็นต้น

เรือนจำกลางสงขลาเป็นเรือนจำชายล้วนรับผู้ต้องขังโทษสูงในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง มีจำนวนผู้ต้องขัง 3,766 คน ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2564 สังคมด้านในส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปในทางที่ไม่ดี เจอคนหลากหลายรูปแบบต่างคนต่างมาจากหลากหลายพื้นที่ หลากหลายมุมมอง ความคิด หลายอาชีพ มีทั้งตั้งใจทำผิด ทำผิดหลายครั้ง และทำผิดโดยมิได้ตั้งใจ สิ่งแวดล้อม โดยรวมอาจนำไปในทางที่ไม่ดี ชั่วร้ายทางอกุศลมากกว่าความดีหรือกุศล ผู้ต้องขังถูกยุ่ง ตะแคงรัว มีข่าวลือโกหกต่าง ๆ จากผู้ต้องขังอื่น จากงานวิจัยของรัชนิกรณ์ แก้วไพรวลัย ผล ปรากฏว่า ภาพรวมเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการกระทำผิดวินัย พบว่า อันดับ 1) เกิดจาก ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ 2) เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อบังคับ 3) สภาพแวดล้อมในเรือนจำทำให้กระทำผิดวินัย 4) เพื่อความท้าทายสนุกและตื่นเต้น 5) เพื่อน

ผู้ต้องขังชกชวนและต้องการให้เพื่อนยอมรับ 6) ต้องการเรียกร้องความสนใจ 7) เจ้าพนักงานมีความไม่เป็นธรรมในการลงโทษ 8) เจ้าพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในบทลงโทษ 9) เกิดปัญหาในครอบครัว และ 10) ไม่มีการฝึกวิชาชีพหรือไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ จากปัจจัยดังกล่าวถ้าหากผู้ต้องขังไม่มีสิ่งใดยึดเหนี่ยวและแนวทางในการพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนก่อนแล้ว ผลที่ตามมาอาจทำให้การดำเนินชีวิตผิดพลาดเกิดผลเสียกับตนเองผู้อื่นและสังคมได้ (รัชนิภรณ์ แก้วไพรวัลย์, 2550)

การนำหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ไว้ในพระไตรปิฎกปรากฏอยู่ในโพธิปักขิยธรรม เป็นธรรมอันประเสริฐเพื่อการตรัสรู้ ได้แก่ พละ 5 คือ ธรรมอันเป็นกำลัง (power) เป็นกำลังในการปฏิบัติและเป็นกำลังในการประหารอกุศลต่าง ๆ (พระสมุห์บุญฤทธิ์ มหาบุญโญ (ศรีวิชัย), 2563) ที่บุคคลใดมีแล้วจะมีกำลัง ตัดเสียในสิ่งชั่วร้าย ไม่ปรารถนา เป็นกิเลส อกุศล เกิดเป็นจิตที่ตั้งมั่นในความดี การสร้างบุญ เกิดจิตใจที่เข้มแข็ง เพื่อมาแก้ไขชีวิตให้ดีขึ้น พละ 5 เป็นสภาวะที่มีกำลังหนักแน่น มั่นคง สภาวะที่ทำให้ไม่หวั่นไหวไปในเรื่องตรงกัน ข้ามไม่เอนเอียงหรือไม่ให้น้ำหนักไปทางฝ่ายตรงข้าม (แม่ชีวรนุช พงศ์ชนะชัย, 2560) โดยอธิบายได้ดังนี้ ศรัทธา หมายถึงความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม ถูกต้อง เช่นเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อในกฎ ระเบียบของเรือนจำ วินัยของผู้ต้องขัง เชื่อในตัวและคำสั่งของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม วิริยะ หมายถึงความเพียรพยายามที่จะลด ละ เลิกต่อความชั่ว สิ่งอกุศล ความไม่ดีทั้งหลาย ควบคู่ไปกับการเพียรในการทำความดีและเพียรพยายามรักษาความดีนั้นไว้ ถ้าขาดวิริยะแล้วจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จ สติหมายถึงความระลึกได้ ไม่เผลอ การควบคุมใจไว้ได้ มีความรู้ตัวตลอดเวลาว่าตนคิดอะไร พูดอะไร ทำอะไร โดยบางครั้งอาจมีสิ่งภายนอกมากกระทบเป็นสาเหตุทำให้ผู้ต้องขังขาดสติได้ ผู้มีสติย่อมควบคุมจิตใจได้ ใช้สติอย่างรอบคอบไม่หลงลืม ไม่ลืมตัวไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดรู้จักยับยั้งชั่งใจเป็นกำลังการควบคุมความประมาท สมာธิหมายถึงความตั้งใจมั่นทำจิตใจให้สงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน เมื่อเรามีจิตตั้งใจมั่นแล้วเกิดเป็นสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น ๆ ไม่วอกแวกไปเรื่องอื่น ปัญญาหมายถึงความรอบรู้ความรู้แจ้ง ความรู้จริง ความเฉลียวฉลาด มีประสบการณ์ มีวิจารณ์ญาณที่ดี เข้าใจในเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ และมีการตัดสินใจที่ดีได้

ผู้ศึกษาวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เพื่อให้ทราบผลการศึกษา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วนำไปเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อเรือนจำกลางสงขลาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และมีเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมีสเกลตอบ 1 - 5 เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาจำนวน 359 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ 3 คน สัมภาษณ์ตัวต่อตัว (Face-to-Face) นำผลมาวิเคราะห์สรุปความสอดคล้องและยังมีข้อเสนอแนะอื่นสนับสนุนหลังแบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา 3,766 คน ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2564 งานทะเบียนผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา 2564 กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาให้ข้อมูลแบบสอบถามใช้ตารางสำเร็จที่สร้างตามข้อกำหนดของข้อมูลจากการสุ่มชั้นภูมิตามสัดส่วนตัวแปรทวินาม ตารางสำเร็จของ Yamane กรณี $a=0.05$ ความเชื่อมั่น 95 % จำนวนประชากร 3,766 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 359 คนสุ่มตัวอย่างชนิดที่แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นชั้นย่อยในแต่ละฝ่ายการควบคุมทั้งหมดจำนวนแดน 6 แดน โดยแบ่งเป็นสัดส่วนที่ระดับชั้น เมื่อได้แล้วก็ทำการเลือกตัวอย่างแบบแยกกลุ่ม (Cluster sampling)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ฝ่ายควบคุม	จำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ฝ่ายควบคุมแดน 1	247	24
ฝ่ายควบคุมแดน 2	803	77
ฝ่ายควบคุมแดน 3	866	83
ฝ่ายควบคุมแดน 4	919	88

ฝ่ายควบคุม	จำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ฝ่ายควบคุมแดน 5	809	77
ฝ่ายควบคุมแดน 6	122	10
รวม	3,766	359

2. ประชากรการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่เจ้าหน้าที่ 3 ท่านภายใต้กรอบเงื่อนไขของการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1) ตำแหน่งระดับหัวหน้าฝ่ายขึ้นไป 2) ทำงานเรือนจำกลางสงขลามาแล้วอย่างน้อย 1 ปี 3) ทำงานเรือนจำกลางอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 อย่าง คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert มี 5 ระดับตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลาจะรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายวิเคราะห์ต่อไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน ทั้งหมด 7 ข้อดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน และเวลา ที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับการทำแบบสอบถามให้ผู้ทำแบบสอบถามเข้าใจและขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามตามความเป็นจริงด้วยความเต็มใจ เมื่อเสร็จแล้วส่งคืนผู้วิจัย 2) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนครบตามจำนวน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามความต้องการ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ 1) ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับเจ้าหน้าที่ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ท่านก่อนล่วงหน้าวันคืนสัมภาษณ์ 3 วันด้วยตนเอง 2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์

ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) จำนวน 3 คนเป็นเวลาคนละประมาณ 1 ชั่วโมงด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งได้กลับคืนมาจากผู้ทำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทราบการกระจายของข้อมูลของข้อคำถามแต่ละด้าน แล้วนำมาแปลความหมายคะแนน 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และรวมสรุปผลข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือปัญหาอื่นของผู้ต้องขังที่ส่งมา

วิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และรวบรวมข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุป เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาเพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น โดยนำเสนอข้อมูลและเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

วิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ จำแนกตามอายุพบว่า ส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 31 - 40 ปี จำนวนทั้งสิ้น 141 คน คิดเป็นร้อยละ 39.28 รองลงมาคืออายุ 18 - 30 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.46 และมีอายุ 51 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุดทั้งสิ้น 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.48

จำแนกตามสถานภาพ (ก่อนเข้าเรือนจำ) พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีจำนวนทั้งสิ้น 193 คน คิดเป็นร้อยละ 53.76 รองลงมาเป็นผู้ต้องขังที่สมรส มีจำนวนทั้งสิ้น 110 คน คิดเป็นร้อยละ 30.64 และที่มีสถานภาพเป็นหม้าย/หย่าร้างหรือสมรสแต่แยกกันอยู่ มีน้อยที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60

จำแนกตามการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 140 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนทั้งสิ้น 102 คน คิดเป็นร้อยละ 28.41 และการศึกษาระดับปริญญาตรีน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.62

จำแนกตามประเภทคดีพบว่าส่วนใหญ่คดีอาญาเสพติด มีจำนวนทั้งสิ้น 232 คน คิดเป็นร้อยละ 64.62 รองลงมาเป็นคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีจำนวนทั้งสิ้น 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.91 และเป็นคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90

จำแนกตามจำนวนโทษพบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนโทษ 21 – 30 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 132 คน คิดเป็นร้อยละ 36.77 รองลงมามีจำนวนโทษที่มากกว่า 40 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 124 คน คิดเป็นร้อยละ 34.54 และมีจำนวนโทษ 31 – 40 ปีน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.65

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

การดำเนินชีวิตตามหลักหลักพละ 5	ระดับการดำเนินชีวิต		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านศรัทธา ความเชื่อ	4.33	0.76	มาก
2. ด้านวิริยะ ความเพียร	4.36	0.71	มาก
3. ด้านสติ ความระลึกได้	4.31	0.68	มาก
4. ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น	4.48	0.60	มาก
5. ด้านปัญญา ความรอบรู้	4.22	0.71	มาก
รวม	4.34	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 มีค่าแปลผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$) รองลงมา คือ ด้านวิริยะ ความเพียร ($\bar{X}=4.36$) ต่อมาด้านศรัทธา ความเชื่อ ($\bar{X}=4.33$) ต่อมาด้านสติ ความระลึกได้ ($\bar{X}=4.31$) และด้านปัญญา ความรอบรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.22$)

ตอนที่ 3 ผลการรวบรวมปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลัก
ผละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ผลการรวบรวมปัญหาการดำเนินชีวิตตามหลักผละ 5 ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านปัญญา
ความรู้ ได้แก่ ผู้ต้องขังขาดความรู้ การศึกษาและผู้ต้องขังใช้ปัญญาในทางที่ผิด รองลงมา
คือ ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น ได้แก่ ผู้ต้องขังขาดความตั้งใจแน่วแน่และผู้ต้องขังไม่มีสมาธิกับ
สิ่งที่ทำ ด้านสติ ความระลึกได้ ได้แก่ ผู้ต้องขังขาดสติ ขาดการควบคุมอารมณ์และผู้ต้องขังพูด
หรือการกระทำไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ดีก่อน ด้านศรัทธา ความเชื่อ ได้แก่ ผู้ต้องขังมีความเชื่อใน
สิ่งที่ผิดและผู้ต้องขังขาดความเชื่อในกฎแห่งกรรม ส่วนน้อยที่สุดคือ ด้านวิริยะ ความเพียร
ได้แก่ ผู้ต้องขังขาดความเพียรและความอดทน อดกลั้นและผู้ต้องขังคิดว่าสังคมไม่ดี มีแต่เอารัด
เอาเปรียบ ตามลำดับ

ผลการรวบรวมแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักผละ 5 มากที่สุดคือ
ด้านปัญญา ความรู้ ได้แก่ ผู้ต้องขังหมั่นศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอและผู้ต้องขังต้องศึกษา
หลักธรรมมาใช้เป็นแนวทาง รองลงมาคือ ด้านศรัทธา ความเชื่อ ได้แก่ ผู้ต้องขังมีความเชื่อใน
สิ่งที่ถูกต้องและผู้ต้องขังมีความศรัทธา เชื่อในบาปบุญ ด้านสติ ความระลึกได้ ได้แก่ ผู้ต้องขัง
ต้องระลึกถึงตนเองอยู่เสมอ มีสติและผู้ต้องขังต้องคิดให้ละเอียดก่อนลงมือทำ ด้านสมาธิ ความ
ตั้งใจมั่น ได้แก่ ผู้ต้องขังรู้จักทำสมาธิ ก่อนที่จะทำอะไรลงไป ผู้ต้องขังต้องละเว้นความชั่ว
หมั่นทำแต่ความดีและผู้ต้องขังต้องมีความตั้งใจให้มากขึ้น น้อยที่สุดคือ ด้านวิริยะ ความเพียร
ได้แก่ ผู้ต้องขังต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ผู้ต้องขังต้องหมั่นเพียรพยายามรู้สิ่งดีชั่วและ
ผู้ต้องขังต้องฝึกความอดทนให้กับตนเอง ตามลำดับ

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุม
ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 3 คน ได้แก่
ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขังและผู้อำนวยการส่วน
ทัณฑปฏิบัติ

ด้านศรัทธา ความเชื่อ พบว่า ความเชื่อในศาสนา เชื่อในการตรัสรู้ดีแล้วของ
พระพุทธเจ้า พุทธศาสนามุ่งเน้นในเรื่องกรรมและผลของกรรม ทำให้เกิดความดีในใจ เมื่อจิตใจ
ดีก็จะส่งผลให้ร่างกายประพสุติดี เช่น ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ของเรือนจำ เพราะ
สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของผู้ต้องขังเพื่อที่จะได้พ้นโทษโดยเร็ว

ด้านวิริยะ ความเพียร พบว่า การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำต้องมี ความอดทน อดกลั้นต่อตนเอง อดทนต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังอื่น อดทนต่อการย้ายที่อยู่ต่าง ๆ ทาง สังคม อดทนต่อครอบครัว ต้องมีความเข้มแข็งในใจ เพียรพยายามที่จะทำดี ละเว้นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ให้เข้ามาสู่ตนเองได้

ด้านสติ ความระลึกรู้อุปนิสัยจากการสัมภาษณ์ พบว่า ต้องมีสติ ระลึกรู้เสมอ อยู่ กับปัจจุบันตลอดเวลา สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี สติก็จะเป็นตัวเตือนพวกเขา ไม่ให้หลงผิดในสิ่งที่ไม่ดี ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น พบว่า เพื่อให้พ้นโทษโดยเร็ว ผู้ต้องขังต้องมีความตั้งใจมั่น แน่วแน่ ว่าจะต้องอยู่ในเรือนจำให้ได้ โดยไม่กระทำความผิดวินัยอีกเพื่อที่จะรอวัน พ้นโทษของตนเอง

ส่วนด้านปัญญา ความรอบรู้ พบว่า ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ผู้ต้องขังสามารถ แยกแยะความถูกต้องหรือความผิดได้อย่างเหมาะสม การมีบทเรียนจะทำให้เกิดทักษะ ประสบการณ์ ความรู้มากขึ้นจนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเรือนจำได้

อภิปรายผล

การดำเนินชีวิตตามหลักพละ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านวิริยะ และด้าน ปัญญา ความรอบรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าผู้ต้องขังยังขาดความรู้ ด้านปัญญา เป็นจำนวนมาก การให้การอบรม สั่งสอนทางด้านหลักธรรม จริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการ อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข การชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องโดยการร่วมมือและการสนับสนุนจาก หลาย ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ยังเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเข้ามา ทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กนิษฐา แสนสมบัติ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม จริยธรรมผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดเลย ผลการวิจัยสรุปว่า ควรเปิดโอกาสให้ องค์กรภายนอกทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดกิจกรรม เพราะปัจจุบันนี้การ ทำงานของภาครัฐเน้นให้ส่วนราชการมีการทำงานเชิงบูรณาการควรสนับสนุนให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้กับผู้ต้องขัง เนื่องจากว่าหากผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้วก็จะกลับไปอยู่ร่วมกับคนในชุมชนยอมรับก็จะทำให้

ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เร็วขึ้นภายหลังจากพ้นโทษ (กนิษฐา แสนสมบัติ, 2552)

ด้านศรัทธา ความเชื่อพบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลัก พละ 5 ด้านศรัทธา ความเชื่อ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เชื่อในกรรม ผลของ กรรม เชื่อในหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ โดยใช้หลักนี้มาใช้ในเรือนจำผู้ต้องขังเชื่อมั่นใน เรือนจำ โดยเจ้าหน้าที่จะเป็นเสมือนผู้นำทางในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขัง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาชยาวุธ จิรวทฒโน (สัมพันธสิทธิ์) ได้อธิบายไว้ในทางพุทธศาสนาสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างศรัทธากับการเป็นผู้นำเอาไว้ดังนี้ งานอย่างหนึ่งของการเป็นผู้นำคือการทำงาน ร่วมกับผู้อื่นเพื่อค้นหาปัญหาและหาวิธีการแก้ไขให้พบแนวทาง ที่ผู้นำจะได้มา ซึ่งความคิดซึ่งจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาที่น้อยขึ้นอยู่กับว่าผู้อื่นมีศรัทธาในตัวบุคคลมากน้อย เพียงใด เมื่อผู้นำดี ผู้ตามย่อมดีตามเสมอ (พระมหาชยาวุธ จิรวทฒโน (สัมพันธสิทธิ์), 2562)

ด้านวิริยะ ความเพียรพบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลัก พละ 5 ด้านวิริยะ ความเพียร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติ กิตติสารโร (จ่ามเงิน) อภิปรายไว้ว่าวิริยพละ คือ การปรารถนาความเพียรทางใจ ความก้าวไปอย่าง ไม่ทอดถอย ความไม่ทอดทิ้ง ฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระ คือ ตั้งความ เพียรเจริญภาวนาอย่างสม่ำเสมอ ทุก ๆ วัน วิริยพละมี 4 ประการ ได้แก่ 1) เพียรระวังไม่ให้ บาบใหม่เกิดขึ้นในจิตของตน 2) เพียรละบาปเก่าที่มีอยู่ในจิตของตน 3) เพียรเจริญให้กุศล เกิดขึ้นในจิตของตน และ 4) เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว มิให้เสื่อม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ต้องขังมีความพยายามประพฤติปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของเรือนจำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ส่วนใหญ่มีความเพียร ด้านวิริยะ เพียร (พระกิตติ กิตติสารโร (จ่ามเงิน), 2560)

ด้านสติ ความระลึกได้พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลัก พละ 5 ด้านวิริยะ ความเพียร โดยรวมอยู่ในระดับมากพบว่าผู้ต้องขังมีสติเตือนตนเองเสมอว่า สิ่งใดดีหรือชั่ว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภสร รัตนนันทชัย และคณะ พบว่า การอบรมด้านการพัฒนาจิตใจ ที่เน้นให้มีการฝึกสติ เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการใช้ชีวิต ภายหลังจากพ้นโทษต่อผู้ต้องขัง ซึ่งมีผลตั้งแต่ระยะเวลาที่ผู้ต้องขังยังอยู่ในเรือนจำ ทำให้ สามารถควบคุมสติ ควบคุมอารมณ์ได้ ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมให้เป็นไป ในทางที่ดี ดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีสติ และไม่ประมาท (นภสร รัตนนันทชัย และคณะ, 2563)

ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่น พบว่าผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลักพระ 5 ด้านสมาธิ ความตั้งใจมั่นโดยรวมอยู่ในระดับมากพบว่าผู้ต้องขังมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ควบคุม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภวรรณ ธนภาพรังสรรค์ และมาลีวัล เลิศสาครศิริ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบการฝึกสมาธิ โดยบูรณาการสติปัญญาฐาน 4 กับ เอสเคที 1 ต่อความสามารถทางสมอง ความตระหนักรู้ในตนเอง และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลพบว่า หลังการฝึกสมาธิกลุ่มทดลองมีความสามารถทางสมองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญ อธิบายได้ตามแนวคิดเรื่องการฝึกสมาธิ เป็นการบริหารจัดการจิตให้สงบเกิดความมุ่งมั่นและการสะสมพลังจิตให้เข้มแข็ง สามารถนำพลังจิตที่ได้ไปใช้ในการทำงาน ยิ่งพลังจิตมากเท่าใดงานก็ยังมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ศุภวรรณ ธนภาพรังสรรค์ และมาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2559)

ด้านปัญญา ความรอบรู้ พบว่าผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีการดำเนินชีวิตตามหลักพระ 5 ด้านปัญญา ความรอบรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากปัญญานั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการแยกแยะสิ่งถูกผิด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ต้องขังมีความสนใจหาความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบของเรือนจำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระวีระศักดิ์ วีรปญโญ (อินทวิเศษ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตด้วยเบญจธรรมตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ธรรมชาติกำหนดมาให้แสวงหาความรู้และเรียนรู้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อทำให้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างสันติสุข หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักที่สำคัญเพื่อให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์ ความดี ความถูกต้องของความเป็นมนุษย์การดำเนินชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินให้มีคุณภาพ เพราะชีวิตมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างคนให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคมมีความพร้อมที่จะประกอบกิจการงานอาชีพได้ (พระวีระศักดิ์ วีรปญโญ (อินทวิเศษ), 2561)

สรุป

ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาส่วนใหญ่สนใจและนำหลักพระ 5 ไปใช้ในการดำเนินชีวิต จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องขังเอง จะได้มีหลักเกณฑ์เป็นแนวทางการปฏิบัติ อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์แก่สังคม โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้สังคมเดือดร้อน วุ่นวาย และเกิดประโยชน์แก่

เจ้าหน้าที่เรือนจำ กล่าวคือการปกครองควบคุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสถานที่ปกติสุข ภายใต้อำนาจของบ้านเมืองและยังส่งผลดีติดตัวไปยังการนำไปใช้หลังจากพ้นโทษ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับคนในสังคมชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานของรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรจัดกิจกรรมอบรม ให้ความรู้ เรื่องศีลธรรมจริยธรรมหรือธรรมะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจหลักพระ 5 ที่ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้
2. ควรส่งเสริมผู้ต้องขังที่สนใจและสนับสนุนผู้ต้องขังให้ใช้พระ 5 เพื่อมาใช้ดำเนินชีวิต
3. หน่วยงานของรัฐ ควรมีการ update ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนทันกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทางสื่อสารสนเทศ ต่าง ๆ
4. ควรมีการบูรณาการหลักธรรม พระ 5 กับกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ของ เรือนจำเพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดการรับรู้และปฏิบัติตามในรูปแบบการปรับตัว โดยการบังคับใช้ทาง กฎหมาย ควรตั้งอยู่บนความโปร่งใส ยุติธรรม และสร้างมุมมองที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่ยึดหลักพระ 5 ของผู้ต้องขังเรือนจำ กลางสงขลา และควรจะแก้ไขอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมของผู้ต้องขังโดยยึด หลักพระ 5
3. ควรมีการศึกษาใช้หลักพระ 5 ให้ครอบคลุมแก่ผู้ต้องขังเรือนจำอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา แสนสมบัติ. (2552). การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นภาพร รัตนนันทชัย และคณะ. (2563). กระบวนการพัฒนาสันติภาวะของผู้ต้องขังกระทำ ผิดซ้ำ: กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(3), 889.

- พระกิตติ กิตติสารโธ (จำมเงิน). (2560). การบรรเทาอกุศลมูลด้วยพละ 5. ใน วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุสิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2555). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพมหานคร: พลีพิมพ์.
- พระมหาชยาวุธ จิรวุฒโน (สมัพันธ์สิทธิ์). (2562). ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักพละ 5 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระวีระศักดิ์ วีระปญโญ (อินทวิเศษ). (2561). ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตด้วยเบญจธรรมตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์บุญฤทธิ์ มหาปุญโญ (ศรีวิชัย). (2563). หลักธรรมพละ 5 (ศรัทธาพละ) กับการเกื้อหนุนการปฏิบัติพระกรรมฐาน. *Journal of Roi KaensarnAcademi*, 5(2), 169.
- แม่ชีวรรณุช พงศ์ชนะชัย. (2560). ศึกษาพละ 5 ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน 4. ใน สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชนิภรณ์ แก้วไพรวัลย์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงกรณีศึกษา: เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร. ใน ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภวรรณ ธนภาพรังสรรค์ และมาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2559). ผลของการใช้รูปแบบการฝึกสมาธิ โดยบูรณาการฯ. *วารสาร ว. พยาบาลสงขลานครินทร์*, 36(ฉบับพิเศษ), 23.
- สุดารัตน์ กาญจนานนท์. (2561). บทความวิจัยการจัดการการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงสงขลา. ใน ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่*

ASSESSMENT OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PROJECT OF
RAJAPRACHANUKROH 1 SCHOOL UNDER THE OFFICE OF KRABI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

กิตติศักดิ์ กุมน้อย

Kittisak Kumannoy

รัฐพร กลิ่นมาลี

Ratthaporn Klinmalee

นพรัตน์ ชัยเรือง

Nopparat Chairueang

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Sri thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: 6355701036@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ 3) เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ และ 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 14 คน ผู้ปกครอง จำนวน 28

* Received 1 September 2022; Revised 21 June 2023; Accepted 24 June 2023

คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้แบบตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ ระดับมากจำนวน 1 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านบริบท ด้านผลลัพธ์ และด้านกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบริบทของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก
4. ด้านผลลัพธ์ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, เศรษฐกิจพอเพียง, สถานศึกษา

ABSTRACT

This project assessment aimed to 1) evaluate the context of the Sufficiency Economy Project of Rajaprachanukroh 1 School under the Office of Krabi Primary Educational Service Area, 2) evaluate the input factors of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Office of Krabi Primary Educational Service Area, 3) evaluate the process of the Sufficiency Economy Project of

Rajaprajanukroh 1 School under the Office of Krabi Primary Educational Service Area, and 4) evaluate the results of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Office of Krabi Primary Educational Service Area. The sample group comprised three school administrators, one president of the educational committees, 14 teachers, 28 parents, and 108 high school students, totaling 154 persons. The sample group was selected by stratified random sampling using the Krejcie & Morgan sample size grid. The instrument used in this research was the opinion questionnaire. The statistics for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation.

The research showed that;

Overall, the evaluation of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Krabi Primary Educational Service Area Office was the highest. When considering each aspect, there were three items at the highest level, and 1 item at the high level, arranged by the arithmetic mean value from highest to lowest: input, context, outcome, and process. The details were as follows:

1. Overall, the context of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Krabi Primary Educational Service Area Office was appropriate at the highest level.

2. Overall, the inputs of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Krabi Primary Educational Service Area Office was appropriate at the highest level.

3. Overall, the process of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Krabi Primary Educational Service Area Office was appropriate at the highest level.

4. Overall, the outcome of the Sufficiency Economy Project of Rajaprajanukroh 1 School under the Krabi Primary Educational Service Area Office was appropriate at the highest level.

Keywords: Project evaluation, Sufficiency Economy, Educational institution

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติหลายประการที่แสดงเจตนารมณ์ให้มีการปฏิรูปการศึกษา เช่น มาตรา 54 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

จากราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2562 ที่กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติขึ้นมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของไทย เห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้คุณธรรมเป็นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาการจัดการศึกษา

จะเน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเพื่อสร้างคุณภาพ การศึกษาสร้างความรู้สังคมคุณธรรมคุณภาพและประสิทธิภาพให้มีความสำคัญกับคุณภาพของคนกับท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ได้กำหนดให้มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มีจุดมุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ มีการพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) สถานศึกษาคือองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศ โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมนำแนวคิด ทฤษฎีมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินชีวิตประจำวัน ในส่วนของนักเรียนสามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยทำได้ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ (พระมหาเกียรติศักดิ์ เทศบุตร, 2553)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานของประชาชนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ พัฒนากำลังคนที่กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในสังคมผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจ การรับรู้การยอมรับและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีกรอบทิศทางและเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่สนองหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับการสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม (Character Education) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 และรองรับ

กับโครงสร้างประชากร บริบทการจัดการศึกษาของประเทศ และสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ของกระแสโลกาภิวัตน์ในโลกศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ได้จัดการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุล ในการพัฒนาทางด้านร่างกาย มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม กล้าแสดงออก ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและ มุ่งสร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติ ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน เพื่อสร้างให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดย ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย 3 ท่วง คือ ความพอประมาณ ความ มีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไข คุณธรรม และ 4 มิติ คือ มิติสังคม มิติวัตถุ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติวัฒนธรรม โดยมีรูปแบบการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า 2) กิจกรรมปลูก ผักปลอดสารพิษ และ 3) กิจกรรมป้อนน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้น ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พระมหาเกียรติศักดิ์ เทศบุตร, 2553)

จากรายงานสรุปโครงการและรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่า ข้อมูลผลการดำเนินงานที่เกี่ยวกับโครงการ ดังกล่าว มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมที่ยังไม่ครอบคลุม ชัดเจน และเป็นระบบเท่าที่ควร ขาดการประเมินในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้าน ผลลัพธ์ จากปัญหาดังกล่าวผู้ประเมินจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 โดยเลือกใช้รูปแบบของชิปปี้ (CIPP Model) ตาม แนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) ในการประเมิน เนื่องจากการ ประเมินโครงการทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้าน กระบวนการ 4) ด้านผลลัพธ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ตลอดจนจุดเด่น จุดด้อย ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการว่ามีความรู้ความเข้าใจความตระหนัก

เกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และเพื่อให้ได้ข้อมูลของโครงการที่จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
3. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการในปีการศึกษา 2564 ผู้ประเมินได้ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการประเมินโครงการ ดังนี้ 1) กรอบแนวคิดการประเมิน 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดการประเมิน

การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การนำรูปแบบการประเมิน CIPP model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam & ShinkfieldJ, 2007) ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลลัพธ์มาใช้ในการประเมินโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 กระบี่ จำนวน 3 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 1 คน ครู

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 15 คน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 30 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 199 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 ทั่วประเทศ จำนวน 3 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 ทั่วประเทศ จำนวน 14 คน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 28 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้แบบตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยข้อที่ใช้ได้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปพร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ 1.00

4. จัดพิมพ์เครื่องมือนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ผู้ประเมินโครงการได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ทำบันทึกข้อความถึงผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและให้ส่งแบบสอบถามตามที่กำหนด

3. เมื่อครบกำหนดส่งคืนแบบสอบถาม ให้ติดตามทวงถามแบบสอบถามชุดที่ไม่ได้รับกลับคืนไปยังกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามฉบับที่ 1 - 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลผลของความหมายของค่าเฉลี่ย โดยเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, John W., 1993)

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำมาเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินด้านบริบทของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมและรายด้าน

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านบริบท	4.67	0.57	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.88	0.32	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ	4.22	0.78	มาก
4. ด้านผลลัพธ์	4.52	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.57	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=4.88$) ด้านบริบท ($\bar{X}=4.67$) ด้านผลลัพธ์ ($\bar{X}=4.52$) และด้านกระบวนการ ($\bar{X}=3.22$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ด้านบริบท (Context Evaluation) โดยรวมและรายข้อ

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริบท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด	4.82	0.45	มากที่สุด
2. โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4.57	0.63	มากที่สุด
3. โครงการมีความสอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.71	0.55	มากที่สุด

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริบท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน	4.72	0.54	มากที่สุด
5. โครงการมีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	4.65	0.54	มากที่สุด
6. โครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน	4.63	0.57	มากที่สุด
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.62	0.62	มากที่สุด
8. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน	4.66	0.61	มากที่สุด
9. โครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ	4.69	0.60	มากที่สุด
10. โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น	4.62	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X}=4.82$) โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน ($\bar{X}=4.72$) และโครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โดยรวมและรายข้อ

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัยนำเข้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง	4.96	0.21	มากที่สุด
2. บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ	4.83	0.38	มากที่สุด
3. บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการ	4.87	0.34	มากที่สุด
4. บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือสนับสนุนในการดำเนินโครงการ	4.87	0.34	มากที่สุด
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติตามโครงการมีความเหมาะสม	4.91	0.28	มากที่สุด

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัยนำเข้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ	4.89	0.31	มากที่สุด
7. สถานที่ในการดำเนินโครงการมีความสะอาดและเหมาะสม	4.85	0.36	มากที่สุด
8. งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมมีอย่างเพียงพอและเหมาะสม	4.85	0.36	มากที่สุด
9. ระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม	4.91	0.28	มากที่สุด
10. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินโครงการ	4.87	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.88	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.96$) ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสม ($\bar{X}=4.91$) และบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ ($\bar{X}=4.83$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) โดยรวมและรายข้อ

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกระบวนการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ	4.37	0.78	มาก
2. ประชุมวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.27	0.77	มาก
3. กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานได้อย่างชัดเจน	4.16	0.83	มาก
4. มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	4.24	0.78	มาก
5. การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.28	0.77	มาก
6. คณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี	4.16	0.82	มาก
7. การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ	4.11	0.83	มาก
8. ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน	4.25	0.77	มาก

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกระบวนการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
9. ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ	4.16	0.82	มาก
10. วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา งานอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.67	มาก
เฉลี่ยรวม	4.22	0.78	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ ($\bar{X}=4.37$) การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ($\bar{X}=4.28$) และการจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ ($\bar{X}=4.11$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ด้านผลลัพธ์ (Product Evaluation) โดยรวมและรายข้อ

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลลัพธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			
1. นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	4.55	0.68	มากที่สุด
2. นักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต	4.49	0.67	มาก
3. นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม	4.55	0.64	มากที่สุด
4. นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร	4.45	0.71	มาก
5. นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.51	0.68	มากที่สุด
6. การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ	4.52	0.66	มากที่สุด
การนำทักษะและความสามารถไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา และพัฒนาชีวิต			
7. นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย	4.73	0.52	มากที่สุด
8. นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้	4.52	0.62	มากที่สุด
9. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน	4.58	0.65	มากที่สุด
10. นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ	4.66	0.55	มากที่สุด
11. นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้	4.49	0.67	มาก

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลลัพธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การตระหนักและเห็นคุณค่าการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน			
12. นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสมดุลกับการผลิต	4.52	0.64	มากที่สุด
13. นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด	4.47	0.68	มาก
14. นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน	4.53	0.65	มากที่สุด
15. นักเรียนใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน	4.44	0.69	มาก
16. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำบาป	4.45	0.71	มาก
17. นักเรียนมีความรักและสามัคคี	4.48	0.69	มาก
18. การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ	4.52	0.66	มากที่สุด
19. คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม	4.47	0.64	มาก
20. ความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ	4.51	0.71	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านผลลัพธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการนำทักษะและความสามารถไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชีวิต ($\bar{X}=4.60$) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.51$) และด้านการตระหนักและเห็นคุณค่าการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ($\bar{X}=4.49$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีการบริหารจัดการ ครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ทำให้ผลการปฏิบัติงาน

ออกมาเป็นรูปธรรมในเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ โดยอภิปรายจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบท ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความสัมพันธ์กับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน สภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน มีหลักการและมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปปฏิบัติได้จริง และสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการประเมินของขวัญณา อุณหกานต์ ได้ทำการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ขวัญณา อุณหกานต์, 2559)

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อโครงการ มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม มีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ตรงตามความต้องการของครู และนักเรียน โดยมีผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการประเมินของธงชัย เหมเกียรติกุล ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ธงชัย เหมเกียรติกุล, 2559)

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหาและ

ความต้องการในการพัฒนาโครงการ มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการประเมินของธงชัย เหมเกียรติกุล ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอขุนหาญจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ธงชัย เหมเกียรติกุล, 2559)

4. จากผลการประเมินด้านผลลัพธ์ ของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีความสนใจเห็นความสำคัญและเข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากกิจกรรมสู่ การดำเนินชีวิตประจำวันและในอนาคต เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่นักเรียนอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานประเมินของโสภณ ทองจิตร ได้ทำการประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนน้ำรอบวิทยา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP) พบว่า ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (โสภณ ทองจิตร, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

จากการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า การพัฒนาให้โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจถึงแก่นแท้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การพัฒนาให้งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมมีอย่างเพียงพอและเหมาะสมมีหลากหลายวิธีการ เช่น มีการรายงานการใช้จ่ายงบประมาณเป็นระยะตามความเหมาะสม ทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องและสร้างความตระหนักในการใช้งบประมาณตามโครงการ ประสานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การพัฒนาให้การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ โดยการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการศึกษา คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้ที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ด้านผลลัพธ์ พบว่า การพัฒนาให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำบาป จะต้องมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมนำความรู้ ซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรจำนวนบุคลากรในโรงเรียนให้มีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการอย่างน้อย ครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 คน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้เข้าร่วมการอบรมเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา

4. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น กิจกรรมชมรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการประเมินโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ขวัญภา อุณหกานต์. (2559). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัด สุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี: โรงเรียนสวนแตงวิทยา.

ธงชัย เหมเกียรติกุล. (2559). การประเมินผลโครงการพัฒนาผู้เรียนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: โรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา.

พระมหาเกียรติศักดิ์ เทศบุตร. (2553). การนำนโยบายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. 1 พฤษภาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 30 กันยายน 2565 จาก <http://www.parliament.go.th/library>

โสภณ ทองจิตร. (2559). การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนนํ้ารอบวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนนํ้ารอบวิทยา.

Best, John W. (1993). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในชุมชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล*
AN APPLICATION OF TRI-SIKKHA IN LIFE QUALITY DEVELOPMENT
OF PEOPLE IN KLONGKHU SUB-DISTRICT COMMUNITY
MUANG SATUN DISTRICT, SATUN PROVINCE

พระมหาชัยวัฒน์ ชยธมโม

Phramaha Chaiwat Chayathammo

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร

Supreecha Chamnanphuttiophon

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: toesure111@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การศึกษาวิจัยนี้แบบผสมผสาน ประชากร ได้แก่ ประชาชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำนวน 18,947 คน กลุ่มตัวอย่าง วิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 392 คน วิจัยเชิงคุณภาพ 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ T-test ค่าสถิติทดสอบ F-test ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของเซฟเฟ่ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว

* Received 3 September 2022; Revised 27 June 2023; Accepted 28 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย พบว่าประชาชนในชุมชนมีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านศีลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสมาธิ ส่วนด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ ต่อปีต่างกัน ประยุกต์ใช้ไตรสิกขาแตกต่างกัน ส่วนประชาชนมีอายุต่างกัน ประยุกต์ใช้ไตรสิกขาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พบว่า โดยรวม ควรสนับสนุนให้ประชาชนประพฤติดีทางกาย วาจา ใจ ตามหลักไตรสิกขา ข้อเสนอแนะ ประชาชนควรพัฒนาร่างกาย จิตใจ มีความรู้และเหตุผล แนวทางควรสนับสนุนให้ประชาชนมีศีลธรรม ตั้งมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กตัญญูทวดเวที ยึดมั่นในศิลปวัฒนธรรมไทย

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, ไตรสิกขา, พัฒนาคุณภาพชีวิต,

ABSTRACT

This thesis has the following objectives: 1) to study the application of the Trisikkha in improving people's quality of life 2) to compare the application of the trisikkha in improving the people's quality of life 3) to study suggestions and guidelines for applying the trisikkha in Improving the quality of life of the people It was a mixed research study. The population consisted of 18, 947 people in Klong Khut Subdistrict, Mueang Satun District, Satun Province, 392 quantitative samples, 5 qualitative samples. The tools used to collect data were questionnaires and interviews. Data was analyzed using the program. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. t test statistic F test statistic Paired mean by Zeffe's least significant difference method. by analytical method one-way variance

The research results showed that;

1. The application of the Trisikkha in improving the quality of life of the people as a whole was at a medium level. When considering each side in descending order, it was found that people in the community applied the Trisikkha to improve their quality of life. The precepts have the highest averages. followed by meditation The intellectual aspect had the lowest average.

2. Comparative results of the application of the Threefold Trisikkha to improve people's quality of life Classified by general data, it was found that people with different sex, occupation, level of education and annual income were different. Applying the Threefold Differently People of different ages Applying the threefold is no different. significantly

3. Suggestions and guidelines for applying the Threefold in the development of the people's quality of life found that, in general, people should be encouraged to behave well physically, verbally and mentally according to religious principles. make people moral firmly established in the nation, religion, monarchy, filial piety, adhering to Thai arts and culture

Keywords: Application, Tri-sikkha application, Life quality development

บทนำ

ประเทศไทยคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่เมื่อประเทศเป็นประชาธิปไตย มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีการค้าการลงทุนทำให้ประชาชนได้รับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกที่เข้ามา มีอิทธิพลหล่อหลอมทำให้คนไทย มีค่านิยม มีวิถีชีวิต มีทัศนคติ มีพฤติกรรม และมีนิสัยใจคอเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าได้เสื่อมถอยลง เห็นได้จากข่าวอาชญากรรมตามหน้าหนังสือพิมพ์มีให้พบเห็นกันอยู่ทุกวัน เป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาประเทศตามแบบอย่างตะวันตก ทำให้ผู้คนที่ทั้งความคิดและคุณธรรมจึงส่งผลให้คุณธรรมทางจิตใจลดลงเกิดปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย ซึ่งสรุปสาเหตุได้ 2 ประเด็นดังนี้ ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมของการบริโภคหรือความต้องการวัตถุ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม มีโจรผู้ร้ายทั้งโจรในเครื่องแบบ

และโจรผู้ร้ายจริง ประเด็นที่สอง ปัญหาความเสื่อมทางด้านจิตใจ จากการแสวงหาความเจริญทางด้านวัตถุหลงใหลวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้คุณค่าด้านจิตใจลดลง และจากระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่โรงเรียนแยกออกจากวัดทำให้เยาวชนสมัยใหม่ไม่สนใจศาสนาและคำสอนทางศีลธรรม ขาดการอบรมด้านจิตใจจึงส่งผลให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความซื่อตรงเริ่มจากพฤติกรรมทุจริตในการสอบเข้าโรงเรียน หรือการเข้าทำงานโดยใช้อำนาจเงิน ดังนั้นเมื่อไปทำธุรกิจก็ไม่มี ความซื่อสัตย์และขาดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545) และประเวศ ะสี ได้กล่าวว่า ล้วนเกิดขึ้นจากอำนาจและภาวะครอบงำทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกิดจากอำนาจทางโลกตะวันตกที่ชักนำให้มนุษย์ในสังคมโลกมีความรู้สึกนึกคิดที่เหมือนหรือมีความประพฤติคล้ายกันในลักษณะสังคมโลกาภิวัตน์ (globalization) ผลที่ตามมาคือ ภาวะล่มสลายของศีลธรรมที่จะนำไปสู่การทำลายความเป็นมนุษย์ชาติ (ประเวศ ะสี, 2547)

พระพุทธเจ้าทรงแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และทรงแสดงถึงแนวทางการพัฒนาเรียกว่า “ไตรสิกขา” ซึ่งทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ ไตรสิกขาเป็นแม่แบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักพระพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบพื้นฐานการก่อกำเนิดไม่ต่างจากสัตว์อื่น ๆ ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือร่างกายและจิตใจ หรือรูปและนาม ส่วนที่เป็นลักษณะเป็นชิ้นส่วนมองเห็นได้ และต้องได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เรียกว่า รูป มีส่วนประกอบสำคัญที่เรียกว่า มหาภูตรูป คือ ธาตุหลัก 4 อย่าง ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และมีอาการที่อาศัยธาตุหลักเกิดขึ้น ทั่วไปเรียกว่า อิริยาบถย่อย หรืออาการย่อยของรูปนั้น ๆ เรียกว่า อุปาทายรูป เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน ตีมี ทำ พูด คิด เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งไม่สามารถเห็นหรือสัมผัสด้วยประสาททั้ง 5 เรียกว่า นาม ประกอบไปด้วยเวทนา ได้แก่ ความรู้สึกว่าสุข ทุกข์หรือเฉย ๆ สัญญา ได้แก่ ส่วนที่ทำหน้าที่ในการจำได้หมายรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น สังขาร ได้แก่ ความรู้สึกปรุงแต่งว่าดี ชั่ว โลก โกรธ หลง วิญญาณ ได้แก่ การรับรู้จากประสาทสัมผัส การเรียนรู้ ความรอบรู้ ความคิด วิเคราะห์จากพื้นฐานของการกำเนิดชีวิตมนุษย์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าโดยธรรมชาติของชีวิตแล้ว มนุษย์ไม่ได้แตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ ในโลกนี้เลย คือประกอบด้วยกายและใจ หรือรูปกับนามที่เรียกว่า ชั้น 5 เช่นเดียวกัน ถ้าปล่อยไปตามธรรมชาติ มนุษย์ก็มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างจากสัตว์ทั้งหลายมากนัก เนื่องจากมนุษย์มีจิตใจและปัญญาดีกว่าจึงได้พัฒนาอารยธรรมขึ้นมาทำให้มีศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เกิดขึ้นในโลกมากมาย เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติเกิดขึ้นในโลกได้ทรงสั่งสอนประชาชนด้วยหลักธรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบุคคล ประสบการณ์ หรือสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อพัฒนามนุษย์

ให้ดีขึ้น สูงส่งขึ้นต่างจากสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งทางกาย วาจา และใจ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งหมด สามารถสรุปลงในหลักการเรียกว่า “ไตรสิกขา” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) สมเด็จพระสังฆราชที่ว่า “สี่เล ปติฏฐาย นโร สพลโย จิตต์ ปณญญจ ภาวย อตาปี นิปโก ภิกขุ โส อิม วิชฺฐเย ชฺฌ” แปลความว่า ภิกษุผู้ฉลาดมีความเพียรมีปัญญารักษาตน ดำรงมั่นในศีล อบรมจิต และปัญญาให้เจริญอยู่ จะพึงถางขัฏฐคือข่ายแห่งตัณหานี้ได้ เป็นพระพุทธดำรัสว่าด้วย “สมณกิจ” นั่นคือ “ภิกษุทั้งหลาย กิจของสมณะที่สมณะต้องทำ มี 3 อย่างเหล่านี้ 3 อย่างอะไรบ้างเล่า 3 อย่าง คือ 1) การสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง 2) การสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง 3) การสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง ภิกษุทั้งหลาย กิจของสมณะที่สมณะต้องทำ มี 3 อย่างเหล่านี้แล ภิกษุทั้งหลายเพราะฉะนั้น ในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกในใจไว้ว่า “ความพอใจของเราจักเข้มงวดพอ ในการสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง ในการสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง ในการสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง” ดังนี้ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกในใจ” (อง.ต.ก. (ไทย) 20/521/294) จากพระพุทธรดำรัสชี้ให้เห็นว่าการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้พบกับสันติสุข ซึ่งเป็นกรรมวิธีแห่งการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็นรากฐานของการพัฒนา อันจะนำสังคมไปสู่อารยธรรมที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของสากลบาบตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งได้กล่าวถึงรูปแบบวิธีการพัฒนาไว้ว่าความประพฤติสุจริตแสดงออกทางกาย วาจา และใจ เป็นเรื่องของการฝึกฝนด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะศีลถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในขบวนการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าศีลเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ในสังคมและช่วยให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมมติเป็นส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม มีเมตตากรุณาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความอดทน เป็นต้น และด้านปัญญาทำให้มีความรู้ตามความเป็นจริงและมีเหตุผล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เนื่องด้วยเหตุหลายประการที่กล่าวไว้แล้ว ณ ข้างต้น เมื่อผู้วิจัยพิจารณาถึงสถานการณ์ปัจจุบันของตำบลคลองขุด ประชาชนประสบกับปัญหาความยากจน ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาสุขภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคระบาดและปัญหาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากสภาพปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุที่ชักนำให้เด็ก เยาวชนและประชาชนมีแนวโน้มไปในทางที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม เช่น การลักขโมยปล้นฆ่าชิงทรัพย์ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะช่วยหาวิธีการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยให้มีความรู้ ความคิดและคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้เขาได้มีโอกาสสัมผัสเหตุผลและวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตให้เข้ากับบริบทของชุมชนและสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะพุทธศาสนิกชนผู้มีความศรัทธา จึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เพื่อนำหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนามาบูรณาการแก้ปัญหาสังคม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตที่ดั่งงามของพุทธศาสนิกชนชาวไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล
3. เพื่อข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากร ได้แก่ ประชาชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำนวน 18,947 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified Random sampling) คำนวณหากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่เฉพาะในเขตพื้นที่ตำบลคลองขุด ตั้งแต่หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 7 อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน แล้วเทียบบัญชีไตรยางศ์ เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 392 คน ซึ่งมีวิธี คือ จำนวนประชาชนแต่ละหมู่บ้าน หาดด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วยขนาดกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้สัดส่วนครบหมู่บ้านแล้ว จะได้กลุ่มตัวอย่าง จึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพใช้เทคนิคจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าคณะตำบลคลองขุด ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ได้แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แบบสอบถาม แจกไป 500 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 450 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90 ซึ่งนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลาที่นัดหมายไว้ สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นสถานที่ในแต่ละแดนควบคุมที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญปฏิบัติหน้าที่อยู่ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกเป็นเอกสารและบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าความถี่

2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพิจารณาการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน

การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะทำการจัดข้อมูล (Data grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสนทนาที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Content analysis technique)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล” สรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 อายุ 25 – 35 ปี มากที่สุด มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ระดับประถมศึกษา จำนวน 209 คน มากที่สุด คิดร้อยละ 52.30 อาชีพรับจ้าง จำนวน 238 คน มากที่สุด คิดร้อยละ 59.50 รายได้ต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท มากที่สุด มีจำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 ตามลำดับ

2. การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงระดับการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

2.1 การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: ด้านศีล พบว่าประชาชนช่วยเหลือเพื่อนบ้านในการทำกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ประชาชนปฏิบัติตามกฎระเบียบชุมชนอย่างเคร่งครัดด้วยดี และประชาชนสามารถนำหลักศีลห้าไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

2.2 การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: ด้านสมาธิ พบว่าประชาชนทำงานที่ตนได้รับมอบหมายด้วยการคิด วิเคราะห์ ด้วยความตั้งใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ประชาชนช่วยเหลือผู้อื่นหรือเพื่อน ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนตามความสามารถ และประชาชนสามารถนำหลักสมาธิในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนเอง ชุมชนและสังคม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

2.3 การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต: ด้านปัญญา พบว่าประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่โดยใช้หลักการคิด พิจารณามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหลักปัญญาในคำสอนทางพระพุทธศาสนา และประชาชนรู้เข้าใจเข้าถึงเท่าทันความจริงของตนเองในการทำงานโดยใช้หลักของเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยรวม

การประยุกต์ใช้ไตรสิกขา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านศีล	3.06	0.71	ปานกลาง
2. ด้านสมาธิ	2.96	0.78	ปานกลาง
3. ด้านปัญญา	2.92	0.74	ปานกลาง
โดยรวม	2.98	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.98$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนา

คุณภาพชีวิต ด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.06$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสมาธิ ($\bar{X}=2.96$) และด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}=2.92$)

3. การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

3.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ทุกระดับอายุ มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ทุกระดับการศึกษา มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

3.4 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ทุกอาชีพ มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

3.5 จำแนกตามรายได้ต่อปี พบว่า ประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ทุกระดับรายได้ต่อปี มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

4.1 ประชาชนในชุมชน ที่มีเพศต่างกันการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน

4.2 ประชาชนในชุมชน ที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน

4.3 ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

4.4 ประชาชนในชุมชน ที่มีอาชีพต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน

4.5 ประชาชนในชุมชน ที่รายได้ต่อปีต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

5.1 ข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านศีล มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือเสนอแนะโดยควรส่งเสริมประชาชนที่มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นประชาชนที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ให้ประชาชนมีความสามัคคี โปร่งดอง ภูมิใจ และเชิดชูในความเป็นไทย มีความซื่อสัตย์สุจริต สนับสนุน ให้เป็นประชาชนที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

5.2 ข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสมาธิ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือเสนอแนะโดยควรส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัย จะได้เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว ชุมชนและสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการ ประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านปัญญา มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือเสนอแนะโดยควรส่งเสริมประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการประยุกต์ใช้ไตรสิกขา

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล มีประเด็นที่น่าสนใจโดยรวมมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากสมมติฐานที่ว่าประชาชนในชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อปี ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

2. ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อปี พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อปีต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประชาชนในชุมชนที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่สามารถนำแนวคิดของศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ผู้นำชุมชนควรสนับสนุนให้ประชาชนมีความสามัคคีปรองดองภูมิใจเชิดชูในความเป็นไทยซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติปฏิบัติชอบทั้งทางกาย วาจาและใจ และประชาชนต้องมีการพัฒนาในด้านร่างกายและด้านความมีระเบียบวินัย จะได้เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม ควรสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม ดำเนินชีวิตอย่างประมาทตน มีเหตุผลรอบคอบระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบไม่เบียดเบียนผู้อื่น

4. การวิจัยนี้ มีผลการศึกษา พบว่า มีระดับการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีข้อประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับศีลเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ชุมชนส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา ไม่พุดจาหยาบคาย หรือกล่าวคำเท็จ ให้ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น มีการสำรวมสติ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมส่วนรวม การใช้สอยสิ่งของต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า ตั้งใจทำงานร่วมกับเพื่อนบ้าน มีความอดทนในการทำงานจนงานสำเร็จ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์นั้น ต้องอาศัยสมาธิ และการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดไม่ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาคด้วยสติรู้ตัว ปัญญารู้คิดของตนเห็นคุณค่าของศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมเป็นผู้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในไตรสิกขาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งให้เห็นว่า

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขานั้น ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมุณี กล่าวว่า การฝึกหัดอบรมตนตามหลักของไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทางร่างกาย วาจา ความคิดเห็น จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นการพัฒนาที่กว้าง และลึกมากกว่าการศึกษาที่เราเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไป การฝึกหัดอบรมที่ต้องสามารถละสิ่งที่ควรละ และเจริญสิ่งที่ควรเจริญ ผู้ที่ศึกษาจึงต้องได้รับการแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตรก่อน แต่จะหยุดอยู่เพียงนั้นไม่ได้ ต้องรู้จักคิดและใช้ปัญญา ฝึกฝนไปที่ละขั้นจนสามารถวินิจฉัยแยกแยะสิ่งดี สิ่งชั่ว แล้วละเว้นสิ่งชั่ว เพิ่มพูนสิ่งที่ชอบธรรม และมีจิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ได้ (พระราชวรมุณี (ป. อ. ปยุตโต), 2530) สอดคล้องกับแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่า การสอนแบบไตรสิกขามีความเชื่อว่าคนที่จะมีปัญญาและเกิดปัญญาวิสุทธิขึ้น ย่อมเกิดจากมีกำลัง (พลัง) จิตใจ กำลังความคิดที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหวขัดส่ายออกแวกต้องเพ่งพินิจคิดตรองในเรื่องเดียว คนที่จะมีกำลังความคิดรวมเป็นจุดเดียวแน่วแน่ (สมาธิ) ไม่หวั่นไหวขัดส่ายได้ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ เรียบร้อยสงบเรียบร้อยมีระเบียบวินัย (มีศีล) นั่นคือถ้าผู้เรียนฝึกควบคุมสภาพทางกายให้อยู่ในระเบียบวินัย เรียบร้อยก็จะช่วยให้จิตใจสงบไม่ฟุ้งซ่านหวั่นไหวไปนอกเรื่องนอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีกำลังความคิด คม กล้า สามารถแก้ปัญหาทำความเข้าใจ ปัญหาได้ ทำให้เกิดปัญญา มีความรู้แจ้งเรื่องนั้น ๆ (ปัญญา) ได้ด้วยตนเองประจักษ์ด้วยตนเองไม่ใช่เพียงแต่รู้หรือทราบจากการบอกเล่าให้ฟังเท่านั้น (สุมน อมรวิวัฒน์, 2528) สอดคล้องกับพระมหาจักรพันธ์ จกกวโร ท่านกล่าวไว้ว่า การอยู่ร่วมกันในทางสังคม โดยไม่เบียดเบียน ก่อความทุกข์ความเดือดร้อน หรือก่อเวรภัย แต่รู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดำรงตนอยู่ในกรอบของศีล ดำเนินชีวิตตามหลักของศีลให้ความร่วมมือกับการรักษาติกาของสังคม กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน หรือวินัยแม่บทของชุมชนหรือสังคมของตนและวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าจรรยาบรรณต่าง ๆ และรู้จักแบ่งปัน การเผื่อแผ่แบ่งปันช่วยเหลือตามหลักของการให้ทาน เพื่อช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ให้มีความสุข และส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ตลอดจนการประพฤติเกื้อกูลแก่ชีวิตอื่น ๆ ทั้งสัตว์มนุษย์และพืชพันธุ์ (พระมหาจักรพันธ์ จกกวโร, 2563) สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) ที่ว่าหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์ แบบตามแนวพุทธนั้นต้องศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงามให้ถูกต้องตามหลักจลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลักอินทริยสังวร สติสัมปชัญญะและสันโดษเป็นการศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือดูให้เกิด มีสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะและ

สัมมาอาชีวะ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมด้านความประพฤติวินัยและความสัมพันธ์ทางสังคมถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2545) สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรเทา กิตติศักดิ์ ที่ได้กล่าวว่า จิตให้สงบ มั่นคง ผ่องใส ระวังจากกิเลส เมื่อจิตสงบมั่นคงเป็นจิตที่ฝึกดีแล้วก็เป็นจิตอันควรแก่การงานที่จะพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง (บรรเทา กิตติศักดิ์, 2536) สอดคล้องกับ ไพรัตน์ ญาตนิมพลี กล่าวว่า ปัญญาสิกขาคือการฝึกใช้ความระลึกรู้แน่วแน่ที่จุดเดี่ยวพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในใจของตนในการเลือกการกระทำผิดหรือถูกหลักศีลธรรมว่าเป็นอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้นเพราะอะไร ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ แล้วสาวไปหาสาเหตุของการเลือกกระทำพิจารณาความไม่เที่ยง ทนทานไม่ได้ เกิดแล้วดับไป จนกำหนดข้อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ของตนได้อย่างสมเหตุสมผล (ไพรัตน์ ญาตนิมพลี, 2540) สอดคล้องกับ พระมหาโยธิน มหาวีโร (มาศสุข) กล่าวว่า หลักไตรสิกขาเป็นหลักพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุด สามารถปฏิบัติตามในเบื้องต้น จึงมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้ควรคู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนูญ (พระมหาโยธิน มหาวีโร (มาศสุข) และคณะ, 2565) และสอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่าขั้นปัญญา หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนใช้สมาธิพลังความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจ ปัญหา แก้ไขปัญหาจนเกิดความรู้แจ้ง เข้าใจแก้ปัญหาได้เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาขึ้นในตนเองมีมโนทัศน์ ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามที่เป็นจริง (สุนน อมรวิวัฒน์, 2528)

สรุป

การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนทั้งระบบ ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคี ประองดอง ภูมิใจ เชิดชูในความเป็นไทย ซึ่งจะนำชุมชนไปสู่เป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้นำชุมชนควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในโครงการต่าง ๆ เช่นโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรสามารถประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาด้านศีล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน
2. ผู้นำชุมชนควรสนับสนุนกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรม เจริญจิตภาวนา เพื่อให้ประชาชนสามารถนำหลักไตรสิกขาด้านสมาธิ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้
3. ผู้นำชุมชนควรสนับสนุนให้มีการจัดสัมมนาอบรมความรู้ในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักไตรสิกขาด้านปัญญา เพื่อส่งเสริมศักยภาพของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาด้านศีล ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาด้านสมาธิ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนต่อการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาด้านปัญญา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2536). การอ่านและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเวศ วะสี. (2547). ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึงความจริงทั้งหมด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2545). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระมหาจักรพันธ์ จกกวโร. (2563). การพัฒนาศักยภาพและโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนบนพื้นที่ราบสูงในจังหวัดตาก. วารสารปัญญาปณิธาน, 5(1), 119-131.

- พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข) และคณะ. (2565). ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช. วารสารพุทธสังคัมภีรปริทรรศน์, 7(3), 65-80.
- พระราชวรมณี (ป. อ. ปยุตโต). (2530). ทางสายกลางแห่งของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ไพรัตน์ ญาตนิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. ใน ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). คู่มือนิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2528). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตรีธรรมสาร.

การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

AN APPLICATION OF PANJA SILA IN WAY OF LIFE OF STUDENTS IN
MATHAYOMSUKRA 4 - 6, PHRUPEEPITTHAYAKOM SCHOOL,
BANNASAN DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

กรรณิดา วิเชียร

Kannida Wichian

สมเกียรติ ต้นสกุล

Somkiat Tansakun

เดชชาติ ตรีทรัพย์

Detchat Treesap

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: kannidabiw2019@gmail.com

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการส่งเสริมการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม ทั้งหมด จำนวน 231 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 5 September 2022; Revised 16 June 2023; Accepted 24 June 2023

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คนได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกัลยาณมิตรตदा (คบคนดีเป็นมิตร) รองลงมา คือ ด้านอารักขสัมปทา (พร้อมด้วยการรักษา) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสมชีวิตา (เลี้ยงชีวิตแต่พอดี)

2. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพรุพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ควรนำหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์มาสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเนื้อสร้างตัว สร้างฐานะที่มั่นคงของนักเรียนต่อไป

คำสำคัญ: การใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต, หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์, นักเรียน

ABSTRACT

The purposes of this thematic paper were to 1) study the application of Thitha Thammikuttha Prayot (four Buddhist principles for current benefits) to the way of life of High School students in Phrupee Pitthayakom School, Bannasan District, Surat Thani, and 2) study the suggestions to promote the application of Thitha Thammikuttha Prayot to the way of life of students in Phrupee Pitthayakom School, Bannasan District, Surat Thani. It was Mixed Methods Research. Data were collected from 231 high school students in Phrupee Pittayakom School for quantitative research. The data were analyzed by packaged program, and the statistics used for this research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, data were collected through structured in-depth interviews with five key informants

selected by Purposive Sampling. The informants' interviews were analyzed based on the research objectives by Content Analysis Technique with Context.

The results showed that;

1. Overall, the application of Thitha Thammikuttha Prayot to the way of life of High School students in Phrupee Pitthayakom School, Bannasan District, Surat Thani, was at a high level. When considering each aspect, all aspects were at a high level. The highest average was Kalyanamittata (association with good people), followed by Arukhasampada (to be prepared with treatment), and the lowest average was Samajivita (living with sufficiency).

2. Guidelines for the application of Thitha Thammikuttha Prayot to the way of life of high school students in Phrupee Pitthayakom School, Bannasan District, Surat Thani, revealed that the four principles of Thitha Thammikuttha Prayot should be set as a part of teaching and learning activities. It was to encourage awareness as the vital foundation for students to earn their own and achieve a stable living in the future.

Keywords: Applying Dharma Principles in Life, Thitha Thammikuttha Prayot Principles, Students

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากการพัฒนาทุกอย่างต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคน หรือทรัพยากรมนุษย์ก่อน การที่คนในสังคมมีความรู้ มีความเฉลียวฉลาด มีความสามารถที่นำไปใช้ประกอบอาชีพได้ ก็จะทำให้สังคมได้รับการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อคนในสังคมมีงานทำที่ดี มีรายได้ ก็จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีไปด้วย แต่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะพัฒนาตามหลักวิชาการอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา นอกจากในด้านความรู้ตามหลักธรรมคำสอนแล้ว ยังพัฒนาทางด้านจิตใจ ให้เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมประพฤติดีปฏิบัติชอบอีกด้วย ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเริ่มตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน เมื่อเยาวชนเป็นคนดีแล้ว จะได้เป็นกำลังของชาติต่อไป

(ชนิดา กล้าผิด และคณะ, 2558) รวมทั้งสถาบันการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่จะต้องปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมอย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการปลูกฝังจริยธรรมควบคู่กับการให้ความรู้แก่นักเรียนตลอดจนเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (พรรัตนถน เพชรวิวรรธน์, 2545)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม นำความรู้จึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำพุทธธรรมมาประยุกต์กับระบบการเรียน การสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้นมี 4 ประการ ได้แก่ 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญ และรู้จักใช้ปัญญา ตรวจหาวิธีการที่เหมาะสม จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี 2) อารักขสัมปทา พร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตนไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสีย 3) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนาคบหาคนไม่คบ ไม่เอาอย่างผู้ที่ซุกงูไปในทางที่เสื่อมเสีย เลือกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือและมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน 4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้มิให้ผิดเคือง หรือฟุ่มเฟือยให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ (พระครูปลัดสิริวิศรี สุทธิมน (ด้านประสิทธิ์), 2563)

โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ตามศาสนาที่ตนนับถือ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามรูปแบบที่โรงเรียนกำหนด มีความเป็นเลิศทางวิชาการ รู้จักคิดวิเคราะห์แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในความเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีความสุข ก้าวทันโลกแต่มีความเป็นไทย โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นสากล มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ ครูเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพ (โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา, 2553) สภาพปัจจุบันปัญหาของกลุ่มวัยรุ่น มีบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ต่อสังคม การทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์จะเป็นประโยชน์ทำให้ทราบถึงการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้สึกมีจิตสำนึกด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

จากสภาพสังคมปัจจุบัน คุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม จึงมีความสำคัญของการแก้ปัญหาที่นักเรียนที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมที่มีจำนวนแต่จะเพิ่มมากขึ้นการทำการศึกษการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนในการพัฒนา คุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมของนักเรียน และเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมต่อไป ทั้งนี้จุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ในการสร้างผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดี เก่ง และมีความสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน เพื่อเป็นเกราะหรือภูมิคุ้มกันให้นักเรียนละอายต่อการทำชั่ว แล้วหันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามกันมากขึ้น จริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี ถูกต้อง และควรแก่การรักษาไว้ หากบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม เป็นผู้มีเบญจศีลที่ยอมรับสังคมสงบสุขก้าวหน้า เนื่องจากการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เป็นสิ่งที่เป็นามธรรมอยู่ภายในจิตใจของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาและความอดทนในการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม ตั้งแต่บุคคลอายุน้อยและการอบรมอย่างต่อเนื่อง และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนและพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรูปแบบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดียิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการส่งเสริมการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครอง ตัวแปรตาม คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ 1) ด้านอุภูฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2) ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา 3) ด้านกัลยาณมิตตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร 4) ด้านสมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด จำนวน 231 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะผู้วิจัยทำการศึกษาคำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้

วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญต่อไปนี้ (Key formants) ซึ่งมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาหลักการและแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

1.3 สร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

1.4 นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรจริง เพื่อหาประสิทธิภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

1.6 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริง

2. ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งรายละเอียดของแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคลของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง โดยเป็นแบบปลายปิด (Close ended question) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2) ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา 3) ด้านกัลยาณมิตตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร 4) ด้านสมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี โดยแต่ละคำถามจะมีระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิต 5 ระดับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดย กัลณี ด้านทองกลาง ได้นำส่วนประมาณค่านี้นี้มาใช้ในการงานวิจัย เรื่อง ผลกระทบของระบบการควบคุมภายในต่อผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (กัลณี ด้านทองกลาง, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิด แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.2 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรง

ตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถามและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยหาค่า IOC เป็นรายชื่อ ได้ค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบถูกต้องแล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริงและนำเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายต่อไป

วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม และข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายด้าน ประกอบด้วย ด้านอุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา ด้านกัลยาณมิตตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร ด้านสมชิวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามขั้นตอนตรวจสอบข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้ครบถ้วนแล้วนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์

วิจัยเชิงคุณภาพ ทำการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ โดยทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์และนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิจัยเชิงปริมาณ เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม และดำเนินการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายโดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ตามระดับความสำคัญโดยใช้เกณฑ์ของเบสต์ ซึ่งแบ่งค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) โดยให้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytical Statistics) เป็นสถิติที่นำมาใช้บรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติความเที่ยงตรง ได้แก่ ค่า IOC สำหรับหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคเสียงและบันทึกเป็นข้อความ แล้วจำแนกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 อายุ 17 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมาคือ อายุ 16 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 ชั้นมัธยม 5 จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมาคือ ชั้นมัธยม 4 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 อาชีพของผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 รายได้ของผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 27.70

2. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุด ไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านกัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร) รองลงมาคือ ด้านอารักขสัมปทา (พร้อมด้วยการรักษา) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสมชีวิตา (เลี้ยงชีวิตแต่พอดี) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านอุฏฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความหมั่น) พบว่า การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่เหน็ดเหนื่อยย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ รองลงมา คือ นักเรียนไม่รอคอยให้สิ่งศักดิ์ดลบันดาล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ตามลำดับ

2.2 ด้านอารักขสัมปทา (พร้อมด้วยการรักษา) พบว่า การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนเก็บกระเป๋าและอุปกรณ์การเรียนไว้ในที่ที่มั่นคง ห่างจากอันตราย รองลงมา คือ นักเรียนรู้จักทะนุถนอมทรัพย์สินของโรงเรียนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนรู้จักเก็บเล็กผสมน้อย ตามลำดับ

2.3 ด้านกัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร) พบว่า การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีเพื่อนเมื่อมีทุกข์ก็ทุกข์ด้วย เวลาสุขก็สุขด้วย และนักเรียนมีการยกย่องคนที่ควรสรรเสริญ รองลงมาคือ นักเรียนไม่คบเพื่อนที่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย และนักเรียนคอยแนะนำ ตักเตือนไม่ทำเพื่อทำในสิ่งที่ไม่ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนเลือกคบเพื่อนดีมีศีลธรรม ตามลำดับ

2.4 ด้านสมชีวิตา (เลี้ยงชีวิตแต่พอดี) พบว่า การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนใช้จ่ายค่าอาหาร ตามกำลังทรัพย์ที่ได้มา รองลงมา คือ นักเรียนใช้ทรัพย์ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความสุขตามกำลังทรัพย์ที่ได้มา ตามลำดับ

3. ผลการแบบสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการใช้หลัก ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

3.1 การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การดำเนินการจัดการศึกษาและการส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมภายในโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนในรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์และหลักธรรมต่างๆ สอดแทรกในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และปลูกฝังความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน รวมทั้งการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตของนักเรียน นำมาซึ่งการสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพและมีคุณธรรมในสังคมต่อไป

3.2 การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ละด้านสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ด้านอุภูฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น พบว่า โรงเรียนมีการนำเอาหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ด้านอุภูฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น มาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาชีวิตการขาดความเพียรของนักเรียน เพื่อจะหลีกเลี่ยงพ้นจากความเกียจคร้าน

ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา พบว่า โรงเรียนมีการนำเอาหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา มาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหานักเรียนที่ไม่รู้จักรักษาทรัพย์ คือการฝึกให้นักเรียนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ รู้จักหาและรักษาทรัพย์

ด้านกัลยาณมิตรตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร พบว่า โรงเรียนมีการนำเอาหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ด้านกัลยาณมิตรตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร มาประยุกต์ใช้ในการ

แก้ปัญหาชีวิตการคบเพื่อนของนักเรียน ให้รู้จักเลือกคบที่ดี มีความรู้ความสามารถช่วยสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยกัน

ด้านสมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี พบว่า โรงเรียนมีการนำเอาหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ด้านสมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี มาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาการใช้จ่ายเกินตัวของนักเรียน พยายามให้นักเรียนใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ของผู้ปกครอง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้น จะเห็นได้ว่าหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ผู้วิจัยได้นำมาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักธรรมอำนวยการสุขสันต์มี 4 ประการ คือ

ด้านอุฏฐานสัมปทา คือ ถิ่นพร้อมด้วยความหมั่น เป็นการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักความขยันหมั่นเพียรทั้งในด้านการเรียน การทำงานหาเลี้ยงชีพ ไม่เกียจคร้านต่อกิจกรรมต่าง ๆ หากนักเรียนมีความขยันต่อการเรียน การทำงาน ย่อมก่อให้เกิดทรัพย์เป็นจำนวนมากและยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าอีกด้วย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริมนักเรียน โดยการให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายโดยการสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียนที่มีความรับผิดชอบเพื่อเป็นการส่งเสริมและทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการทำงานและมีความรับผิดชอบต่องานมากยิ่งขึ้น

ด้านอารักขสัมปทา คือ พร้อมด้วยการรักษา เป็นการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักการรักษาเงินที่ได้มา รู้จักเก็บรักษาเงินเอาไว้ให้ได้ อย่าให้ถูกขโมย อย่าทำตกหายหรือเสียหายด้วยภัยต่าง ๆ หรือการอดออม เช่น การเก็บรักษาเงินที่ได้มาจากผู้ปกครองไม่ให้สูญหาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริม ควรปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักเก็บเล็กผสมน้อย หรือรู้จักการออมเงินที่ได้มาจากผู้ปกครองในแต่ละวันให้มากขึ้น

ด้านกัลยาณมิตร คือ คบคนดีเป็นมิตร เป็นการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาใช้ ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ไม่คบเพื่อนที่เกเร และปฏิบัติตนให้เป็นมิตรกับเพื่อน โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริมนักเรียนในข้อนี้ ควรปลูกฝังให้นักเรียนคบเพื่อนดีมีศีลธรรมและควรปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนเป็นเด็กดีมีศีลธรรม

ด้านสมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี เป็นการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาใช้ ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักอยู่อย่างพอเพียง เลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่สุรุ่ยสุร่าย และไม่ทำตัวเองให้ฝืดเคืองโดยไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูโพธิธรรมานุกูล (บวรเทา ชุตินฺ) เรื่องการศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งพบว่า คนเราทุกคนที่เกิดมาต้องอาศัยเศรษฐกิจอยู่ทุกเมื่อ เศรษฐกิจนั้นจะมีประโยชน์นำมาใช้ได้ ก็เพราะการผลิตขึ้นมารู้จักรักษา รู้จักใช้จึงจะคงอยู่ได้นาน คือ ให้อายุยืนประหยัดนั่นเองถ้าไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ที่หามาได้ก็หมด เสื่อมสูญไปได้ง่ายแต่ถึงอย่างไร เหตุของการเสื่อมสูญโภคทรัพย์ก็มีอยู่หลายทางด้วยกัน ซึ่งการประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เราจะมีชีวิตราบรื่นปกติสุขได้ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัด ใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพของเราไม่ใช่จ่ายโภคทรัพย์ฟุ่มเฟือยให้พยายามใช้จ่ายให้พอเหมาะก็บรายได้ (พระครูโพธิธรรมานุกูล (บวรเทา ชุตินฺ), 2554) จึงควรปลูกฝังให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เงิน รู้จักใช้เงินตามกำลังที่ได้มา รู้จักอยู่อย่างพอเพียง ไม่สุรุ่ยสุร่าย พยายามใช้เงินให้พอเหมาะก็บฐานะของตัวเองเพื่อชีวิตในอนาคตของนักเรียน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา สร้อยฟ้า ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยี่ย อำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกรนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบพฤติกรรมนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ที่มี

เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกันโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรณำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน จำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกัลยาณมิตตตา ความเป็นผู้มีมิตรดี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน (สุกัญญา สร้อยฟ้า, 2556)

สรุป

จากการศึกษา การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพรุพิพิทยาคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยควรมีการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ทั้ง 4 ด้าน มาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนโดยการสอดแทรกหลักธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้แทรกซึมลงไปในชีวิตจิตใจ เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในตัวนักเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกในขั้นต้น อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเนื้อสร้างตัวสร้างฐานะที่มั่นคงของนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียน วัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการรณรงค์ให้นักเรียนมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงผ่าน เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณภาพการดำเนินชีวิตที่ดี
2. โรงเรียน วัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการวิจัย เรื่องการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน
2. ควรมีการศึกษา ผลที่ได้รับจากการวิจัย การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับอื่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างและความสอดคล้องซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัลณี ด่านทองกลาง. (2560). ผลกระทบของระบบการควบคุมภายในต่อผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระของหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ชนิดา กลัวผิด และคณะ. (2558). การรับรู้และพฤติกรรมของนักเรียนศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีต่อการนำหลักธรรมมาดำเนินชีวิต. ใน รายงานวิจัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พรรัตนถน เพชรวิวรรธน์. (2545). การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสิริวิศรี สุทธิมน (ท่านประสิทธิ์). (2563). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมบริโภคนิยม. วารสารมหาจุฬานาคธรรมศาสตร์, 7(4), 144-155.
- พระครูโพธิธรรมานุกูล (บรรเทา ชุตจัน). (2554). ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา. (2553). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2553. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). วารสารการบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). ระบบประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สุกัญญา สร้อยฟ้า. (2556). การศึกษาพฤติกรรมการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี. ใน พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การขัดเกลาทางสังคมตามแนวคิดของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา*
SOCIALIZATION ACCORDING TO THE CONCEPT
OF BUDDHIST SCHOLAR'S

พระครูปลัดสิวริศร์ สุทธิมน (दानประสิทธิ)

Phrakrupalad Siwarit Sutthimano (Danprasit)

กัญญา วงศ์เวชกุล

Kanya Wongvetchakul

กันตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: Siwarit.da@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการเรื่อง “การขัดเกลาทางสังคมตามแนวคิดของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมผ่านตัวแทนกลุ่มในสังคม โดยได้ใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ ตำรา ตลอดจนคัมภีร์ศาสนาต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการที่คนเรียนรู้ ซึมซับบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมจากการสั่งสอนหรือการบอกกันโดยตรง และจากการสังเกตของตัวเองให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมถึงเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมมีนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ให้แนวคิดไว้หลายท่านตามแนวคิดของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาอาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนายกย่องบุคคลผู้ที่ได้รับอบรมขัดเกลาตนเองมาดีแล้วว่าเป็นผู้ประเสริฐ เพราะกาย วาจา และใจที่ฝึกฝนอบรมมาดีแล้วย่อมจะแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยความดีงาม การขัดเกลาทางสังคมในพระพุทธศาสนา

* Received 7 October 2022; Revised 22 June 2023; Accepted 28 June 2023

ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามรวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การอบรมขัดเกลาทางพุทธศาสนามีความจำเป็นและสำคัญต่อบุคคลในฐานะที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีความสุขความเจริญ และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อบุคคลได้มีการขัดเกลาดีแล้ว ย่อมบรรลุประโยชน์อันยิ่งใหญ่ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การขัดเกลาทางสังคม, แนวคิด, พุทธปรัชญา

ABSTRACT

The academic article "Socialization under Concepts of Buddhist Scholars" aims to study the process of socialization through group representatives in society. The researcher used a research method of searching documents, research papers, books, textbooks, and scriptures in various Thai and English religions. Socialization is the process by which people learn and absorb the norms and values of society by teaching or telling each other directly and from their observation to live with others correctly and appropriately. It is also the way to develop oneself and personality to be a good member of society. Many Buddhist scholars have given ideas of socialization. Based on the concepts presented by Buddhist scholars, Buddhism praises persons who pass the socialization process as the nonesuch. It is believed that the nonesuch's body, speech, and mind are well passed the training process. With this training, appropriate behaviors are inevitably presented. Social socialization in the Buddhist concept can put society in good order and coexistence in society with peaceful living. Buddhist training for socialization is necessary and essential to the individual as one must practice for self-improvement to be happy, prosperous and create good things for oneself and others. When people pass the good socialization process, they can achieve significant benefits appropriately.

Keywords: Socialization, Concepts, Buddhist Philosophers

บทนำ

การขัดเกลาทางสังคม (socialization) เป็นกระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคล มีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ การขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงจากสภาพสัตว์ตามธรรมชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีวัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษากลุ่มเพื่อน สำนักงานหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่ สถาบันทางศาสนา และสื่อมวลชน (นียพรรณ วรณศิริ, 2540) การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ โดยยกตัวอย่างเด็กผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเกิดจากแม่ปัญญาอ่อน หูหนวกและเป็นใบ้ ไม่ทราบว่าใครเป็นพ่อเด็ก เด็กอยู่กับแม่ตามลำพังและถูกตายายกักตัวไว้ในโรงนา เด็กคนนั้นไม่มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับใคร โดยเฉพาะไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับแม่ได้เลย จนมีผู้มาพบเด็กคนนี้เมื่อเธออายุได้หกขวบครึ่ง แต่ดูคล้ายเด็กอายุหกเดือน ยังพูดไม่ได้ แต่แสดงกิริยาท่าทาง และทำเสียงอู้อี้ มีอากัปกริยาหวาดผวาและดุร้ายเหมือนสัตว์ หลังจากนำเด็กคนนี้นี้มาฝึกฝนอบรม พบว่าเธอสามารถพัฒนาตัวเองไปได้รวดเร็วจนมีพัฒนาการทางสังคมสมวัย การที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า การฝึกฝนตนเองหรือการพัฒนาตนเอง ผู้ที่ผ่านการฝึกฝนย่อมมีทักษะในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง การพัฒนาจากแบบดั้งเดิมเป็นแบบใหม่ซึ่งต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว สิ่งที่เกิดขึ้นจึงมีอิทธิพลต่อแนวคิด วิธีการ การขัดเกลาทางสังคมของมนุษย์ แนวคิดวิธีการขัดเกลาก็เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มนุษย์ดำรงอยู่ในสังคมแบบใหม่ด้วยเช่นกัน

ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นคำที่นักวิชาการและคนทั่วไปในปัจจุบันรู้จักและเข้าใจร่วมกันว่า มาจากคำว่า Socialization ในภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะเมื่อประมาณ 20 ปีเศษมาแล้ว คำนี้มักนิยมแปลว่า การอบรมให้รู้ระเบียบสังคมบ้าง สังคมประกิตบ้าง สังคมกรรมบ้าง (ดำรง ฐานดี, 2522) ขณะที่ในความเข้าใจร่วมกัน คือ การอบรมสั่งสอนควบคุมไปกับการเลี้ยงดูบุคคลในสังคม ดังนั้นสังคมกรรม คือ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่มนุษย์มีลมหายใจ เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งวัฒนธรรมและลักษณะทางสังคมเพื่อที่สังคมจะ得以ใช้เป็นกระบวนการในการขัดเกลาให้สมาชิกทุกคน โดยสมาชิกใหม่ได้รับทราบถึงกฎเกณฑ์ของสังคมและเนื้อหาของวัฒนธรรม ในขั้นต่อมาจะได้ยอมรับกฎเกณฑ์เหล่านั้นเข้าไปไว้เป็น

กฎเกณฑ์ทั่วไปของสังคมและเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มของตน การขัดเกลาทางสังคมเป็นเรื่องที่นักวิชาการหลายสาขาได้ให้ความสำคัญ เช่น นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาสังคม นักพฤติกรรมศาสตร์ นักปรัชญา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเห็นว่า การขัดเกลาทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก ซึ่งนักสังคมศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้ เช่น การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์จะได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนที่มีมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ๆ ได้กำหนดเอาไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันและเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (สุพัตรา สุภาพ, 2549) การขัดเกลาทางสังคม คือ การเรียนรู้วัฒนธรรมรวมไปถึงการพัฒนาตัวตนจนกลายเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายและมีการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งต่อไปเรื่อย ๆ (งามพิศ สุภาพ, 2545) เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์เรียนรู้วัฒนธรรม และสามารถปฏิบัติตัวให้เข้ากับสังคมได้ถูกต้องและการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาบุคลิกภาพ สังคมแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน มนุษย์ในแต่ละสังคมจึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน (จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคณะ, 2547) ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่กลุ่มหรือสังคมได้ทำการสั่งสอนสมาชิกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบ วิธีการ กฎเกณฑ์ความประพฤติ และค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มหรือสังคมได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติปฏิบัติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มหรือสังคมนั้นเพื่อให้สมาชิกสามารถดำรงตนอยู่กับผู้อื่นในสังคมอย่างปกติสุข

การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนเพื่อให้สมาชิกสามารถเรียนรู้ระเบียบของสังคม เพื่อให้สมาชิกได้เห็นคุณค่า และสามารถนำเอากฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติเหล่านั้นไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องได้รับตลอดชีวิต ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม โดยตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคมประกอบด้วย ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา กลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

ประมวลได้ว่า การขัดเกลาทางสังคมตามหลักธรรม เป็นหลักการเรียนรู้และการเข้าใจความจริงของชีวิต คือ หลักอริยสัจ 4 และยึดมั่นในการประพฤติชอบด้วยการรักษาศีล การพัฒนาจิตใจและปัญญา ตามหลักไตรสิกขา มุ่งเน้นให้มนุษย์ละเว้นจากการทำชั่ว การเบียดเบียนผู้อื่นหมั่นทำความดีและทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ตามหลักการโอวาทปาฏิโมกข์ โดยผ่านกระบวนการ พัฒนาทางกาย ทางศีล ทางจิตและทางปัญญา เรียกว่า หลักภาวนา 4

ทั้งนี้การขัดเกลาทางสังคมในพระพุทธศาสนามุ่งให้มนุษย์ไปสู่เป้าหมายในชีวิต ส่วนปัจจัยภายนอกหรือกัลยาณมิตร ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญยิ่ง ในการอบรมขัดเกลาทางสังคมในพระพุทธศาสนา ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การทำเป็นแบบอย่าง การเรียนรู้ การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และการสื่อสารสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การขัดเกลาทางสังคมมีประสิทธิภาพ เมื่อคนในสังคมได้รับการขัดเกลาที่ดี ย่อมทำให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และช่วยจรรโลงสังคมให้คงงาม

กระบวนการการขัดเกลาทางสังคมสามารถทำได้ 2 ทาง

นักวิชาการ ทางสังคมได้กล่าวถึงกระบวนการทางสังคม ไว้ 2 วิธี คือ (วิชัย ภูโยธิน และคณะ)

1. การขัดเกลาทางสังคมโดยทางตรง เช่น การที่พ่อแม่ฝึกอบรมเด็กให้รู้จักพูด รู้จักกิจกรรมทางสังคม ครูอาจารย์สอนหนังสือนักเรียนและนักศึกษาให้มีศิลปะวิทยาการต่าง ๆ รวมทั้งให้ทำหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี

2. การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม เช่น การได้เข้าไปฟังอภิปราย ฟังปาฐกถา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ การอ่านหนังสือตามห้องสมุด การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ และภาพยนตร์ก็เป็นหนทางที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ระเบียบต่าง ๆ ในสังคมนอกจากนี้ การเข้ากลุ่มเพื่อนทั้งในที่ทำงานและในสถานศึกษาล้วนช่วยให้เกิดการปรับตัวและพัฒนาบุคลิกภาพได้ โดยมีจุดมุ่งหมาย ได้แก่

2.1 ปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐานของสังคม ซึ่งเป็นการสร้างระเบียบวินัยในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตลอดจนถึงการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติ เช่น รู้จักใช้ห้องน้ำห้องส้วมจนกระทั่งถึงรู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่สลับซับซ้อน ความมีระเบียบวินัยจำเป็นต้องมีการปลูกฝังให้แน่นแฟ้นจนเป็นนิสัยถาวรในตัวบุคคล ปลูกฝังความมุ่งหวังของชีวิตที่กลุ่มเห็นว่ามีคุณค่า หรือที่พึงปรารถนา เช่น การยึดมั่นในคำสั่งสอนทางศาสนาหรือการพยายามฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในชีวิตเป็นแรงบันดาลใจให้บุคคลเข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2.2 สอนให้บุคคลรู้จักบทบาททางสังคม (Social role) เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ได้ถูกต้อง การสอนให้รู้จักบทบาททางสังคม รวมตลอดไปจนถึงให้รู้จักทัศนคติ

ต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนบทบาทที่สมาชิกในสังคมพึงมี ตามสถานภาพ ตำแหน่งหรือบทบาทที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางคนเป็นทหารเป็นครูอาจารย์ เป็นตำรวจ บางคนเป็นนักศึกษา เป็นต้น แต่ละสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมที่ยกตัวอย่าง ต่างมีบทบาทเฉพาะที่ต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มนุษย์ก็จะเรียนรู้บทบาทต่าง ๆ ของตน และเข้าใจบทบาทของบุคคลอื่นในแต่ละสถานการณ์ด้วย ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์กันของสมาชิกในสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2.3 สอนให้มีความชำนาญและทักษะ (skill) ต่าง ๆ ที่สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้มีการเตรียมตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทักษะต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งสำหรับการเข้าไปมีส่วน

ฉะนั้นการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยมสังคมซึ่งมีตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม ดังนี้

1. ครอบครัว (family) เป็นตัวแทนสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม เพราะเป็นสถาบันแรกที่เด็กจะได้ระบุงการอบรมสั่งสอนและจะมีความผูกพันทางสายโลหิตอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะมีผลทางอารมณ์ ความประพฤติ เจตคติ ตลอดจนบุคลิกภาพของบุคคลมากที่สุด เช่น พ่อแม่สั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีและมีความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

2. กลุ่มเพื่อน (peer group) เป็นตัวแทนที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมอีกหน่วยหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มแต่ละกลุ่มย่อมมีระเบียบ ความเชื่อและค่านิยมเฉพาะกลุ่มตนเอง ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะกลุ่ม เช่น การแต่งกายกลุ่มเดียวกันก็จะแต่งกายคล้าย ๆ กัน

3. โรงเรียน (education) เป็นตัวแทนสังคมที่ทำหน้าที่โดยตรงในการขัดเกลาสมาชิก ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ โดยอบรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ของสังคม ตลอดจนค่านิยมและทักษะอันจำเป็นให้แก่สมาชิกในสังคม

4. ศาสนา (religion) เป็นตัวแทนในการขัดเกลาจิตใจของคนในสังคม เป็นสิ่งยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร โดยศาสนาจะมีอิทธิพลทางจิตวิทยาต่อบุคคล ในการสร้างบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก

5. กลุ่มอาชีพ (occupation) อาชีพแต่ละประเภท จะมีการจัดระเบียบปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มที่มีอาชีพค้าขายจะต้องมีความซื่อสัตย์ไม่เอาเปรียบลูกค้า ผู้ที่เป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มต่าง ๆ ต้องเรียนรู้ประเพณีของกลุ่มอาชีพที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

6. สื่อมวลชน (mass media) มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกในสังคม มีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ (จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2547)

ประมวลได้ว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมสามารถทำได้ 2 ทางคือ ทางตรง เช่น การได้รับการอบรมจากพ่อแม่ และทางอ้อม เช่นการฟังอภิปราย ปาฐกถา โดยมีจุดมุ่งหมาย ได้แก่ 1) การปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐานของสังคม ซึ่งเป็นการสร้างระเบียบวินัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต 2) สอนให้รู้จักบทบาทของสังคมเพื่อให้สามารถปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ 3) สอนให้มีความชำนาญสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4) ศาสนา โดยการเป็นตัวแทนในเรื่องการขัดเกลาจิตใจ เพื่อให้มีศีลธรรมและจริยธรรม 5) กลุ่มอาชีพ โดยแต่ละอาชีพจะต้องจัดระเบียบปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม และ 6) สื่อมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลในเรื่องของข่าวสารของสมาชิกในสังคม

ความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ เพราะเป็นหลักในการปฏิบัติที่บุคคลจะต้องเรียนรู้คุณค่ากฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ ที่กำหนดไว้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กันได้ ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกเป็นการรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่บุคคลร่วมอยู่ด้วยในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นตัวตนหรือตัวของตัวเองคือ ความรู้สึกว่าตนเป็นมนุษย์ต่างจากคนอื่น สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิด ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบ หรือตามความเหมาะสมในกลุ่มอื่น ๆ การขัดเกลาทางสังคมจึงมีกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน และสิ่งที่เรารู้จักนี้อาจจะแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์โดยบุคคลจะต้องผูกพันกับโครงสร้างของสังคมที่มีอยู่ ความผูกพันนี้แสดงออกมาในรูปที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทในเรื่องต่าง ๆ เช่น การงานการปกครอง การศึกษา การศาสนา การมีครอบครัว การนันทนาการ เป็นต้น นอกจากนี้ สังคมจะกำหนดรูปแบบและหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการและมีส่วนสร้างความสำนึก ความประทับใจ คุณค่าทางวัฒนธรรมและแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกของสังคมอย่างแท้จริงนั่นคือ สังคมจะเปลี่ยนสภาพของบุคคลจากสภาพทางชีววิทยาเป็นบุคคลของสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2549)

การขัดเกลาทางสังคม เป็นลักษณะที่ปรากฏเฉพาะในสังคมมนุษย์เท่านั้น เพราะมนุษย์มีส่วนได้เปรียบในคุณลักษณะทางร่างกายและสมองที่แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่น กล่าวคือ มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้มากกว่าสัตว์ประเภทอื่น มนุษย์มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางชีวภาพของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ทำให้สามารถเรียนรู้และจดจำได้มากขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไป ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคม เพื่อที่จะมีบุคลิกภาพเช่นเดียวกับมนุษย์ผู้อื่นและรู้จักระเบียบของสังคมหรือวัฒนธรรม มิฉะนั้นแล้วเขาก็จะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับสัตว์ชนิดอื่น ที่ไม่สามารถเข้าสังคมมนุษย์ได้ (จางง์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2547) การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ โดยมนุษย์ได้รับการขัดเกลาเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น มนุษย์ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ ระเบียบหรือวัฒนธรรมสังคมนั้น ๆ หากประพฤติผิดหรือไม่เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังก็จะสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม ทำให้สังคมวุ่นวายขาดระเบียบวินัย ก็จะเกิดปัญหาสังคมตามมา ฉะนั้นมนุษย์เป็นสัตว์สังคมเมื่ออาศัยอยู่ในสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ต้องได้รับการขัดเกลาที่ดีจากความสำเร็จของตนเองเป็นหลักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองการพัฒนาตนเองและอาศัยกัลยาณมิตร ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา องค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพหรือชุมชนและสื่อมวลชน เป็นต้น

การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม โดยใช้วิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความหนักเบาของพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออก หากมนุษย์แสดงพฤติกรรมที่มีความรุนแรงน้อยก็จะใช้วิธีการขัดเกลาแบบเบา แต่ถ้าแสดงพฤติกรรมที่มีความรุนแรงจนเป็นปัญหาร้ายแรงต่อสังคม การขัดเกลาก็จะใช้วิธีการถึงขั้นการใช้กฎหมายมากำราบพฤติกรรมนั้น แต่ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้มนุษย์อยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข บางครั้งการขัดเกลาทางสังคมเป็นลักษณะการขัดเกลาเฉพาะทาง หรือเฉพาะเจาะจงกับพฤติกรรมที่เกิด เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคมหรือข้อตกลงของสังคมนั้น ก็เรียกมาว่ากล่าวตักเตือน ให้อยอมรับระเบียบแบบแผนของสังคมนั้น การทะเลาะวิวาทจนทำร้ายร่างกายกันให้ได้รับความเสียหาย ก็ใช้การเจรจา ใช้กฎหมายมาปรับให้ชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินทองหรือจำคุก เป็นต้น

ประมวลได้ว่า ในการขัดเกลาทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นบรรทัดฐาน อาจมีเป้าหมายเพียงให้บุคคลมีทักษะในการดำรงตนอยู่ในสังคมโดยการเอาตัวรอด

และมีชีวิตเป็นปกติ การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการสร้างระเบียบวินัย สร้างแรงบันดาลใจให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

ประโยชน์หรือคุณค่าของการขัดเกลาทางสังคม

ประโยชน์ของการขัดเกลาทางสังคม มี 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. สร้างระเบียบวินัยให้แก่สมาชิกในสังคม การสร้างวินัย ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสร้างลักษณะนิสัยและต่อเนื่องถึงเด็กวัยเรียน ซึ่งจะมีกระบวนการเรียนรู้ คิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น เด็กจะเลือกทำกิจกรรมอย่างที่น่าสนใจและลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความจำและการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลการฝึกวินัยทำให้เด็กเกิดนิสัย ในการควบคุมตนเอง อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ โดยไม่ล่วงเกิน สิทธิหรือประพฤติดมารยาทของสังคม การฝึกวินัยให้เด็กจำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ค่อยเป็นค่อยไปโดยมีการยืดหยุ่นได้ตามสภาพของเด็ก และควรให้เด็กเข้าใจ ถึงเหตุผลของกฎระเบียบนั้น ๆ ควรหลีกเลี่ยงการข่มขู่ แต่ควรสนับสนุนให้กำลังใจยกย่อง ชมเชยเมื่อมีโอกาส สถาบันที่มีบทบาทในการปลูกฝังการมีวินัยแก่คนในชาติ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและการปกครอง สื่อมวลชน และองค์กรอิสระ ถึงแม้ว่าการพัฒนาการมีวินัยต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายสถาบัน ดังกล่าวไปแล้วนั้น การปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กวัยเรียนนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาที่ต้องพยายามปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้เหมาะสมกับวัย โดยเริ่มแรกจากสถาบันครอบครัว เพราะบิดามารดามีบทบาทต่อพฤติกรรมของเด็กและคอยอบรมสั่งสอนให้เด็กมีพฤติกรรมความประพฤติที่ดีได้ นอกจากนี้ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเช่นกันในการเสริมสร้างวินัยให้เด็กเมื่ออยู่ในชั้นเรียน พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ควรร่วมมือกันและประสานแนวคิดระหว่างบ้านและโรงเรียน เวลา และวิธีการทางบวก เพื่อสร้างวินัย (ธรรมบุญ คำสัตย์, 2560)

2. สร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์ ทศนคติ ความเชื่อ แก่สมาชิกในสังคม

คนเรามีแรงบันดาลใจ อุดมการณ์ ทศนคติ ความเชื่อที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละคนที่วางไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมีวิธีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ดังนี้

2.1 ทบทวนเป้าหมาย การที่คนคนหนึ่งจะมีแรงบันดาลใจในการทำงานนั้น เกิดจากการมีแรงจูงใจภายในที่เรียกว่า intrinsic motivation ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้เราเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นก่อนอื่นเราอาจต้องมาทบทวนก่อนว่าตอนนี้เป้าหมายของเราคืออะไร เป้าหมายเดิมที่วางไว้ยังเหมือนเดิมหรือเปล่า การมองเห็นเป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้เรามีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนขึ้น รู้ว่าต้องทำอะไร และมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น

2.2 สร้างความท้าทายให้ตัวเอง การทำงานเดิมซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เราจะรู้สึกทำงานง่ายขึ้นความท้าทายลดลง เหมือนเราเล่นเกมในด่านง่าย ๆ ด่านเดิมซ้ำ ๆ จึงทำให้เรารู้สึกเบื่อและขาดแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้นเราอาจต้องสร้างความท้าทายให้ตัวเอง โดยตั้งคำถามกับตัวเองว่าจะพัฒนางานให้ดีขึ้นได้อย่างไร ลองหาไอเดียใหม่ ๆ ขอฟีดแบคจากหัวหน้า เพื่อนร่วมงานหรือนำฟีดแบคของลูกค้ามาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ลองอาสาเริ่มโปรเจกต์ใหม่ ๆ หรือรับผิดชอบงานใหม่ ๆ เปิดใจเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ตามความถนัดและความสนใจก็จะช่วยให้เรามีแรงบันดาลใจและสนุกกับการทำงานมากยิ่งขึ้น

2.3 แวดล้อมด้วยพลังบวก สภาพแวดล้อมที่เราอยู่นั้นมีผลอย่างมากกับแรงบันดาลใจ หากเราได้อยู่กับคนที่คิดบวก มี passion ที่ตรงกัน มีหัวหน้าคอยสนับสนุน อยู่ในองค์กรที่มีวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อให้เราพัฒนาความรู้ความสามารถและปลดปล่อยศักยภาพได้เต็มที่ เราก็มีแรงบันดาลใจในการทำงานมากขึ้น ดังนั้นหากมีโอกาสควรพยายามใช้เวลากับคนที่พลังบวกแบบนี้ให้มากขึ้นและเลือกองค์กรที่เหมาะสมกับตัวเรา ส่วนตัวเราเองนั้นก็ควรกลับมาดูภายในความคิดและจิตใจของตัวเองด้วย เพราะเมื่อเราเป๋องานก็อาจพ็อทกับความคิดด้านลบและบ่นเรื่องงานมากเกินไปจนทำให้ละเลยการมองด้านดี ๆ จนทำให้มองไม่เห็นคุณค่าในการทำงานและหมดแรงบันดาลใจในการทำงาน

2.4 เปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้ตัวเอง การที่เราจะมีแรงบันดาลใจในการทำงาน เราควรหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม เพื่อเปิดมุมมองใหม่อยู่เสมอเพื่อที่จะเอาความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นมาตกผลึกเชื่อมโยงและต่อยอดกับงานที่ทำอยู่ได้ กิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การอ่านหนังสือ ดูหนัง ดูสารคดี ไปท่องเที่ยว ทำความรู้จักกับคนใหม่ ๆ พูดคุยกับผู้คนลงเรียนคอร์สที่สนใจ ศึกษาแนวคิดของธุรกิจอื่น เพื่อนำมาปรับใช้ต่อไป

2.5 เพิ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละวัน การที่เรามีกิจวัตรเดิม ๆ ในการทำงาน และใช้ชีวิตจะทำให้เรารู้สึกว่า ชีวิตอยู่ในกรอบเดิม ๆ รู้สึกเบื่อและขาดแรงบันดาลใจ ดังนั้นเราจึงควรรีเฟรชตัวเองอยู่เสมอโดยลองทำกิจกรรมที่ตัวเองไม่เคยทำหรือไม่ค่อยมีโอกาสได้ทำ

ลงไปในตารางเวลาของแต่ละวันของคุณ อาจทำเป็นเหมือนภารกิจเล็ก ๆ แทรกในแต่ละวัน ให้ไม่จำเจ เช่น ลองตื่นเข้ามาออกกำลังกาย ทำอาหารทานเองที่บ้าน เปลี่ยนจากฟังเพลงในรถ มาฟังพอดแคสต์บ้าง พักกลางวันลองร้านอาหารใหม่ ๆ ลองพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานที่เราไม่ค่อยได้คุย ลองอ่านบทความวันละชิ้น ออกไปทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในวันหยุด เช่น นั่งสมาธิ ไปพิพิธภัณฑ์ เล่นเกมใหม่ ๆ ดูหนังแนวใหม่ ๆ ซื้อหนังสือที่น่าสนใจที่เราไม่เคยลองดูบ้าง การเปลี่ยนกิจวัตรที่เคยชินวันละน้อยจะช่วยให้คุณมีชีวิตชีวาและกล้าเปิดใจทดลองทำอะไรใหม่ ๆ และได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ มากขึ้น

ดังที่กล่าวมาแล้ว ประโยชน์ของการขัดเกลาทางสังคม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การสร้างระเบียบวินัยให้แก่สมาชิกในสังคมซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก จะต้องปลูกฝังกระบวนการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล สอนเรื่องความถูกต้อง มารยาททางสังคม การปลูกฝังระเบียบวินัยให้เหมาะสมกับวัย และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังระเบียบวินัย คือ ผู้ปกครองและครู ซึ่งเป็นด่านแรกในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก 2) การสร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์ ทศนคติ ความเชื่อแก่สมาชิก เพราะการขัดเกลาทางสังคมทำให้สมาชิกสามารถทบทวนเป้าหมายที่ตนเองต้องการ สร้างความท้าทายให้ตัวเอง โดยการหาไอเดียใหม่ ๆ ในการทำงาน แวดล้อมด้วยพลังบวก เพราะเมื่อมีการคิดบวกจะทำให้งานออกมาดี การเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้ตัวเองในการทำงาน และการเพิ่มกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อลดความจำเจ และเป็นการเพิ่มโลกทัศน์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงตัวเอง ในการทำงานต่อไป

ทักษะอันจำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคมให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกสังคม

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิตคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย

ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการ

เผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุข และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (World Health Organization, 1999)

ดังนั้น ทักษะอันจำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคม จึงมีความสำคัญที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ ในปัจจุบันและอนาคต นักวิชาการทางสังคมส่วนใหญ่ให้ความสนใจในทักษะอันจำเป็นต่อการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นกับทุกคนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเช่นกัน เพราะเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกายที่ต้องพัฒนาการตามวัย และด้านจิตใจ ทักษะชีวิตนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน ขณะเดียวกันการพัฒนาทักษะชีวิตยังเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข

สรุป

การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนเพื่อให้สมาชิกสามารถเรียนรู้ระเบียบของสังคม เพื่อให้สมาชิกได้เห็นคุณค่า และสามารถนำเอากฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติเหล่านั้นไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง กระบวนการขัดเกลาสามารถทำได้ 2 ทางคือทางตรง และทางอ้อม โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือปลูกฝังระเบียบวินัย สอนให้รู้จักระเบียบทางสังคม สอนให้มีความชำนาญและทักษะต่าง ๆ ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้เป็นหลักในการปฏิบัติที่บุคคลจะต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนเพื่อให้ความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมมีประโยชน์คือ การสร้างระเบียบวินัยให้แก่สมาชิกในสังคม สร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อแก่สมาชิก สร้างพลังบวก และเพิ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ให้สมาชิกบุคคลที่ผ่านกระบวนการอบรมขัดเกลาตนเองดีแล้ว ย่อมแตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมมา การขัดเกลาทางสังคมนำมาซึ่งความสุขความสงบทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรมขัดเกลาเกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง จากนั้นก็ส่งผลไปถึงแก่บุคคลอื่น ๆ ด้วย พระพุทธศาสนากล่าวยกย่องบุคคลผู้ที่ได้รับการอบรมขัดเกลาตนเองมาดีแล้วว่าเป็นผู้ประเสริฐ เพราะกาย วาจา และใจที่ฝึกฝนอบรมมาดีแล้ว ย่อมจะแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยความดีงาม การขัดเกลาทางสังคมในพระพุทธศาสนาทำให้สังคมมีความ

เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามรวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การอบรมขัดเกลาทางพุทธศาสนามีความจำเป็นและสำคัญต่อบุคคลในฐานะที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีความสุขความเจริญ และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและผู้อื่นเมื่อบุคคลได้มีการขัดเกลาดีแล้ว ก็ย่อมบรรลุประโยชน์อันยิ่งใหญ่ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สุภาพ. (2545). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2547). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรง ฐานดี. (2522). การวิเคราะห์ทฤษฎีพวกพ้อง: การมองปัญหาของ Levi-Strauss. วารสารรามคำแหง, 2(6), 72-73.
- ธรรมบุญ คำสัตย์. (2560). วิธีสร้างวินัยในตัวเองทำได้ไม่ยาก. เรียกใช้เมื่อ 30 เมษายน 2566 จาก <http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=359>
- นัยพรรณ วรณศิริ. (2540). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2539). มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ภูโยธิน และคณะ. (ม.ป.ป.). หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4 - ม.6. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2549). ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- World Health Organization. (1999). Partners in Life Skills Education. Geneva: WHO.

กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ
สภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยยาง) จังหวัดสงขลา*
THE STRATEGIES FOR PROMOTION OF DEMOCRACY OPERATIONAL
TO A STUDENT COUNCIL MODEL IN MUNICIPALITY SCHOOL 3
(WATSALAHAWYANG) SONGKHLA PROVINCE

เฉลิมพล บุญฉายา

Chalermpon Boonchaya

มะลิวัลย์ โยธารักษ์

Maliwan Yotharak

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

Teeraphong Somkhaoyai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: boot2554@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยยาง) 2) สร้างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยยาง) และ 3) นำเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยยาง) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน ผู้ประเมินสภาพแวดล้อม 30 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 4 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสภาพแวดล้อม และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย

* Received 7 December 2022; Revised 14 June 2023; Accepted 24 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็งมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยไว้ในแผน จุดอ่อนมากที่สุด คือ งบประมาณสนับสนุนมีจำกัด สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสมากที่สุด คือ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องมีสถานักเรียนและอุปสรรคมากที่สุด คือ นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมการใช้อำนาจไม่ถูกต้อง

2. ผลการสร้างกลยุทธ์ การประเมินสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์แบบ BCG พบว่าอยู่ในช่อง STARS กลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการตัวชี้วัด เป้าหมายรายมาตรการ โครงการ/กิจกรรม มีกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์

3. ผลการนำเสนอกลยุทธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาคูณภาพการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) พัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) ส่งเสริมและขยายเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชนองค์กร ภาครัฐและเอกชน และ 4) พัฒนาผลงานสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, สถานักเรียนต้นแบบ

ABSTRACT

The study aimed to 1) study the environment for democracy promotion of Municipality School 3 (Wadsalahuayang) Songkhla province, 2) develop strategies for democracy promotion to become a model student council of Municipality School 3 (Wadsalahuayang), Songkhla province, and 3) present the strategies of democracy promotion to become a model student council of Municipality school 3 (Wadsalahuayang), Songkhla province. The study used the qualitative research method. There were 15 key informants for in-depth interviews, 30 environment assessors, four experts for in-depth interviews, and a focus group of seven scholars selected by purposive sampling from those who met the qualifications. The research tools included interviewing forms, an environment evaluation form, and a focus group evaluation form. The data were analyzed by analytic induction.

The research illustrated that;

1. The strongest point of the internal environment was that the school had set up a project to promote school democracy. The weakest point of the internal environment was a limited budget. For the external environment, the most opportunity was for the Ministry of Education to establish guidelines for all schools to have a student council. The biggest threat was that students imitated the behavior of using the wrong power.

2. The results of building strategies: the environment assessment using BCG relationships showed that it was in the STARS path. The strategies included: visions, missions, goals, strategies, measurements, indicators, goals for each measurement, and projects/activities. There were four strategies in total.

3. The results of the strategy presentation showed that the experts agreed that the strategies were possible, appropriate, and beneficial. The four strategies consisted of 1) Quality improvement to promote the student council and democracy in school, 2) Participation improvement of the student council in school's activities, 3) Promoting and expanding a cooperation network between the student council and community, including public and private organizations, and 4) Obvious development of student council's work and school democracy.

Keywords: Strategy, School democracy, Model student council

บทนำ

หลักสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนล้วนมีสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 7 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ

ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” ซึ่งผู้จัดการศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินการให้ถึงจุดมุ่งหมายและหลักการดังกล่าว รวมทั้งหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ได้กำหนดจุดหมายเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานประการหนึ่งว่า มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนได้กำหนดสมรรถนะเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษา ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ระบบการเมือง การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเป็นพลเมืองดี เคารพความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลกนอกจากการจัดการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว งานกิจการนักเรียนยังมีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมสถานักเรียน กระบวนการศึกษาดูงานจึงได้เสนอ แนวทางให้โรงเรียนทุกแห่งในสังกัดได้พิจารณาจัดตั้งสถานักเรียนขึ้น และเกณฑ์โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน คือ โรงเรียนที่ดำเนินการจัดกิจกรรมสถานักเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการ ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม หลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตอาสา รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาจนประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบแก่โรงเรียนอื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา กำหนดให้มีโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 ผ่านกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบ ประชาธิปไตยซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในสังคม และชุมชน เป็นการเตรียมความพร้อม นักเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนได้รู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน ทิ่มีงาน รับผิดชอบชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

ในช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2557 กิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลา หัวยาง) มีความเข้มแข็ง เกิดรูปธรรมจนเป็นพื้นศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ดำเนินการหลังจากปี พ.ศ. 2557 มีการเปลี่ยนตัวครูที่ปรึกษาหลายครั้งเนื่องจากย้าย หรือโอนไปปฏิบัติราชการยังโรงเรียนอื่น ครูที่ปรึกษาที่มารับช่วงต่อเข้ามาทำหน้าที่ระหว่าง ปีการศึกษา จึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนานักเรียน รวมทั้งยังไม่มีการดูลง การดำเนินงานสภานักเรียน ส่งผลให้สภานักเรียนยุคต่อมามีความเข้มแข็งลดลง (โรงเรียน เทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง), 2563)

เมื่อสภานักเรียนเป็นกระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยที่สำคัญ จึงได้จัดทำกลยุทธ์ การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียน เทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา โดยการศึกษาสภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ส่งเสริมประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ สภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ สภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน โดยพิจารณาจากความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้ ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง ผู้ประเมินสภาพแวดล้อม 30 คน พิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 4 คน ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนในพื้นที่จังหวัดสงขลา และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูฝ่ายกิจการนักเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนจำนวน 4 คน และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จำนวน 1 คน มุ่งสร้างกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนที่มีการดำเนินการขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพและประเมินการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา โดยใช้ 2S4M และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา โดยใช้ Model “PEST”
2. ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ นำข้อมูลจากแบบประเมินสภาพแวดล้อม มาจัดทำแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักจำนวน 51 ข้อ แยกเป็นปัจจัยภายใน 29 ข้อ และปัจจัยภายนอก 22 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ร่างกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ ตัวชี้วัด เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และโครงการ/กิจกรรม
3. ขั้นตอนการนำเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็น โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ดำเนินการเก็บข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อมผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู กรรมการสถานักเรียน และตัวแทนหัวหน้าห้อง รวมทั้งสิ้น 15 คน ใช้เวลาคนละประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

2. ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ เก็บรวบรวมจากแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก ชั้นเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) ส่งแบบประเมินออนไลน์วิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอกเรื่องกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา ให้กลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยจำนวน 30 คน ตอบแบบประเมิน โดยกำหนดให้ตอบกลับให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอกเรื่องกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา มารวบรวมแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลเป็นกราฟความสัมพันธ์ SWOT และสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นตารางสัมพันธ์แบบ BCG นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปกำหนด (ร่าง) กลยุทธ์แล้วนำเสนอในขั้นต่อไป จากนั้นเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญ 4 คน จากผู้บริหารและครูโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนในพื้นที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานักเรียนโรงเรียนละ 1 คน โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียง จัดทำกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) ต่อไป

3. ขั้นตอนการนำเสนอกลยุทธ์ ใช้การจัดประชุมกลุ่มเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็น โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการ ผู้เชี่ยวชาญภายนอก ประกอบด้วย

ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูฝ่ายกิจการนักเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสภานักเรียนจำนวน 4 คน และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาลำดวน) จำนวน 1 คน บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยการศึกษาสภาพแวดล้อม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประเมิน (Evaluate) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาลำดวน) จังหวัดสงขลา พบว่า สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนจัดให้สถานที่ในการทำงานของคณะกรรมการสภานักเรียนที่ชัดเจน สภานักเรียนได้มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการประชาธิปไตย มีโครงสร้างการบริหารงานคณะกรรมการสภานักเรียน และมีแบบบันทึกการปฏิบัติงานเพื่อติดตามการทำงานของประธานสภานักเรียนและครูที่ปรึกษา สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน คือ ขาดความต่อเนื่องในการติดตามการดำเนินงานจากฝ่ายบริหาร ยังไม่มีระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสภานักเรียน กระบวนการพัฒนาผู้เรียนเรื่องการเลือกตั้งยังไม่มี ความชัดเจน สภานักเรียนยังไม่มีความคิดริเริ่มในการจัดทำโครงการ ครูผู้รับผิดชอบงานสภานักเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนยังมีจำกัด สภานักเรียนขาดความรู้การผลิตสื่อ และสภานักเรียนไม่มีการกำหนดวาระการประชุมอย่างชัดเจน สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาต้องมี ยึดมั่นในวิถีชีวิต

และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ปกครองที่มีรายได้เพียงพอสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนตัวของคณะกรรมการสถานักเรียน การเลือกตั้งซ่อมนายกเทศมนตรีนครสงขลาเป็นโอกาสให้นักเรียน และคณะกรรมการสถานักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการรณรงค์หาเสียง นักเรียนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สถานักเรียนสามารถสื่อสารเรื่องราวของสถานักเรียนผ่านช่องทางการสื่อสารสังคมออนไลน์ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค คือ นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของการใช้อินเทอร์เน็ตไม่ถูกต้อง ขาดนโยบายที่ชัดเจนเรื่องการส่งเสริมสนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับสถานักเรียนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ปกครองที่รับจ้างรายวันไม่สะดวกในการรับส่งคณะกรรมการสถานักเรียนเมื่อมีการนัดหมายให้ต้องมาทำกิจกรรมในวันหยุด นักเรียนมีการเลียนแบบพฤติกรรมการซื้อเสียงจากการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

2. กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M และสภาพแวดล้อมภายนอก ตาม Model “PEST” ส่งผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา อยู่ใน STAR ดาวรุ่งมีสมรรถนะทางการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ต่างเป็นปัจจัยเอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ ตัวชี้วัดรายการมาตรการ เป้าหมายรายการมาตรการ โครงการ/กิจกรรม กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณภาพการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและขยายเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐและเอกชน และกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาผลงานสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับ

3. การนำเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา พบว่า กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ และให้ข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง ดังนี้ ชื่อกลยุทธ์ควรระบุสังกัดให้ชัดเจน โดยให้เพิ่มเติมว่า

สังกัดเทศบาลนครสงขลา หลักการและเหตุผลไม่ควรระบุว่าโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน หมายถึงอะไร เพราะสามารถดูได้จากนิยามศัพท์ของงานวิจัย วิสัยทัศน์ควรระบุให้เห็นว่าเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสัยทัศน์ยังไม่มีส่วนใดที่กล่าวถึงกระบวนการทำงาน จึงเสนอให้เพิ่มกระบวนการทำงาน วิสัยทัศน์มีข้อความพร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล แต่เนื้อหาโดยรวมยังไม่สะท้อนความเป็นสากล จึงเสนอให้ตัดถ้อยคำดังกล่าว หรือเพิ่มเติมพันธกิจ และโครงการที่สะท้อนถึงการนำพาไปสู่ความเป็นสากล วิสัยทัศน์ไม่ได้ระบุสู่ความเป็นสภานักเรียนต้นแบบ จึงเสนอให้เพิ่มการเป็นสภานักเรียนต้นแบบ เป้าหมายควรกำหนดให้ถึงการเป็นสภานักเรียนต้นแบบ กลยุทธ์ที่ 1 มาตรการที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ควรเพิ่มคู่มือส่งเสริมการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน โครงการ/กิจกรรม ควรเพิ่มกิจกรรมการประชุมสภานักเรียน และปรับกิจกรรมประชาพิจารณ์ธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน เป็นกิจกรรมจัดทำธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน เนื่องจากทางโรงเรียนยังไม่เคยมีการจัดทำธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน มาตรการที่ 2 โครงการ/กิจกรรม ควรเพิ่มกิจกรรมสร้างสำนึกโตไปไม่โกงเพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มาตรการที่ 3 เป้าหมาย ควรระบุกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีการบูรณาการ หรือ อาจระบุว่า อย่างน้อยก็สาระการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 มาตรการที่ 1 ควรเพิ่มคำว่า อย่างเป็นระบบเข้าไปในถ้อยคำของมาตรการ เพราะจะสอดคล้องกับการเป็นสภานักเรียนต้นแบบ โครงการ/กิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยมีความซ้ำซ้อนกับโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย จึงเสนอให้ปรับเป็น กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หากต้องการยกระดับให้สภานักเรียนไปสู่ความเป็นสากลอาจเพิ่มกิจกรรมแปลธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียนเป็นภาษาต่างประเทศและเผยแพร่สู่สาธารณะ

อภิปรายผล

การศึกษาการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่ามาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา

สภาพแวดล้อมการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา พบว่า มีทั้งสภาพแวดล้อมภายในมีทั้งจุดแข็ง และจุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอกมีทั้งโอกาส และอุปสรรค ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้ต้องนำมาเป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสม และมีความเฉพาะเจาะจงของแต่ละองค์กร สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ นงนุช สุระเสน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis) ของสถานศึกษาปกติในภาพรวมนำมาสร้างกลยุทธ์ได้กลยุทธ์ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ (นงนุช สุระเสน, 2557) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ แป้นพุดเย็น พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน ของโรงเรียนวังแฉมวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนาการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาการดำเนินการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ บูรณาการความรู้และพฤติกรรมหรือวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมด้านจิตอาสา และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ปัญหาการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการสถานักเรียนขาดความเป็นผู้นำ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนในชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานสถานักเรียน และยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายความร่วมมือประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นทางการ (สมพงษ์ แป้นพุดเย็น, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ์ โทวิชา พบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหาของสถานศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กรมีการทำงานเป็นทีม เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยึดหลักธรรมาภิบาล เป็นองค์กรคุณภาพ ด้านทรัพยากรสินทรัพย์โปร่งใส ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน ด้านบุคลากร มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านนโยบายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายดำเนินงานชัดเจน และสอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด ด้านผลผลิตและการให้บริการนักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าระดับประเทศ มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ และสภาพปัญหาของสถานศึกษา คือด้านวัฒนธรรมองค์กรขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และยังไม่เพียงพอ จำนวนบุคลากรในสาขาไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอน การมอบงานไม่ตรงสาย งานไม่สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ครบทุกด้าน (สรรเพชญ์ โทวิชา, 2560) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Eskisehir Osmangazi พบว่า กิจกรรมการศึกษาประชาธิปไตยควรมี มีพื้นที่ในหลักสูตรมากขึ้น และนอกจากนั้นกระบวนการฝึกหัดครูควรมีการให้กาเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยให้คนที่จะมา เป็นครูสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูควรให้พื้นที่

ต่อกิจกรรมการศึกษาประชาธิปไตยที่มีโครงสร้างและมีประสิทธิภาพในบทเรียนของพวกเขาให้มากขึ้น (Eskisehir Osmangazi, 2021)

2. กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา

การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M และสภาพแวดล้อมภายนอก ตาม Model “PEST” ส่งผลต่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา อยู่ใน STAR ดาวรุ่ง อยู่ในสมรรถนะทางการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ต่างเป็นปัจจัยเอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ ตัวชี้วัดรายการมาตรการ เป้าหมายรายการมาตรการ โครงการ/กิจกรรม กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและขยายเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐและเอกชน และกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาผลงานสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ แป้นพุดเย็น พบว่าการพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนเชิงกลยุทธ์ และได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “สร้างผู้นำการพัฒนา ส่งเสริม ประชาธิปไตย ใส่ใจจิตอาสา โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน” ซึ่งมีเป้าหมายและกลยุทธ์ ในการพัฒนาครอบครัวการดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านความมีจิตอาสาและด้านการสร้างเครือข่าย นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังชมภูวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ของแผนกลยุทธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาแผนพัฒนาปฏิบัติการการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน ของโรงเรียนวังชมภูวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ ดั้งนี้การพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมความมีจิตอาสาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีแนวทาง มาตรการ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาครอบครัวการดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน (สมพงษ์ แป้นพุดเย็น, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสรา ทะนุ พบว่าแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงาน

กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนประชาธิปไตยต้นแบบ ในภาพรวมพบว่ามีแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 6 ด้าน สรุปได้ ดังนี้ 1) มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน 2) มีประชุมวางแผนเพื่อให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตย 3) สถานศึกษามีการวางแผนการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย 4) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สำรวจเผชิญปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนจัดกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน และการออกเสียงประชามติ 5) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้หลากหลายที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะวิเคราะห์ข่าวสารบ้านเมือง และ 6) มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อวางแผนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้มีความชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน (สุภัสรา ทนะ, 2559) นอกจากนี้กิจกรรมโครงการยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gina Chianese ที่ได้ดำเนินโครงการวิจัยสนับสนุน (ส่งเสริม) นักเรียนสู่การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองในยุโรป การวิจัยนี้ได้นำเสนอนวัตกรรมใหม่และเครื่องมือ เพื่อให้ได้มาซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและพัฒนานักเรียนกลุ่มนี้ให้มีความสามารถและทักษะ ที่เป็นพลเมืองที่มีความตื่นรู้เรื่องประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน เช่น การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การเจรจาและความฉลาดทางอารมณ์ ด้วยวิธีนี้ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้านความคิดอย่างเป็นระบบได้มากขึ้น และสามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีตื่นรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม หรือการมีกิจกรรมในสถานักเรียน (Gina Chianese, 2018)

3. การนำเสนอกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา

การนำเสนอกลยุทธ์ ชื่อกลยุทธ์ควรระบุสังกัดให้ชัดเจน โดยให้เพิ่มเติมว่า สังกัดเทศบาลนครสงขลา หลักการและเหตุผลไม่ควรระบุว่าโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนหมายถึงอะไร เพราะสามารถดูได้จากนิยามศัพท์ของงานวิจัย วิสัยทัศน์ควรระบุให้เห็นว่าเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสัยทัศน์ยังไม่มีส่วนใดที่กล่าวถึงกระบวนการทำงาน จึงเสนอให้เพิ่มกระบวนการทำงาน วิสัยทัศน์มีข้อความพร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล แต่เนื้อหาโดยรวมยังไม่สะท้อนความเป็นสากล จึงเสนอให้ตัดถ้อยคำดังกล่าว หรือ เพิ่มเติมพันธกิจ และโครงการที่สะท้อนถึงการนำพาไปสู่ความเป็นสากล วิสัยทัศน์ไม่ได้ระบุสู่ความเป็นสถานักเรียนต้นแบบ จึงเสนอให้เพิ่มการเป็นสถานักเรียนต้นแบบ เป้าหมายควรกำหนดให้ถึงการเป็นสถานักเรียนต้นแบบ กลยุทธ์ที่ 1 มาตรการที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ควรเพิ่มคู่มือส่งเสริมการ

ดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน โครงการ/กิจกรรม ควรเพิ่มกิจกรรมการประชุมสภานักเรียน และปรับกิจกรรมประชาพิจารณ์ธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน เป็นกิจกรรมจัดทำธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน เนื่องจากทางโรงเรียนยังไม่เคยมีการจัดทำธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียน มาตรการที่ 2 โครงการ/กิจกรรม ควรเพิ่มกิจกรรมสร้างสำนึกโตไปไม่โกงเพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มาตรการที่ 3 เป้าหมาย ควรระบุกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีการบูรณาการ หรือ อาจารย์ระบุว่า อย่างน้อยก็สาระการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 มาตรการที่ 1 ควรเพิ่มคำว่า อย่างเป็นระบบเข้าไปในถ้อยคำของมาตรการเพราะจะสอดคล้องกับการเป็นสภานักเรียนต้นแบบ โครงการ/กิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยมีความเข้าชื้อนกับโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย จึงเสนอให้ปรับเป็น กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หากต้องการยกระดับให้สภานักเรียนไปสู่ความเป็นสากลอาจเพิ่มกิจกรรมแปลธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียนเป็นภาษาต่างประเทศและเผยแพร่สู่สาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสรา ทะนุ พบว่า แนวทางการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ตำตารุณเวทย์) สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวทางการพัฒนาสรุปดังนี้ 1) ควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ควรวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้ (สุภัสสรา ทะนุ, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชษฐ์ ใจปวน พบว่า จากการร่างและตรวจสอบกลยุทธ์ การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็น โรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วยกลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มมาตรการพัฒนาผลงานสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์พบว่าทุกกลยุทธ์ผ่านฉันทามติ (พิเชษฐ์ ใจปวน, 2560)

สรุป

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลาการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M และ สภาพแวดล้อมภายนอก Model “PEST” การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลา

ห้วยาง) จังหวัดสงขลา มีสมรรถนะทางการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสต่างเป็นปัจจัยเอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน และกลยุทธ์ที่สอดคล้องต่อการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและขยายเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชนองค์กร ภาครัฐและเอกชน และ กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาผลงานสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา จากการสังเคราะห์ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ เป้าหมาย และโครงการ/กิจกรรม ที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานักเรียนสู่การเป็นต้นแบบสถานักเรียนได้ จากภาพที่ 1 กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน
ของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาห้วยาง) จังหวัดสงขลา
ที่มา: การสังเคราะห์ของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นำกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา ไปใช้เป็นระบบ ต่อเนื่องทุกภาคเรียน และใช้วงจรคุณภาพมาปรับใช้ทุกขั้นตอน
2. สถานศึกษาควรจัดการนิเทศติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลาเป็นระบบ และต่อเนื่องทุกภาคเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา
2. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยอื่น เช่น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
3. ควรมีการศึกษาวิจัยผลลัพธ์ของผู้เรียนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นนุช สุระเสน. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พิเชษฐ์ ใจปวน. (2560). กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของโรงเรียนนวิชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน. ใน การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. 3.

- _____. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 137 ตอนที่ 40 ก.
- โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง). (2563). รายงานโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียนปีการศึกษา 2564. สงขลา: สำนักการศึกษาเทศบาลนครสงขลา.
- สมพงษ์ แป้นพุดเย็น. (2555). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของ โรงเรียนวังชมวิทวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สรพรเพชญ์ โทวิชา. (2560). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยออลงกรณ์.
- สุภัทสร่า ทะนุ. (2559). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน เทศบาล 2 (แม่ตำตารุณเวทย์) สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Eskisehir Osmangazi. (2021). Investigation of Democracy Education in Turkish Primary Schools. *Anatolian Journal of Education*, 6(1), 113-144.
- Gina Chianese. (2018). Promoting students active citizenship: The project space. *Asian Journal of Contemporary Education*, 2(1), 1-7.

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่*
GUIDELINES FOR IDENTIFICATION DEVELOPMENT ON BENJAVITI FOR
ENHANCE CHARACTERS OF STUDENTS OF
KANCHANAPHISEKWITTAYALAI SCHOOLS, KRABI

ธนพล เต็มทับ

Thanapol Temtub

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูพิจิตรศุกการ

Phrakhru Pichitsuphakan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon si thammarat Campus, Thailand

E-mail: 6403202037@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ มีการดำเนินงาน คือ 1) การวางแผน มีแผนในการดำเนินงานแต่บุคลากร

* Received 19 December 2022; Revised 22 March 2023; Accepted 13 June 2023

ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกรอบคุณลักษณะตามหลักเบญจวิถี 2) การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ มีการดำเนินการไม่ชัดเจน ไม่ว่าจะป็นวิธีการ กระบวนการ และการนำไปปฏิบัติ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มีลักษณะการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล มีลักษณะของการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น แต่มีระบบขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลและแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง 4) การปรับปรุง แก้ไข อำนวยรักษา อัตลักษณ์ ใช้วิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างผ่านครู บุคลากร และแกนนำนักเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่นักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน พบว่ามีการองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไข และการอำนวยการรักษาอัตลักษณ์

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันระหว่างกระบวนการมีกรอบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับกระบวนการติดตาม ประเมินผล

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, หลักเบญจวิถี, คุณลักษณะผู้เรียน

ABSTRACT

The study aimed to 1) study conditions of identity to enhance learner characteristics, 2) study the guidelines for developing identity under the Benjaviti principle to enhance learner characteristics, and 3) present guidelines for identity development under the Benjaviti principle to enhance learner characteristics. The study employed a qualitative research method. Data were collected through in-depth interviews with 15 informants, in-depth interviews with five experts, and a focus group discussion with seven experts. The research tools were interviews and a focus group discussion.

The findings revealed that;

1. For the conditions of identity, Kanchanapisek Wittayalai School, Krabi, operated to enhance student characteristics as follows: 1) Planning – there was

an operation plan, but the school staff lacked understanding of the Benjaviti principle's characteristic framework, 2) Identity implementation - the procedures in method, process, and implementation were unclear, 3) Supervision, monitoring, and evaluation - there was supervision, monitoring, and evaluation under the participatory way in a flexible manner. However, the process and procedures were unclear. The school also lacked tools and plans for practical measurement and evaluation, and 4) Identity improvement, correction, and maintenance - the school applied role model methods through teachers, staff, and student leaders, including using public relations to spread knowledge to students.

2. Guidelines for developing school identity under the Benjaviti principles comprised four steps: 1) Planning, 2) Identity implementation, 3) Supervision, monitoring, and evaluation, and 4) Identity improvement, correction, and maintenance.

3. Presentation results of guidelines for developing school identity by the experts revealed that the guidelines were feasible, appropriate, and beneficial. The guidelines also interconnected between processes and had a clear and practical framework relevant to the monitoring and evaluation process.

Keywords: Identity, Benjaviti principles, Student Characteristics

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ก็ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียเกิดความมั่นใจในระบบการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งทำให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานของเด็กไทยที่พึงประสงค์ไว้ โดยเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนควรมีเหมือนกันทุกคน แต่เนื่องจากสถานศึกษาแต่

ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน จึงควรมีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นการเฉพาะของตนเอง โดยมีอัตลักษณ์โดดเด่นของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการให้เกิด สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นจุดเน้นหรือโดดเด่นของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาปฏิบัติจนได้รับการยอมรับจากบุคคล ทั้งในระดับชุมชนและในวงกว้าง ส่งผลสะท้อนเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จึงได้พัฒนาคุณลักษณะเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งข้อ เรียกว่า “สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย” ซึ่งผู้ที่เป็นสุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์ สุจริต อุบิสัยใจคอดี ส่วน “เบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย หมายถึง ข้อกำหนดคุณลักษณะจำนวน 5 ประการ ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย และวิถีที่ 5 ให้เกียรติ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เป็นโรงเรียนหนึ่งในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ซึ่งเป็นเครือข่ายตามโครงการพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน เป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย มีคุณลักษณะดังกล่าว โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จึงเพิ่มคุณลักษณะผู้เรียนข้อที่ 9 จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ เรียกว่า "เบญจวิถีสู่ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย" (กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย)

จากความสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษา อันประกอบไปด้วยอัตลักษณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนดังกล่าว ได้เล็งเห็นว่าโรงเรียนมีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนแต่ยังขาดแนวทางการพัฒนาประกอบกับผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องอัตลักษณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ

ศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เพื่อให้สถานศึกษานำแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาและในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยให้มีความโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1.2) กำหนดประเด็นการร่างแบบที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 1.3) นำร่างแบบที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และ 1.4) ปรับร่างแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ 2.1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม และ 2.2) นำร่างแบบที่ได้ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 3.1) นำร่างแบบแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนที่ได้จากการร่างแบบ มาจัดทำเป็นแบบประเมินสนทนากลุ่ม ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ และ 3.2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3.3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับนิยามศัพท์ 3.4) นำข้อความปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพ อัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1) ผู้วิจัยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมตามคุณสมบัติที่กำหนด ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2.2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 6 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 5 คน ครูหัวหน้า/ผู้รับผิดชอบกิจกรรมเบญจวิถี จำนวน 1 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา 1 คน 2.3) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบ มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 2.1) ขึ้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2.2) ผู้วิจัยขอหนังสือ

จากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จำนวน 1 คน ครูผู้ดำเนินงานเรื่องอัตลักษณ์เบญจวิถี โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 1 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 2.3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 2.4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอและสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. ขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยจัดประชุมกลุ่ม เสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ มีกระบวนการดังนี้คือ 3.1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทาง เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 3.2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 2 คน ครูหัวหน้า/ผู้รับผิดชอบกิจกรรมเบญจวิถีในกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จำนวน 1 คน ในวันจันทร์ที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เวลา 09.00 น. โดยใช้รูปแบบออนไลน์

ผ่าน Google Meet 3.3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วม สันทนาการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาดัชนีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษก วิทยาลัย กระบี่ พบว่า การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการวางแผนดำเนินการโดยศึกษาบริบทของโรงเรียน และนำผลการวิเคราะห์สภาพมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์ และนำไปสู่การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โดยโรงเรียนมีการกำหนดให้หน้าอัตลักษณ์ เบญจวิถี มาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยศึกษาคู่มือ ตามแนวทางเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยมาเป็นแนวทางและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการปฏิบัติครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาหรือข้อบ่งชี้ของหลักเบญจวิถี รวมถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยโรงเรียนมีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลที่เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วม มีรูปแบบไม่เป็นทางการ มีความยืดหยุ่น แต่ยังไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะยังขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจนแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ส่วนในด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ พบว่าโรงเรียนใช้วิธีการปฏิบัติตนผ่านครู บุคลากร และแกนนำนักเรียน มีการทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบเบญจวิถี กิจกรรมโครงการของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กิจกรรมโครงการ

ของโรงเรียน ทั้งนี้ในการปฏิบัติกิจกรรมยังเป็นการตกลงทำร่วมกันในแต่ละระดับชั้น ซึ่งไม่ได้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันทั้งโรงเรียน

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ และเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินการ 5) การติดตามประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปตามกระบวนการของ ทิพย์สุดา สมณา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไข และจรรงรักษาสีอัตลักษณ์ (ทิพย์สุดา สมณา, 2560)

กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติตทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ

กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติตทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามแผน จัดโครงการ/กิจกรรม โดยดำเนินการตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เติตทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตาม

กระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหาปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความเป็นประโยชน์ และได้มีการปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชก วิทยาลัย กระบี่ ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

กระบวนการที่ 1 ด้านการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ และนำไปสู่กระบวนการที่ 2 ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิธีที่ 1 เติบโตสถาบัน วิธีที่ 2 กตัญญู วิธีที่ 3 บุคลิกดี วิธีที่ 4 มีวินัย วิธีที่ 5 ให้เกียรติ โดยการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุง

โครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไปสู่กระบวนการที่ 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ โดยการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำ รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และกระบวนการที่ 4 ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ประกอบด้วย วิถีที่ 1 เทิดทูนสถาบัน วิถีที่ 2 กตัญญู วิถีที่ 3 บุคลิกดี วิถีที่ 4 มีวินัย วิถีที่ 5 ให้เกียรติ ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่า การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีการวางแผนดำเนินการโดยศึกษาบริบทของโรงเรียน มีการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน (SWOT) และนำผลการวิเคราะห์สภาพมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์แล้วนำผลสรุปจากข้อคิดเห็น ข้อเสนอ ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดอัตลักษณ์

ของผู้เรียน และนำไปสู่การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โดยโรงเรียนมีการกำหนดให้นำอัตลักษณ์เบญจวิถี มาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยศึกษาคู่มือพัฒนาคุณลักษณะสุภาพบุรุษ – สุภาพสตรี ตามแนวทางเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย มาเป็นแนวทางและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการปฏิบัติครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาหรือข้อบ่งชี้ของหลักเบญจวิถี รวมถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยโรงเรียนมีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลที่เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วม มีรูปแบบไม่เป็นทางการ มีความยืดหยุ่น แต่ยังไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะยังขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจนแผนในการวัดและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ส่วนในด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ พบว่าโรงเรียนใช้วิธีการปฏิบัติตนเป็นอย่างดี ผ่านครู บุคลากร และแกนนำนักเรียน มีการทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบเบญจวิถี กิจกรรมโครงการของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กิจกรรมโครงการของโรงเรียน ทั้งนี้ในการปฏิบัติกิจกรรมยังเป็นการตกลงทำร่วมกันในแต่ละระดับชั้น ซึ่งไม่ได้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันทั้งโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Qashmer & Amani Faisal ได้ศึกษาเรื่องโรงเรียนที่ดีต่อการส่งเสริมอัตลักษณ์นักเรียน ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพจัดเป็นโรงเรียนที่ดี ซึ่งส่งผลให้นักเรียน มีระดับพฤติกรรมที่ดีสูงกว่า ซึ่งโรงเรียนที่ดี ประกอบด้วย 1) โรงเรียนเปรียบเป็นสังคมที่หล่อหลอมคุณธรรมและแนวปฏิบัติที่ดีงาม 2) โรงเรียนที่มีบรรยากาศดีเหมาะสมต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน 3) โรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม 4) นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมมากกว่า 2 กิจกรรมจะมีประสบการณ์การเข้าสังคมที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย 5) โรงเรียนสร้างความรู้สึกรักผูกพันกับนักเรียน ปลุกฝังเรื่องความใส่ใจต่อสิ่งรอบข้าง 6) โรงเรียนปลุกฝังเรื่องความยุติธรรม 7) โรงเรียนปลุกฝังเรื่องความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต (Qashmer & Amani Faisal, 2016)

2. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินการ 5) การติดตามประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปตามกระบวนการของทฤษฎีสุตมา สมณา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนในการ

กำหนดอัตลักษณ์ 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไขและธำรงรักษาอัตลักษณ์ (ทิพย์สุดา สมนา, 2560)

กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ

กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ-สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี โดยการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมอัตลักษณ์ตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) สอดคล้องกับ เมทินี รำพึงสุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางในการดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติดีสรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบโดยประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือขั้นตอนการวางแผน (Plan) การดำเนินการ แก้ไขปัญหา (Do) การตรวจสอบและเปรียบเทียบผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) (เมทินี รำพึงสุข, 2557)

กระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิเชกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี

เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ทิพย์สุตา สมณา ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี มีกระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง โดยมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่คุณภาพของสถานศึกษา ส่วนการจัดทำแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ควรนำกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิงเข้ามาใช้ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการนำอัตลักษณ์ของสถานศึกษามาปฏิบัติผู้ที่รับผิดชอบในการจัดโครงการ/กิจกรรมควรเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ผู้บริหารควรดูแลช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน ร้อยละของความสำเร็จไว้อย่างชัดเจนและ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขและการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ควรสอดแทรกอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเข้าไปในกิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ มีการสรุปผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมและประชาสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง (ทิพย์สุตา สมณา, 2560)

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความเป็นประโยชน์ และได้มีการปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กระบี่ ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ มี 4 กระบวนการดังนี้

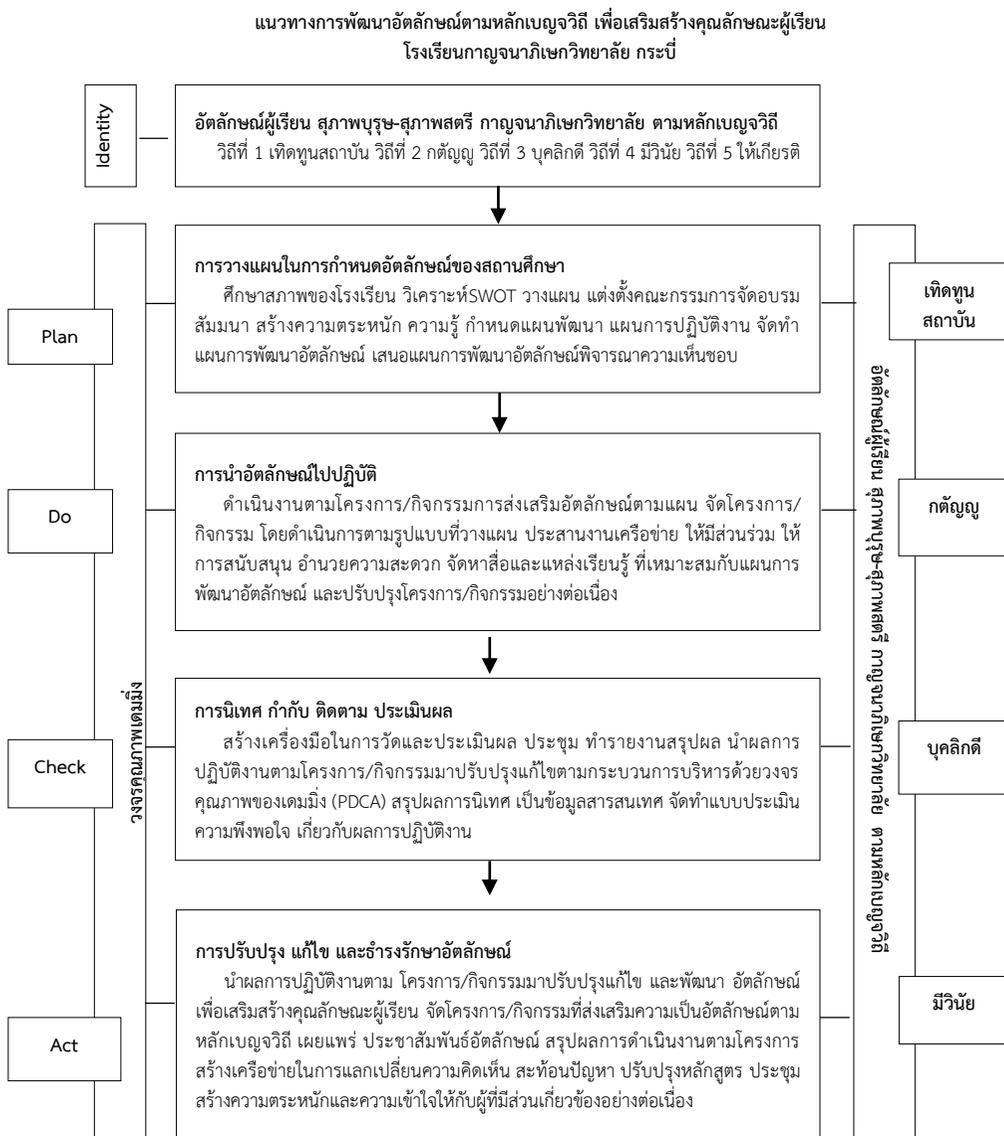
กระบวนการที่ 1 การวางแผนในการกำหนดอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี โดยศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน จัดอบรม สัมมนา สร้างความตระหนัก ความรู้ กำหนดแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน จัดทำแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ เสนอแผนการพัฒนาอัตลักษณ์

ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบ และนำไปสู่กระบวนการที่ 2 การนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิกษกวิทยาลัยตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอัตลักษณ์ตามแผน จัดโครงการ/กิจกรรมโดยดำเนินการตามรูปแบบที่วางแผนไว้ ประสานงานเครือข่ายชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแผนการพัฒนาอัตลักษณ์ และปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไปสู่กระบวนการที่ 3 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิกษกวิทยาลัย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล จัดประชุม จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม นำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามกระบวนการบริหารด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) สรุปผลการนิเทศ เป็นข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และกระบวนการที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน สุภาพบุรุษ - สุภาพสตรี กาญจนานิกษกวิทยาลัย ตามหลักเบญจวิถี ได้แก่ การนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ดำเนินการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการที่ จัดขึ้น สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ปรับปรุงหลักสูตร จัดประชุมสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ บุรพ็ฐ์ บุญคง วิจัยเรื่องแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ผลวิจัยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จะประสบผลสำเร็จต้องสร้างอัตลักษณ์ภายในให้เกิดแก่บุคลากรครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนเพราะส่งผลโดยตรงในการสร้างอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน (บุรพ็ฐ์ บุญคง, 2557)

สรุป

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ตามหลักเบญจวิถี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนกาญจนานิกษกวิทยาลัย ระเบียบ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการที่ 1 ด้านการวางแผน กระบวนการที่ 2 ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ กระบวนการที่ 3 ด้าน

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และกระบวนการที่ 4 ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผนในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทโรงเรียน ตลอดจนสภาพบริบทชุมชน

2. ด้านการนำอัตลักษณ์ไปปฏิบัติ โรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งการนำแนวทางไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ผู้เรียน และการบริหารทรัพยากรในเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาสะท้อนผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มาปรับปรุงพัฒนา เพื่อวางแผนในการดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป

4. ด้านการปรับปรุง แก้ไข และธำรงรักษาอัตลักษณ์ ในการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน โรงเรียนควรปรับปรุงโครงการหรือกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายเพื่อร่วมกันพัฒนา และแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการที่ทำเพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจถึงโครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการต่อสาธารณชน ตลอดจนธำรงรักษาอัตลักษณ์ เพื่อความยั่งยืนและมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการสร้างคู่มือการพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่/ระดับจังหวัด

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนหรือสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษา วิจัย รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). คู่มือการพัฒนาคุณลักษณะสุภาพบุรุษ – สุภาพสตรีตามแนวทางเบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย. กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย.
- ทิพย์สุดา สมนา. (2560). แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมทินี รำพึงสุข. (2557). แนวทางดำเนินงานในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนปฏิบัติดี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัย การศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรุณี บัญคง. (2557). แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Qashmer & Amani Faisal. (2016). "Character Education and Adolescents" Moral Identity Development (Actual and Ideal). In Ph.D. dissertation. University of Missouri St.

บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา*
THE ROLE OF THAI TEACHERS AND DIGITAL TECHNOLOGY
FOR EDUCATION MANAGEMENT

แสงสุรีย์ ทองขาว

Saengsuri Thongkhao

พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข)

PhramahaYothin Mahaviro (Massuk)

พระปลัดไพโรจน์ อดุล (สมหมาย)

Phra paladpaired Atulo (Somma)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

สงคราม จันทร์ทาศิริ

Songkhram Chantakiri

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

วิจิต นาชัยสินธุ์

Wichit Nachaisin

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College, Thailand

E-mail: sangsuri2560@gmail.com

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีดิจิทัล คือสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นจากมนุษย์ ช่วยในการทำงานที่หลากหลายทั้งภาคธุรกิจและการศึกษา เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กยุคใหม่ ครูจึงจำเป็นต้องอย่างมากที่จะต้องศึกษาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มากขึ้น เพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะด้านของการใช้เทคโนโลยีที่ครูจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้เรียนในการสืบค้นหาแหล่งข้อมูลที่เป็นจริงไม่

* Received 1 February 2023; Revised 21 June 2023; Accepted 25 June 2023

หลอกลวง และเป็นนักสร้างนักประดิษฐ์ผลิตสื่อต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและพัฒนาตนเองให้เรียนรู้เทคโนโลยีตลอดเวลา และในประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้แล้วอย่างระบบ Smart classroom หรือห้องเรียนอัจฉริยะ เพราะหลายภาคส่วนคิดว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างเป็นระบบมากที่สุด และน่าจะตอบสนองผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ของเด็กไทยในยุคใหม่ได้ดีที่สุด ครูจึงมีส่วนสำคัญในการเป็นแม่แบบคอยชี้แนะสั่งสอนให้กับผู้เรียนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้คอยแนะนำในการค้นหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อเทคโนโลยีแล้ว ครูก็จำเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาตนเองกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ ๆ เพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจเทคโนโลยีและสามารถนำมาบูรณาการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: บทบาทครู, เทคโนโลยีดิจิทัล, การจัดการศึกษา

ABSTRACT

Digital technology is an invention created by humans. It aims to help in various work, both business and education. When technology plays a huge role in learning management for a new generation, teachers need to study more digital technology to help in learning management effectively for learners, especially using technology. Teachers must build credibility for students to search for accurate and non-deceptive resources. Also, the teachers are creators and inventors in creatively producing various types of media. Teachers facilitate learners and develop themselves to keep learning technology. In Thailand, these technologies have already been implemented, such as the Smart classroom system or the intelligent classroom. Many sectors think that it is the most systematic learning management in the classroom and should best meet the achievement of learning management of Thai children in the new era. Thus, teachers have a vital part in being role models to guide students in various fields, whether they are the ones who advise students to find reliable resources or facilitate the use of technology media. Teachers need to keep developing

themselves with modern technology to access and understand the technology. They can be used to integrate the application appropriately, including integrating and applying to the teaching and learning appropriately and correctly for the learners.

Keywords: Teacher roles, Digital technology, Educational management

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มีความเจริญทันสมัยแบบก้าวกระโดดเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ส่งผลให้สังคมไทยเกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวิถีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์และแนวคิดไปถึงกระบวนการวิธีการจัดการเรียนการสอนไปด้วย หันมาสวมบทบาทใหม่เพื่อให้เป็นครูที่ทันสมัย และสามารถนำวิทยาการสมัยใหม่มาสอนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี

ครูไทยในอดีตจัดการเรียนการสอนโดยต้องอาศัยเอกสาร คู่มือ ตำราตลอดถึงกระดานดำและไวท์บอร์ดที่ช่วยในการประกอบกันเพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติไปจนถึงสิ่งที่เป็นรูปภาพประกอบในการจัดการสอน ที่พอทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และได้เห็นสิ่งที่ครูอธิบายถึงได้ ซึ่งก็ทำให้ครูมีความยากลำบากและยุ่งยากต้องอาศัยกระบวนการสร้างสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการศึกษาหลายขั้นตอน เมื่อเทคโนโลยีมีวิวัฒนาการ และมีความทันสมัยอย่างรวดเร็ว ทำให้การจัดการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ครูจึงต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์เปลี่ยนบทบาทจากอดีตหันมาให้ความสำคัญสนใจและใฝ่ศึกษาเพิ่มเติมเรียนรู้และใส่ใจในเรื่องของเทคโนโลยีมากขึ้น ดังคำกล่าวของนางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาธิการ ที่กล่าวไว้ในพิธีมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ “คุรุสฤติ” ประจำปี 2566 ว่า “นอกเหนือจากความรักที่ให้ลูกศิษย์แล้วสิ่งสำคัญต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีกระบวนการในการพัฒนาเด็กสอดรับกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง ให้เด็กได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแบบที่ดีแก่ครูท่านอื่น และต้องมีคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม เป็นแบบอย่างให้กับลูกศิษย์และเยาวชนต่อไป” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน เพราะครู

และบุคลากรทางการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เป็นแม่แบบเป็นแบบอย่างที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ในอดีตการจัดการเรียนการสอนจะยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยการบรรยายเนื้อหาสาระของวิชาเป็นบท ๆ ผู้เรียนทำตามคำสั่งที่ครูบอก จึงทำให้นักเรียนเกิดเพียงการได้เรียนรู้แต่สมองไม่เกิดกระบวนการในการไตร่ตรองคิดวิเคราะห์ แยกแยะซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้จำกัดที่ห้องเรียนหรือห้องสมุดตลอดถึงตำราเรียนเหมือนสมัยก่อน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายเพียงแค่มียุคเทคโนโลยีอย่างโทรศัพท์ แท็บเล็ต หรือโน้ตบุ๊ก ที่สามารถเชื่อมอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถศึกษาและเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ทั่วโลก เมื่อก้าวถึงเทคโนโลยีดิจิทัล คือสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นจากมนุษย์ ช่วยในการคิดและแสดงผลได้เสมือนมนุษย์ อย่างระบบเทคโนโลยี AI ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสร้างความสามารถให้แก่เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ เพื่อสร้างซอฟต์แวร์ทรงปัญญาที่สามารถเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ เช่น จัดจำแนกแยะให้เหตุผล ตัดสินใจ คาดการณ์ สื่อสารกับมนุษย์ เป็นต้น ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2562) ในอนาคตก็จะเข้ามาเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูและตลอดถึงเข้ามาเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนจากเดิม ๆ เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ ช่วยลดเวลาทำงานซ้ำ ๆ สำหรับคุณครู เช่น การตรวจการบ้าน ให้คะแนน และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ทำให้ผู้สอนมีเวลาไปให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัวกับนักเรียนมากขึ้น ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลยังทำให้ผู้เรียนง่ายขึ้นจากที่เคยเดินทางไปเรียนที่โรงเรียน นั่งฟัง นั่งจด มาสู่การเรียนแบบปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงและช่วยลดภาระงานของครูในเรื่องของไม่ต้องจัดเก็บเอกสารแบบเป็นจำนวนมากเหมือนเช่นเดิม ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมีประโยชน์ คือ ช่วยวัดผลประเมินผลของผู้เรียนโดยที่ครูไม่ต้องตรวจสอบเอง และช่วยปรับเปลี่ยนการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความรู้ของนักเรียน มุ่งเน้นไปที่สิ่งนักเรียนสนใจมากที่สุด ยังช่วยครูในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่ใช้สำหรับในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยระบบที่รวดเร็วและที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถช่วยครูทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนได้อย่างดีอีกด้วย ทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นแบบเดิม ระบบห้องเรียนถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยี มีระบบเครื่องเสียง จอภาพ รวมไปถึงอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และสามารถถ่ายทอดความรู้อย่างไม่มีการจำกัดในการเรียน

ถึงแม้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มีความเจริญและทันสมัยรวมถึงปัญญาประดิษฐ์อย่าง AI เป็นปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการสอนพิเศษ สนับสนุนนักเรียนขณะกำลัง

ทำการบ้านหรือเตรียมตัวสำหรับการทดสอบที่บ้าน สามารถให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคลได้ (สพป.เพชรบูรณ์ เขต 3, 2563) แต่ก็เชื่อว่าจะมาแทนความเป็นครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ทั้งหมด เพราะโดยวัฒนธรรมในการจัดการเรียนรู้ของสังคมไทย มีส่วนที่ต้องอาศัยลักษณะที่พึงประสงค์และต้องปลูกฝังให้กับผู้เรียนโดยตรงทางจิตวิญญาณส่วนที่เป็นเรื่องของคุณธรรม และจริยธรรม แต่เทคโนโลยีก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูไทยยุคใหม่ที่จะต้องสวมบทบาท เพื่อช่วยในการจัดการศึกษาสมัยใหม่ นำสิ่งเหล่านั้นมาพัฒนาผู้เรียนให้ทันยุคทันสมัยในอนาคตและสอดรับวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะคาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการขึ้นอีกในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน

บทบาทของครูกับเทคโนโลยี

ครูมีบทบาทตามหน้าที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เพราะครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน บทบาทของครูมีมากมายหลายรูปแบบหลายสถานภาพ ทั้งเป็นผู้นำ ผู้สอน ผู้ส่งเสริม สนับสนุน แต่ละบทบาทล้วนมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อน พัฒนาผู้เรียนทั้งสิ้น ซึ่งในบทบาทของครูก็มีวิวัฒนาการตามยุคสมัยมาโดยตลอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนามาโดยตลอดและก้าวล้ำทันสมัย การจัดการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงและครูผู้สอนก็ต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ตามไปด้วย (เขมจิรา คำหงษา และคณะ, 2566) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญของครูในยุคศตวรรษที่ 21 มีด้วยกัน 7 ประการ คือ 1) สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก 2) ครูเป็นครูฝึก 3) สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน 5) จัดการเรียนรู้โดยการลงมือทำ 6) ครูประเมินผู้เรียนจากผลกาพัฒนา และ 7) ร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งบทบาทครูในยุคเทคโนโลยีต้องเป็นครูผู้สร้างสรรค์เพื่อช่วยให้นักเรียนนักศึกษาสามารถใช้สื่อในการเรียนการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และได้รับการค้นคว้าได้ด้วยตนเองสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลาย โดยอยู่ภายใต้การแนะนำและการควบคุมหรือดูแลของครูผู้สอนตลอดถึงสามารถเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และถูกต้อง แต่สิ่งที่เป็นบทบาทสำคัญครูที่ต้องคำนึงในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอีก 5 ประการ คือ

ครูต้องสวมบทบาทเป็นผู้นำเชื่อถือ

ครูถือว่าเป็นผู้ที่พาผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยจึงมีบุคคลที่อาศัยความทันสมัยนำเราเข้าสู่แหล่งข้อมูลที่ผิดพลาดและไม่น่าเชื่อถือได้

แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ (Credible Sources) คือกลุ่มคนที่กลุ่มเป้าหมายให้ความเชื่อถือและไว้วางใจได้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลแบบอย่าง ผู้มีชื่อเสียง ผู้นำชุมชน เป็นต้น (วัลย์วัชร ชัยบุตร, 2561) ครูจึงมีความจำเป็นต้องสวมบทบาท โดยมีครูเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งความรู้วิชาการ และศาสตร์วิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนอบรม บ่มสอนคุณธรรมจริยธรรม ความดีงามตามบริบทสังคมไทย (นวรรตน์ รามสูตร, 2564) ครูต้องมีความเชี่ยวชาญ สามารถที่จะแนะนำแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนในการศึกษาเพื่อเข้าถึง และได้มาจากแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถบ่งบอก คัดสรรให้ผู้เรียนเข้าใจและบริโภคข้อมูลจากแหล่งหรือกลุ่มคนที่น่าเชื่อถือได้โดยที่ไม่ทำให้เกิดเป็นเหยื่อหรือหลงใหลไปกับการบริโภคข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลายและไม่น่าเชื่อถือนั้น

ครูต้องสวมบทบาทเป็นนักประดิษฐ์

ครูควรมีบทบาทในการเป็นนักประดิษฐ์ผลิตรายการเพื่อใช้ในการเรียนอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการคิดค้นรูปแบบ สร้างเครื่องมือ จนสามารถนำไปต่อยอดจนเป็นนวัตกรรมที่ใช้สำหรับการเรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัด สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความสร้างสรรค์ ปกป้อง คัดกรอง แนะนำ บอกวิธีการ กระบวนการ และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สื่อ แยกแยะองค์ประกอบที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีวิจารณญาณ เข้าใจและตีความหมายของสื่อหลังจากได้เรียนรู้ไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เป็นนักประดิษฐ์ต่อยอดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่ล่อแหลมและไม่เป็นโทษแก่ตนเอง และผู้อื่นได้ด้วย

ครูต้องเป็นนักบูรณาการและเข้าใจเทคโนโลยี

ครูควรมีทักษะใหม่ ๆ ในการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ ๆ ด้วยวิวัฒนาการเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ครูที่ไม่มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนก็จะกลายเป็นครูที่ไม่สามารถตามเท่าทันสื่อและเทคโนโลยีได้ เพราะบางทีบางครั้งผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีมากกว่าครูผู้สอน ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องฝึกตน ทุ่มเท ทุ่มแรง เรียนรู้ เพื่อที่จะเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากที่สุด ให้เกิดความสะดวกและง่ายในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน

ครูต้องสวมบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ครูจะต้องอำนวยความสะดวก ในการเรียนการสอนให้กับเด็กด้วยความเสมอภาค นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันด้วยเพศ วุฒิภาวะ และสถานะความเป็นอยู่ จึงเป็นสิ่ง

ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรให้ความสำคัญช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเขาเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียม และในขณะเดียวกันก็ช่วยกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนไปในตัวอีกด้วย และยังเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า นักเรียนมีความสามารถในการในการค้นหาคำตอบผ่านการสำรวจด้วยตัวเอง โดยครูผู้สอนช่วยในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมไปถึงสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้และรู้จักแก้ปัญหาในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงสื่อหรือเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้ รูปแบบในการเป็นครูที่อำนวยความสะดวก กำลังได้รับความนิยมและถูกยกย่องว่าเป็นรูปแบบที่เป็นผลดีต่อการศึกษายุคใหม่ เพราะเป็นบทบาทที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นต่อครูเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ครูต้องสวมบทบาทเป็นนักพัฒนา

ยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ครูเองก็มีส่วนในการที่จะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะเรื่องของเทคโนโลยี เพื่อนำความรู้เหล่านั้นที่ได้ศึกษาและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้แล้วมาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้และทักษะ และเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีความหลากหลาย เทคโนโลยีอาจมีลักษณะเหมือนกันแต่กระบวนการในการใช้สอยก็แตกต่างกันไปตามรุ่นตามความนิยมของบริษัทผู้ผลิต ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แม้แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีอย่างโทรศัพท์พกพาแบบสัมผัสที่ทุกคนแทบขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการใช้ในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ถ้าหากไม่มีการเรียนรู้เทคโนโลยีแล้วก็จะกลายเป็นคนที่ล้าสมัย และไม่สามารถนำวิทยาการทางเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ เพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการศึกษาของครู ครูจึงมีส่วนสำคัญในการเป็นแม่แบบคอยชี้แนะสั่งสอนให้กับผู้เรียนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้คอยแนะนำในการค้นหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อเทคโนโลยีแล้ว ครูก็จำเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาตนเองกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ ๆ เพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจเทคโนโลยีและสามารถนำมาบูรณาการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา

เรามักได้ยินคำว่าเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่บ่อย ๆ ที่นักวิจัยได้คิดค้นขึ้นมาทดแทนบางสิ่งบางอย่างในตัวมนุษย์ให้เกิดความแม่นยำและใช้ประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นการวัดผล การสื่อสาร การให้ข้อมูลเพื่อหาคำตอบ ตรวจสอบตลอดถึงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเรามักทราบกันดีในคำว่าเทคโนโลยีมีบทบาทอย่างมากในแวดวงอุตสาหกรรม และเป็นส่วนสำคัญในชีวิตมนุษย์ไปแล้วในยุคดิจิทัล อย่างเช่น โทรศัพท์มือถือ ในการสแกนรูปภาพ สแกนใบหน้า และยังช่วยค้นหาข้อมูลผ่านระบบเสียงอีกด้วย การศึกษาไทยในยุค 4.0 เป็นการเข้าสู่ยุคที่ประเทศไทยต้องมีนวัตกรรมเป็นของตนเองเป็นยุคเทคโนโลยี creative และ innovation เน้นการสร้างให้คนไทยสามารถคิดเองได้ไม่ต้องพึ่งจากต่างชาติ การจัดการศึกษาที่สอดคล้อง กับ สุนันท์ สีพาย กล่าวว่าการพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็น เครื่องกระตุ้นการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ (สุนันท์ สีพาย, 2562) ซึ่งบางโรงเรียนก็พยายามปรับตัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นโรงเรียนที่สามารถนำเทคโนโลยีมาให้ให้ทันยุคสมัย โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ก็ได้ใช้ระบบสแกนใบหน้ามาใช้ก่อนเข้าโรงเรียนและชั้นเรียนแล้ว เพื่อความสะดวกสบายในการเช็คชื่อและเช็คการเข้ามาในโรงเรียนด้วย เป็นตัวช่วยอย่างดีในการติดตามนักเรียนที่มีจำนวนมาก ๆ ให้ได้รับรู้ว่ามีใครเข้าชั้นเรียนมีใครเข้ามาในโรงเรียนบ้าง

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยในการจัดสภาพบริบท สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนให้เกิดความเหมาะสม ในด้านของการจัดการสื่อ การวัดและประเมินผล เพราะเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่จะเปลี่ยนวิธีเรียน และ เปลี่ยนวิธีสอน และจะมาช่วยเสริมส่งในเรื่องของกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ และเป็นตัวช่วย เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่าง และบางอย่างจะสามารถปรับให้เข้ากับผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ เพื่อให้ได้ผลด้านการเรียนสูงสุด

เทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาช่วยเติมเต็มในกระบวนการจัดการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกในการทำงานทำให้ผู้สอนมีเวลามากขึ้น ยังมีโปรแกรมเสริมที่ทำงานด้วย AI เป็นการประยุกต์ใช้ รูปแบบของระบบประสาทเทียมในอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเทคโนโลยีทางปัญญาจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในด้านการศึกษาก็จะมีการนำ เทคโนโลยีทางปัญญา มาใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในรูปแบบ ของการกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น เกมส์การเรียนรู้ การให้คำแนะนำ และการ

สร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อโต้ตอบแบบอัตโนมัติ (ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์ และปณิตา วรณพิรุณ, 2563) และอย่าง PowerPoint ซึ่งจะเพิ่มคำบรรยายให้กับคำบรรยายของครูโดยอัตโนมัติ และยังช่วยหาทางออกให้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนหรือขาดเรียนได้เรียนรู้ตามในภายหลังโดยที่ครูไม่ต้องกลับมาสอนในภายหลังการเรียนนั้น

จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ส่งผลต่อระบบการศึกษา ทั้งผู้เรียน ครู สถาบันการศึกษา รวมถึงผู้ปกครองและชุมชน และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลายความปกติใหม่หรือ new normal ของทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนรุ่นใหม่ (ราณี จินสุทธิ์ และหทัยภัทร จินสุทธิ์, 2564) สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส covid-19 เมื่อปี พ.ศ.2562 ที่ผ่านมามีเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามามีบทบาทอย่างมากไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชนตลอดถึงการศึกษาก็ไม่สามารถเดินทางไปทำงานและไปเรียนในสถานศึกษาหรือโรงเรียนได้อย่างปกติ ทุกภาคส่วนรวมถึงสถานศึกษาและครูจึงต้องอาศัยเป็นเครื่องมือสร้างนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา อย่างหลากหลายทางด้วยกัน อย่างเช่น

Internet of Things หรือ IoT คือ การเชื่อมโยงของอุปกรณ์อย่างอัจฉริยะผ่านการเชื่อมต่อด้วยระบบอินเทอร์เน็ต ให้สามารถควบคุมสั่งการผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเช่น การปิด - เปิดไฟฟ้า ในบ้านในอาคาร ตลอดถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่เชื่อมต่อควบคุมผ่านอินเทอร์เน็ต (DevBun, 2560) ด้วยระบบมือถือ แม้ในการเรียนการสอนก็นำมาใช้ในการสั่งการด้วยการเข้ารหัสเพื่อนำสู่การจัดการเรียนการสอนได้ในกรณีที่อยู่ห่างไกล โดยอาศัย Application ต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตด้วย

Cloud learning เป็นแอปพลิเคชันที่ต้องอาศัยการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อให้สามารถเข้าถึง Cloud ปัจจุบันมีการนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผ่าน Gmail, Hotmail, YouTube, Facebook และอื่น ๆ เพราะมีความสะดวกในการส่งการบ้าน ส่งงาน ผ่านระบบอีเมลหรือเลือกใช้ในการผลิตสื่อได้อย่างหลากหลาย Application Zoom หรือเครื่องมือที่ช่วยในการติดต่อสื่อสารให้สามารถจัดประชุม สัมมนา หรือได้แม้จะทำงานต่างสถานที่กันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน ตลอดจนแท็บเล็ต ที่จะทำให้การประชุมรู้สึกเสมือนจริง ด้วยเหตุผลนี้ครูจึงนิยมนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา เพราะมีความทันสมัยและสามารถจัดการเรียนการสอนได้เสมือนจริงสามารถถามตอบ ออกคำสั่งได้ตามต้องการ Google Meet คือ Application การประชุมออนไลน์แบบวิดีโอเห็นภาพและเสียงไปพร้อม ๆ กันผ่านอุปกรณ์อย่างสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก รวมถึงคอมพิวเตอร์พีซี และก็ยังเป็นหนึ่งในยอดนิยมนิยมนำมาใช้ในการจัดการ

เรียนการสอนในสถานการณ์ที่ยุคโควิด-19 ระบาด ได้เป็นอย่างดี Google Form แอปสร้างแบบฟอร์มสารพัดประโยชน์ กระจายข้อมูลได้ทั่วถึง และสามารถเข้าถึงได้เร็วกว่า สามารถทำแบบสอบถามออนไลน์และสามารถสอบถามผู้ที่เข้าร่วมได้อย่างทั่วถึง จึงไม่ต้องเดินแจกเหมือนเอกสารหรือใบปรีทัวไป อยู่ในภูมิภาคไหน ๆ ก็สามารถตอบแบบสอบถามนั้นได้อย่างสะดวกทั้งในสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก รวมถึงคอมพิวเตอร์พีซี เรายังสามารถนำผลลัพธ์จากการทำแบบสอบถามออนไลน์ไปใช้ต่อได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เพราะเราสามารถ Export ข้อมูลผลลัพธ์ออกมาเป็นไฟล์เพื่อนำไปใช้ต่อได้เลย เพราะมีความสะดวกและทันสมัยผู้สอนส่วนใหญ่จึงนิยมนำมาใช้ในการออกข้อสอบสำหรับสอนนักเรียนออนไลน์ เพราะมันสามารถประเมินข้อสอบที่ถูกและผิดตามคำสั่งที่เราได้ป้อนเอาไว้แล้วออกมาให้ผู้เข้าสอบได้เห็นเลยในทันที และสามารถประเมินระดับคะแนนและผลการสอบได้อย่างถูกต้องแม่นยำตามที่เราได้ลงข้อมูลเอาไว้ด้วย

และนอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีการทำงานร่วมกับชุดข้อมูลอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น Google Maps, Application เรียกรถ Taxi เช่น Grab, Uber, AI Autopilot บนเครื่องบิน, Spam filters ที่ใช้กันใน Email Platform, Facial Recognition เทคโนโลยีตรวจจับใบหน้าต่าง ๆ Search recommendations ที่แนะนำว่าเราเหมาะกับสินค้าอะไร Voice-to-text ที่เปลี่ยนเสียงพูดให้เป็นข้อความ, Smart personal assistants เช่น Siri หรือ Alexa ทั้งนี้ยังรวมไปถึง Facebook และตลอดถึง Google Search ที่คาดว่าเราจะค้นหาอะไรจากการพิมพ์ข้อความโดยจะมีชุดข้อความลอยขึ้นมาช่วยให้สามารถค้นหาข้อความได้ตรงตามที่ต้องการอีกด้วย

ในต่างประเทศมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยของครูเพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และในกระทรวงการศึกษาแห่งรัฐเซาท์เวลส์กำลังถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัตินวัตกรรมที่ดีที่สุดในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อยกระดับแนวทางสนับสนุนการศึกษาในการพัฒนาแนวคิดนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างวิธีการเป็นขั้นตอนอย่างยั่งยืนในการขยายการเรียนรู้ สมรรถนะและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (พิทวัส ปทุมรัตน์ศรี, 2562) ปัจจุบัน ปัญญาประดิษฐ์อย่าง AI กำลังเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน ในทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้กระทั่งในโลกของการศึกษา ซึ่งตลอดมาการส่งเสริมการศึกษาเป็นหน้าที่เฉพาะของคนที่เป็นครูในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ และยากที่จะหาใครแทนได้ แต่ในยุคปัจจุบันนี้ ด้วยการเติบโตอย่างก้าวหน้าของ AI ทำให้ในอนาคตข้างหน้า อาชีพครูอาจไม่ใช่เป็นอาชีพที่มีเฉพาะสำหรับมนุษย์อีกต่อไป (Plook Teacher, 2562) การศึกษาในประเทศไทยอาศัยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาผสมผสานกันกับเทคโนโลยีที่หลากหลายประกอบกันในการจัดการในชั้นเรียน และบ้าง

ประเทศก็ล้ำสมัยกว่ามีการจัดการในชั้นเรียนด้วยระบบที่เรียกว่า Smart Classroom ที่เดียวจบทุกอย่างในห้องเรียน ทั้งที่เป็น ระบบเครื่องเสียงระบบเครื่องฉาย กระดานระบบทัชสกรีน และมัลติทัช เพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้เพียงแค่สัมผัสแค่ปลายนิ้วหรือค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ก็สามารที่จะปรากฏและสามารถขีดเขียนได้เช่นเดียวเหมือนกระดานไวท์บอร์ด จึงเป็นห้องเรียนอัจฉริยะไม่มีขอบเขตเพียงแค่มีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตเท่านั้น และในประเทศไทยกำลังจะเป็นที่นิยมสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ บางโรงเรียนบางวิทยาลัยหรือระดับมหาวิทยาลัยก็เริ่มมีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วอย่างเป็นระบบ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูและนักเรียนนักศึกษา เพราะคาดว่าจะตอบสนองผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างคุ้มค่าและดีที่สุด

ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการศึกษา

เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการสร้างขึ้นมามีฝีมือมนุษย์ เพื่อทดแทนสิ่งที่มนุษย์ยังบกพร่องอยู่ หากกล่าวถึงด้านธุรกิจ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า สร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความทันสมัย ตอบโจทย์ภาคธุรกิจได้ดี ช่วยให้นักลงทุนวิเคราะห์ข้อมูล และตัดสินใจ ใช้คนน้อยและเวลาน้อยที่สุด หากกล่าวถึงด้านการศึกษา ช่วยในการจัดการศึกษาให้เกิดความง่ายราบรื่นมีประสิทธิภาพ ช่วยลดขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน อำนวยความสะดวกให้เกิดความรวดเร็วขึ้น และยังมีแอปพลิเคชันของระบบที่ช่วยในการสั่งการทำงานประเมินผลหรือตรวจสอบการบ้านให้เองอัตโนมัติ และยังมีประโยชน์ในการช่วยจัดการศึกษา 5 ด้านกัน คือ

ช่วยลดปัญหาภาระงานของครู

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ครูไทยเกิดความเบื่อหน่ายและกลายเป็นภาระหนักขึ้นในทุกวัน จนทำให้ครูไม่มีความสุขในการทำงาน คือการที่ต้องตรวจข้อสอบและการบ้านหลายร้อยชุดในแต่ละสัปดาห์รวมไปถึงการรวมคะแนนนักเรียนเพื่อตัดเกรดตอนสอบปลายภาค และยังมีภาระเอกสารอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนอย่างยิ่ง (Learn Education, 2563) แม้ว่าในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนของครูมีภาระที่จะต้องดูแลมากมาย ไม่ว่าจะเป็นภาระในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ภาระที่ต้องรับผิดชอบที่ถูกมอบหมาย ไปจนถึงภาระหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูก ทำให้ครูมีภาวะความเครียดและความกดดันสูงที่อาจเกิดจากผู้บังคับบัญชา ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีภาระหน้าที่มากมายที่ต้องทำ จึงทำให้ครูหลาย ๆ คนเกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ใจ นำไปสู่การตัดสินใจ

ออกจากราชการในที่สุด เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการช่วยลดภาระงานของครู เพราะไม่ว่าจะเป็นงานวัดผล งานทะเบียน การบ้าน หรืองานใด ๆ ในโรงเรียน เทคโนโลยีเป็นผู้ช่วยครูและช่วยลดภาระงานลง ช่วยตรวจสอบเพื่อช่วยลดความผิดพลาดได้อย่างแม่นยำ รวมไปถึง การคำนวณเกรด ของนักเรียนอีกด้วย

ช่วยครูในการออกแบบสื่อการเรียนที่หลากหลาย

ด้วยเทคโนโลยีมีความเจริญทันสมัย ทำให้เกิดแอปพลิเคชันต่าง ๆ มากมาย และสะดวกสบายต่อผู้สอนมากขึ้นในการออกแบบการเรียนการสอนและไม่ต้องกลัวว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสร้างสื่อในการเรียนการสอนจะสูญหาย นอกจากนี้ยังเลือกสรรเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้อีกด้วย โดยระบบจะช่วยประมวลผลการเรียนรู้ของนักเรียน และสามารถสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเอกสารในรูปแบบ E-book วีดีโอ ภาพ และสามารถจัดเก็บในโฟลเดอร์ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ที่พร้อมสามารถนำไฟล์เอกสาร วีดีโอ รูปภาพ หรือสื่อการสอนออกมาสอนได้ทันที

ช่วยลดปัญหาในการจัดเก็บเอกสาร

เดิมทีในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูจะวุ่นวายเกี่ยวกับเรื่องของเอกสาร และทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดเก็บ ถ้าหากเอกสารจัดเก็บไม่ดีอาจเกิดความเสียหายได้ หรือหาไม่เจอก็ต้องจัดทำขึ้นใหม่ แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดเก็บเอกสาร ด้วยการเชื่อมต่อระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตกับระบบแอปพลิเคชันต่าง ๆ อย่าง Google Drive, Dropbox, OneDrive, Cloud, ไปจนถึง E-mail, Facebook, line และอื่น ๆ สามารถที่จะรักษาข้อมูลและเก็บข้อมูลให้เราได้โดยไม่ต้องใช้แฟ้มเหมือนสมัยเก่า เพียงแค่เรามีรหัสในการใช้แอปพลิเคชันก็สามารถสืบค้นหาข้อมูลมาใช้งานได้อย่างสะดวกสบาย

ช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ไม่ต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนเหมือนสมัยก่อน อีกทั้งระบบการเรียนการสอนก็สามารถสืบค้นได้จากโซเชียลมีเดียซึ่งมีความทันสมัยและสามารถนำเข้าสู่การเรียนการสอนได้เลยไม่ต้องยุ่งยากเหมือนในอดีต อีกประการที่สำคัญของ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย และช่วยลดภาระงานที่จุกจิกของผู้สอนลงได้ ช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทำทนาย ขวนให้ผู้เรียนต้องการแสวงหาคำตอบอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลที่มนุษย์สร้างมันขึ้นมาเพื่อทดแทนความบกพร่องของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตนเอง และในด้านการศึกษา ก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน

ได้มีเวลาจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ลดปัญหาและภาระงานลงไปได้ระดับหนึ่ง ไปจนถึงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลโดยที่ไม่ต้องวุ่นวายในการค้นหา และเทคโนโลยีจะช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ให้เกิดความรวดเร็วทันใจ เพียงแค่สั่งการจากที่ไหนก็ได้ขอให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือไวไฟ อย่างรวดเร็วและจะมีประโยชน์มากมายในการศึกษาและภาคธุรกิจ แต่ก็ยังแฝงด้วยโทษเช่นกัน อะไรก็ตามแต่ที่มีอยู่ในโลกใบนี้ หากเราใช้มันเกินความพอดี ไม่มีขีดจำกัด มันก็จะให้โทษได้เช่นเดียวกัน หากเราใช้มันด้วยความเข้าใจและรู้จักใช้มันก็จะให้คุณมหาศาล

สรุป

นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลยุคใหม่มีความทันสมัยและได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาของไทยก็ได้รับผลกระทบที่ทำให้ผู้สอนโดยเฉพาะครูจำเป็นต้องเปลี่ยนทิศทางและวิธีการสอนและเปลี่ยนบทบาทหันมาให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น เพื่อนำวิทยาการไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ครูมีบทบาทตามหน้าที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน บทบาทของครูมีมากมายหลายรูปแบบหลายสถานะภาพ บทบาทครูในยุคเทคโนโลยีต้องเป็นครูผู้สร้างสรรค์เพื่อช่วยให้นักเรียนนักศึกษาสามารถใช้สื่อในการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และได้รับการค้นคว้าได้ด้วยตนเองสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างหลากหลาย โดยอยู่ภายใต้การควบคุมหรือดูแลของครูผู้สอน ตลอดถึงสามารถเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด คือ 1) การสวมบทบาทเป็นครูที่น่าเชื่อถือ 2) เป็นครูนักประดิษฐ์ 3) เป็นครูนักบูรณาการและเข้าใจเทคโนโลยี 4) เป็นครูผู้อำนวยความสะดวก และ 5) เป็นครูนักพัฒนา

แม้ในประเทศไทยระบบการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีปัญหาบ้างบางอย่างสำหรับครูที่จะต้องศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง แต่ครูก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องเสมอกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างตัดสัมพันธ์ไม่ขาดเลยทีเดียว ยังจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยแอปพลิเคชันที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตและสั่งการผ่านมือถือหลาย ๆ อย่างที่ถูกพัฒนาผสมผสานเป็นนวัตกรรมแค่ปลายนิ้วมือสัมผัส และในประเทศไทยกำลังจะเป็นที่นิยมสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ ถึงแม้ว่าระบบการจัดการเรียนการ

สอนจะอาศัยเงินในการจัดซื้อจัดหาวัสดุซึ่งค่อนข้างมีราคาสูงพอสมควร แต่นั่นก็ไม่น่าจะใช้ปัญหาใหญ่โตอะไรมากนักสำหรับผู้บริการเกี่ยวกับการศึกษาที่จะจัดซื้อจัดหามาให้ เพราะมันน่าจะคุ้มค่าและเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุดในยุคปัจจุบัน ซึ่งบางโรงเรียนบางวิทยาลัยก็มีการเริ่มใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วอย่างเป็นระบบ เพราะคาดว่าจะตอบสนองผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ดีที่สุด นอกจากนี้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลยังมีประโยชน์ที่ช่วยลดภาระงานของครู ช่วยให้ครูออกแบบสื่อได้อย่างหลากหลาย ช่วยลดปัญหาในการจัดเก็บเอกสาร และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูได้มีคุณภาพได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (17 มกราคม 2566). พิธีมอบรางวัลครูสุดดี เชิดชูเกียรติครูไทย “พลังครูคือหัวใจของการพลิกโฉมคุณภาพการศึกษา”. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2566 จาก <https://www.moe.go.th>
- เขมจิรา คำหงษา และคณะ. (2566). บทบาทครูสังคมศึกษากับการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 8(1), 188-203.
- นวรรตน์ รามสุต. (2564). ครูไทยกับ AI ในสนามการศึกษาเพื่อสร้างคนสู่ศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2566 จาก <https://elibrary.ksp.or.th>.
- พิศवास ปทุมต์ตังสี. (2562). เรียนรู้การใช้ชีวิตในยุคสมัยเอไอ. วารสารความร่วมมือกับต่างประเทศ, 1(1), 37-38.
- ราณี จินสุทธิ์ และหทัยภัทร จินสุทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. วารสารครูสภาวิทยากร, 13(14-15), 4-13.
- วลัยวัชร ชัยบุตร. (2561). การรณรงค์สื่อผ่านการศึกษาทางไกล. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 13(14-15), 4-13.
- ศักดิ์ชัย ไชยรักษ์ และปณิตา วรณพิรุณ. (2563). เทคโนโลยีทางปัญญาเพื่อการศึกษาอัจฉริยะ. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 12(3), 315-328.
- สพป. เพชรบูรณ์ เขต 3. (2563). AI ด้านการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2565 จาก <https://sites.google.com>

- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2562). AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับการบริหารงานและการบริการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: ส.พิจิตรการพิมพ์.
- สุนันท์ สีพาย. (2562). บทบาทของครูไทยในการศึกษา 4.0. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 25(2), 3-14.
- DevBun. (2560). Internet of Things. เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2566 จาก <https://blog.sogoodweb.com>
- learn Education. (2563). AIกับการศึกษาในอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2566 จาก <https://www.learneducation.co.th/ai-กับการศึกษา-ในอนาคต/>
- Plook Teacher. (8 ตุลาคม 2562). AI กับการส่งเสริมการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2566 จาก <https://www.trueplookpanya.com./dhamma/content/75968>

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
ด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)*

THE DEVELOPMENT OF BASIC MATHEMATICS SKILLS FOR
KINDERGARTENERS BY AN ONLINE EDUCATIONAL
GAME ACTIVITIES, WORDWALL

ธิดารัตน์ อธิปัญจพงษ์

Thidarat Athipanchapong

กรกมล วาสโ

Kornkamol Waspo

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

E-mail: kruapple.rru@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 2/2 โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรรณนุสรณ์ จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) จำนวน 8 ชุดกิจกรรม และ แบบทดสอบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 5 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือแล้วพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.5 ซึ่งมีระดับคุณภาพที่น่าไปใช้ได้ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test dependent

* Received 10 February 2023; Revised 19 June 2023; Accepted 24 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) จำนวน 8 ชุดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้นำไปใช้จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแล้ว ส่งผลให้เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล มีทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ ได้แก่ การเรียงลำดับ การจำแนก การเปรียบเทียบ และการนับอย่างรู้ค่าตัวเลข 1 - 10 ที่สูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: เกมการศึกษาออนไลน์, ทักษะคณิตศาสตร์, เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to compare the basic mathematic skills of early childhood before and after using online educational game activity sets (Wordwall). The sample group consisted of 16 second-year kindergarteners, class 2/2 from Municipal 1 Srikittiwanusorn School. The sample was selected by purposive sampling. The research instruments were eight online educational game activities (Wordwall) and a basic mathematic skill assessment form for young children. The assessment form had five aspects, with five items for each, totaling 20 items, which passed the quality check from three experts. When finding the tool's index of consistency (IOC), the consistency index was at level 0.5, which was the acceptable quality for the research. The statistics used for the data analysis were mean ($\bar{X}$), standard deviation(S.D.), and a t-test dependent.

The results showed that;

After using eight online educational game activities (Wordwall), the sample group improved their fundamental mathematics skills in sorting, classifying, comparing, and counting 1-10 at the .001 significance level.

Keywords: Online educational game activities, Mathematics skills, Early childhood

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัย ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีการศึกษา เด็กจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งในด้านของการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น โดยเฉพาะในวัยของเด็ก

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์นับว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุดเพราะพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกัน และเป็นพื้นฐานในการวางรากฐานของพัฒนาการทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสติปัญญา ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิเช่น ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสมตามวัย เพื่อปูพื้นฐานให้นำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นต่อไปและเน้นให้มีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมชาติ, 2560)

ทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเป็นความรู้เบื้องต้น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ คณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย ซึ่งทั้งพ่อแม่ และครูย่อมตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ เช่น การเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์สามารถเรียนรู้ผ่านการเล่น และประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริงจากการเล่นและการสื่อสารการพูดคุยของเด็ก และการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผลมีระเบียบ มีความละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบ รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาให้สำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี ความเจริญก้าวหน้า ในวิทยาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม การแพทย์และอื่น ๆ ต้องอาศัย หลักการคิดคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนทั้งสิ้น นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กทั้งหลายอย่าง เช่น การซื้อขาย การใช้เวลาเล่น การเดินทาง และความจำเป็นอื่น ๆ (วรรณิโสสมประยูร, 2551)

นอกจากนี้ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเป็นความรู้เบื้องต้น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ คณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไปมีส่วนช่วยพัฒนาสติปัญญาพัฒนาความคิดรวบยอด 4 ด้าน ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้เรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การรู้จำนวนตัวเลข การรู้จักการนับเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตั้งแต่เกิด เช่น การแสดงออกด้วยการเอื้อมมือ การกะ

ระยะที่จะจับหน้าแม่ การจับขวดนม ความแรงในการดูดนม การกะระยะเวลา เล่นจ๊ะเอ๋ ซึ่งการเข้าใจหลักการทางคณิตศาสตร์นี้จะเพิ่มพูนเป็นลำดับจนพัฒนา การเป็นการนับ การบวก การหาร การคิดคำนวณเมื่อโตขึ้น สอดคล้องกับการที่เด็กจะเรียนรู้ และเกิดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยครูใช้วิธีการสอนสอดแทรกหรือบูรณาการคณิตศาสตร์เข้ากับสาระอื่น ๆ ตามที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลข รูปทรง ขนาด ลำดับ การจัดหมวดหมู่และความสัมพันธ์ต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ประจำวันของเด็กที่ช่วยส่งเสริมเด็กตามธรรมชาติ ดังนั้นการปลูกฝังให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์จึงเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจด้านคณิตศาสตร์ต่อไปในอนาคต เด็กควรได้รับโอกาสเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานเหมาะสมกับวัย ให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์โดยตรงด้วยตนเองจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กทั้งสิ้น เช่น จำนวน การวัด ตำแหน่ง เป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ครูปฐมวัยจึงต้องมีแนวทางส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ คิดแก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเองในบรรยากาศที่เป็นอิสระ สนุกสนาน เริ่มเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ยาก จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหานามธรรมโดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งส่งเสริม ให้เด็กใช้คณิตศาสตร์ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านอย่างต่อเนื่อง (เขวง ช้อนบุญ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ครูควรเปิดโอกาส ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเล่น เพราะการเล่นคือธรรมชาติของเด็กการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก (กุลพัช คุมกฤษ, 2554) วิธีการสอนโดยการใช้เกมเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่นอย่างประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและอยู่คงทนวิธีสอนโดยใช้เกมผู้สอนจะไม่เหนื่อยแรงมาก ขณะสอนและผู้เรียนชอบ (ทิตนา เขมมณี, 2554)

เกมการศึกษาเป็นกิจกรรม 1 ใน 6 กิจกรรมหลักของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เกมการศึกษาถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เล่น ใช้ทักษะการสังเกตและลงมือทำด้วยตนเอง นอกจากนี้ การเล่นเกมการศึกษายังช่วยฝึกทักษะอื่น ๆ เช่น ฝึกให้เด็กจัดภาพให้เหมาะสมอกัน วางเรียงกัน เป็นชุด ๆ ให้เป็นระเบียบ นอกจากนี้ช่วยให้เด็กทำงานเป็นระเบียบแล้วยังช่วยฝึกประสาทสัมผัสอีกด้วย และทักษะทางสังคมที่เกิดขึ้นในการเล่นการศึกษาด้วยกันหลายคน เรียนรู้การเล่นร่วมกัน และพยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน สรุปได้ว่ากิจกรรมเช่นนี้ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์และสังคม (วรรณ วิจิตรสวัสดิ์, 2552)

จากการศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรรณนุสรณ์ ตำบลบางช้าง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ อันเนื่องจากอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคอุบัติใหม่ โรงเรียนจึงมีนโยบายให้จัดการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ แต่จากการที่ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การสอนของครูประจำชั้น พบว่าในการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์และครูได้นำสื่อพื้นฐานมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาที่ไม่เป็นไปตามพัฒนาการ โดยเฉพาะทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เป็นประสบการณ์สำคัญของพัฒนาการทางสติปัญญา เนื่องจากขณะจัดกิจกรรมรูปแบบออนไลน์ครูมีการใช้สื่อพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มาสอนแต่เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้จึงไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลได้ จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กในห้องเรียนขาดทักษะด้านคณิตศาสตร์และส่งผลให้พัฒนาการทางด้านสติปัญญาด้านคณิตศาสตร์มีแนวโน้มลดลง ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (wordwall) และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วยประชากรกลุ่มเป้าหมายและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิธีการดำเนินการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรรณนุสรณ์ ตำบลบึงช้าง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 110 คน กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2/2 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรรณนุสรณ์ สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี จำนวน 16 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ด้าน จำนวน 8 กิจกรรม 2) ชุดเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) สำหรับเด็กชั้นอนุบาล 2/2 ประกอบด้วย กิจกรรมเสริมทักษะด้านการเรียงลำดับ กิจกรรมเสริมทักษะด้านการจำแนกจัดกลุ่ม กิจกรรมเสริมทักษะด้านการเปรียบเทียบ และกิจกรรมเสริมทักษะด้านการนับและรู้ค่าจำนวนตัวเลข 1-10 และ 3) แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ ดังตารางที่ 1 ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 3 ท่าน พบว่า เครื่องมือมีความเที่ยงตรงและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ตารางที่ 1 แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านเรียงลำดับ 2) ทักษะด้านจำแนกจัดกลุ่ม 3) ทักษะการเปรียบเทียบ และ 4) ทักษะการนับและรู้ค่าจำนวนตัวเลข 1-10

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย	ระดับพฤติกรรม (คะแนน)		
	3	2	1
1. วงกลมรูปภาพที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน	สามารถวงกลมภาพที่มีน้ำหนักแตกต่างกันได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง	สามารถวงกลมภาพที่มีน้ำหนักแตกต่างกันได้อย่างถูกต้อง โดยมีครูชี้แนะ	ไม่สามารถวงกลมล้อมรอบภาพที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย	ระดับพฤติกรรม (คะแนน)		
	3	2	1
2. ระบายสีรูปภาพที่อยู่ใน ประเภทเดียวกัน	สามารถระบายสีภาพ ที่อยู่ในประเภท เดียวกันได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง	สามารถระบายสีภาพ ที่อยู่ในประเภท เดียวกันได้ถูกต้อง โดยมีครูชี้แนะ	ไม่สามารถระบายสี ภาพที่อยู่ในประเภท เดียวกันได้
3. การเติมจำนวนตัวเลข ตามลำดับ	สามารถเติมจำนวน ตัวเลขตามลำดับได้ อย่างถูกต้องด้วย ตนเอง	สามารถเติมจำนวน ตัวเลขตามลำดับได้ อย่างถูกต้องโดยมีครู ชี้แนะ	เติมจำนวนตัวเลข ตามลำดับไม่ได้เลย
4. การนับจำนวนรูปภาพ และบอกตัวเลขที่ถูกต้อง	สามารถนับจำนวน รูปภาพและบอก ตัวเลขได้ถูกต้องด้วย ตนเอง	สามารถนับจำนวน รูปภาพและบอก ตัวเลขได้โดยมีครู ชี้แนะ	ไม่สามารถนับจำนวน รูปภาพและบอก ตัวเลขที่ถูกต้องได้
5. โยงเส้นจับคู่จำนวน ตัวเลข	สามารถโยงเส้นจับคู่ จำนวนกับตัวเลขที่ ถูกต้องด้วยตนเอง	สามารถโยงเส้นจับคู่ จำนวนกับตัวเลขได้ ถูกต้องแต่ต้องได้รับ การชี้แนะ	ไม่สามารถโยงเส้น จับคู่จำนวนตัวเลขได้ เลย

วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 30 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 - 9.30 น. ช่วงเวลาทำกิจกรรมเกม การศึกษา รวมเป็นระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 16 ครั้ง ซึ่งในการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. จัดเก็บข้อมูล ทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ ก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest) เป็นเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นนำมาเก็บคะแนนไว้เป็นหลักฐาน

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในชั้นเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน วันละ 30 นาที ช่วงกิจกรรมเกมการศึกษา เริ่มเวลา 09.00 - 09.30 น. จนสิ้นสุดการทดลอง รวมทั้งสิ้น 16 ครั้ง รายละเอียดแสดงตัวอย่างที่กำหนดการทดลองสัปดาห์ที่ 1 - 8 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางดำเนินกิจกรรม

เวลา	วัน	ชื่อเกมการศึกษาออนไลน์ (wordwall)
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	1. เกมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	2. เกมจับคู่ภาพที่เหมือนกัน
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	3. เกมเปรียบเทียบขนาดใหญ่เล็ก
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	4. เกมนับจำนวนสัตว์เลี้ยง
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	5. เกมเรียงลำดับการเจริญเติบโตของต้นไม้
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	6. เกมจับคู่รูปภาพที่มีความสัมพันธ์กัน
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	7. เกมเปรียบเทียบความหนักเบา
09.00 - 09.30 น.	พุธ	
09.00 - 09.30 น.	จันทร์	8. เกมเติมตัวเลขที่หายไป
09.00 - 09.30 น.	พุธ	

5. ขณะทำการทดลองโดยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) ผู้วิจัยได้สังเกตและประเมินความสามารถทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลอง โดยการใช้แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการทดลองโดยใช้การหาค่าเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test Dependent เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)

ผลการวิจัย

ผลการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) เพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ 4 ด้านให้กับเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2/2 ของโรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรรณนุสรณ์ จังหวัดชลบุรี พบว่าก่อนใช้กิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง ปรากฏผลดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ตารางระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)

เลขที่	คะแนนก่อนการ	ระดับ	คะแนนหลังการ	ระดับ
	ทดสอบ (40)	ความสามารถ	ทดสอบ (40)	ความสามารถ
	ก่อน	ก่อน	หลัง	หลัง
1	10	ปรับปรุง	30	ดี
2	16	พอใช้	32	ดีมาก
3	17	พอใช้	35	ดีมาก
4	15	พอใช้	36	ดีมาก
5	10	ปรับปรุง	28	ดี
6	17	พอใช้	37	ดีมาก
7	15	พอใช้	33	ดีมาก
8	15	พอใช้	36	ดีมาก
9	8	ปรับปรุง	28	ดี
10	17	พอใช้	38	ดีมาก
11	16	พอใช้	37	ดีมาก
12	18	พอใช้	39	ดีมาก
13	17	พอใช้	38	ดีมาก

เลขที่	คะแนนก่อนการ	ระดับ	คะแนนหลังการ	ระดับ
	ทดสอบ (40)	ความสามารถ	ทดสอบ (40)	ความสามารถ
	ก่อน	ก่อน	หลัง	หลัง
14	19	พอใช้	39	ดีมาก
15	9	ปรับปรุง	29	ดี
16	18	พอใช้	37	ดีมาก
$\bar{X}$	14.81		34.50	
S.D.	3.53		3.93	

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน โดยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) จำนวน 16 คน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน พบว่า คะแนนก่อนทดลองของนักเรียน 12 คน อยู่ในระดับพอใช้ และหลังจากทดลองมีคะแนนอยู่ในระดับ ดีมาก มีนักเรียนจำนวน 4 คนที่มีคะแนนก่อนทดลองอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังจากทดลองมีคะแนน อยู่ในระดับดี ดังนั้นเมื่อนำผลความสามารถทางคณิตศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยมาทำการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) ตามตารางที่ 4 ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall)

กิจกรรมเกมการศึกษา ออนไลน์ (wordwall)	จำนวนเด็ก (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	ค่า t	ค่า P
			มาตรฐาน (S.D.)		
ก่อนใช้กิจกรรม					
เกมการศึกษาออนไลน์	16	1.481	3.53	-52.75	.000
หลังใช้กิจกรรม					
เกมการศึกษาออนไลน์	16	34.50	3.95		

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) เด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวมเฉลี่ย สูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยที่คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) สูงขึ้นกว่าอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (wordwall) มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเรียงลำดับ ด้านการจำแนกจัดกลุ่ม ด้านการเปรียบเทียบ และด้านการนับและรู้ค่าจำนวนตัวเลข 1 - 10 สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) จะทำโดยผ่านประสาทสัมผัส ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ของเพียเจท์ (Piaget) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2554) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตามขั้นพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในชั้นที่ 2 ชั้นก่อนปฏิบัติการที่เพียเจท์ได้กล่าวไว้ว่าเด็กช่วงอายุ 2 - 6 ปีจะถือเอาตนเองเป็นสำคัญ (Self-Centered) โดยเรียนรู้จากการสัมผัสและใช้ทุกส่วนของร่างกายในการทำกิจกรรม แต่การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้ลงมือปฏิบัติ ดังนั้นเด็กในวัยนี้ต้องการประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ต้องการศึกษาด้วยตนเองด้วยวิธีการค้นหา สำรวจ (Explore) นอกจากนั้นกิจกรรมยังมีความน่าสนใจ ทำทหายความสามารถของเด็ก เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวิณี ลายบัว ที่ได้พัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดเกมการศึกษาจำนวน 5 แผน และทำการประเมินความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กกลุ่มทดลอง ซึ่งพบว่า นักเรียนระดับชั้นอนุบาลที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษามีความพร้อมทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุภาวิณี ลายบัว,

2559) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ธัญพร ผุยบัวค้อ ที่ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชเพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กระดับชั้นอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชมีทักษะทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ธัญพร ผุยบัวค้อ, 2562) และสอดคล้องกับ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ กล่าวว่า เกมเป็นสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนในบทเรียนนั้น ๆ ดังนั้น เกมจึงมีคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ จูงใจอยากให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การคิด การใช้ภาษา การฟัง พูด อ่าน เขียน ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตอนที่มืออยู่ได้เต็มที่ทำให้เด็ก เกิดการเรียนรู้และภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2554)

สรุป

การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ ดังนั้นการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายคือหัวใจที่สำคัญยิ่งเด็กที่ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองจากการเล่นเกมการศึกษา จะช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย บทบาทหน้าที่ครูจะคอยสร้างกำลังใจให้กับเด็กโดยการกล่าวชมเชยเมื่อเด็กเล่นเกมได้อย่างถูกต้อง และคอยให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาออนไลน์ (Wordwall) ให้กับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีกิตติวรธรรมานุสรณ์ ตำบลบางช้าง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรีครั้งนี้ช่วยให้เด็กเกิดการสร้างความคิดรวบยอดทางด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น ซึ่งทักษะพื้นฐานดังกล่าวประกอบด้วย 1) ทักษะด้านเรียงลำดับ 2) ทักษะด้านจำแนกจัดกลุ่ม 3) ทักษะการเปรียบเทียบ และ 4) ทักษะนับและรู้ค่าจำนวนตัวเลข 1 - 10 ถือเป็นความรู้พื้นฐานที่นำไปสู่การเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป ซึ่งการใช้เกมการศึกษาออนไลน์เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้อันเกิดจากการเล่นกับสื่อรูปภาพที่บูรณาการกับเกมที่มี

เงื่อนไขในการเรียนรู้และเป็นแบบทดสอบที่ดีให้กับเด็กโดยมีผู้ปกครองหรือครูคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเพื่อให้การใช้สื่อเกมการศึกษาออนไลน์เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่เรียนรู้อย่างรวดเร็วในยุคศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำผลวิจัยไปใช้ผู้สอนควรพิจารณาความยากง่ายของการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน และควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาตามความเหมาะสม

2. ขณะจัดกิจกรรมเกมการศึกษาครูควรสร้างความมั่นใจให้กับเด็กโดยการแสดงความชื่นชมเมื่อเด็กเล่นเกมการศึกษาได้ถูกต้อง เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีกำลังใจและรู้สึกกระตือรือร้นในการเล่นเกมการศึกษาจนจบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องตามวัยและเหมาะสมกับพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น เช่น ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาและส่งเสริมทักษะทางสังคม

2. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลาย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเกมการศึกษาในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ให้มีความน่าสนใจ และทันสมัย สร้างความสนใจให้เด็กเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุลพธู คมกฤส. (2554). การใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงใหม่จรูญราษฎร์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การสอนคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เอดิชั่น เพรสโปรดักส์.
- เขวง ซ้อนบุญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ใน ปริญญาานิพนธ์การศึกษาศษุภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศษุภักดิ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ชัยพร ผุยบัวค้อ. (2562). การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ใน ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช. (2554). ทฤษฎีการเรียนรู้ระดับปฐมวัย. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช.
- วรรณิ วัฒนสวัสดิ์. (2552). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาลอดโต. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศษุภักดิ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิ โสมประยูร. (2551). ความหมายและความสำคัญทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2565 จาก <http://krufonclass4.blogspot.com/p/blog-page.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2554). นวัตกรรมกรเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน การใช้เกมประกอบการสอน. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินตริง.
- สุภาวิณี ลายบัว. (2559). การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลราชมวงค. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมวงคธัญบุรี.

การพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม
ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC SERVICE STRATEGY FOR SOCIETY
OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

ชุตติเดช สุวรรณมณี

Chutidech Suwanmanee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campas, Thailand

E-mail: chok.su20@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยวิเคราะห์เนื้อหา สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แนวทางการดำเนินการพัฒนากลยุทธ์ ศึกษาสังเคราะห์ความคิดเห็น ประเมิน สภาพปัญหา ของการบริการวิชาการ จากการจับคู่ในตาราง TOWS Matrix แล้วยกเป็นร่างกลยุทธ์การบริการวิชาการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) จำนวน 14 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์ที่ยกร่างการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

* Received 16 February 2023; Revised 28 June 2023; Accepted 29 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง 4 ด้าน จากการสัมภาษณ์ ขาดการวางแผนการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ขาดความร่วมมือจากเครือข่ายที่มีอยู่ ไม่มีการติดตามประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรและการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด

2. กลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 12 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ยึดหลักพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมจากเครือข่ายที่หลากหลาย 2) ติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับของสังคม 3) ร่วมมือกับองค์กรภายนอกพัฒนากระบวนการให้บริการวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ครบวงจร PDCA 4) จัดโครงการบริการวิชาการที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งวิชาการ และกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน 5) กำหนดแผนปฏิบัติงานบริการวิชาการเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผล 6) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน 7) ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญด้านระบบสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ 8) สร้างระบบ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 9) ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตผลงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา 10) พัฒนาศักยภาพอาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีสมรรถนะด้านการวิจัยและบริการวิชาการ โดยมีนักศึกษาเป็นส่วนร่วมในกระบวนการ 11) สร้างแรงจูงใจ และการเชิดชูเกียรตินักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย 12) สร้างเครือข่ายด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการ เอกสารสนับสนุนงานวิจัย

คำสำคัญ: การพัฒนา, กลยุทธ์, การบริการวิชาการ

ABSTRACT

This research used a qualitative research methodology. The objectives of this research were 1) to study the conditions and problems of academic service

for society of The Academic Service Center, Mahamakut Buddhist University 2) to develop academic service strategies for society of The Academic Service Center, Mahamakut Buddhist University by using SWOT Analysis to know the strengths, weaknesses, opportunities, threats and the strategic development action guideline. Then, to synthesize opinions and assess the condition of problems of the academic service for society from the matching table in TOWS Matrix. After that, drafting the strategies by dividing the researchers into 2 groups consisted of 14 key Informants who collect qualitative data in nature of Semi - structured Interview and 5 qualified persons who collect qualitative data in nature of Focus Group Interview in order to examine the drafting strategy by choosing Purposive Sampling.

The research results found that;

The academic service strategy for society of Mahamakut Buddhist University consisted of 12 strategies included:

1. Developing the effective academic service program related to the community needs and adhere to Buddhism and culture by contributing from a variety of networks.
- 2) Follow-up evaluation in improving program to develop the training course to be accepted by society.
- 3) Cooperating with external organizations to develop the academic service process follows PDCA standard.
- 4) Organizing a variety of academic service projects cover both academics and activities which meet the needs of the community.
- 5) Determining the academic service action plan in order to direct, monitor and evaluate.
- 6) Allowing the community participates in the formulation of standardized evaluation criteria.
- 7) Training and developing personnel to have knowledge and consistently expertise in information systems.
- 8) Building a system of directing, monitoring and evaluating.
- 9) Promote and support producing research, creative and innovative work to process Intellectual Property Management.
- 10) Develop teachers' potential and related personnel to have the research and academic service competency where students involve in the process.
- 11) Motivate and honoring researchers who build a reputation for university.
- 12) Build research networks

with external organization to develop the system and mechanisms for managing research supporting document.

Keywords: development, strategy, academic service

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีเอกลักษณ์สำคัญในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งล้วนมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนมาก และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการให้บริการวิชาการแก่สังคมที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งสามารถจัดในรูปแบบการบริการแบบให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) นอกจากจะเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว มหาวิทยาลัยยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ด้วย เช่น เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร นำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ และยังเป็นการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของ (สกอ.) และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ผ่านมา พบว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยมีจุดแข็ง ได้แก่ 1) มีสัดส่วนงบประมาณด้านการบริการแก่สังคมที่เพียงพอทำให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการบริการวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาและด้านวิชาการแก่สังคมได้ครอบคลุมในกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม 2) มีภาคีที่มีองค์ความรู้ด้านวิชาการด้านพระพุทธศาสนาอันได้แก่คณะสงฆ์ เพื่อการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนทางด้านพระพุทธศาสนา และวิชาการแขนงอื่น ๆ 3) มหาวิทยาลัยมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริการวิชาการ โดยเฉพาะวิชาการด้านพระพุทธศาสนาทำให้มีความพร้อมสำหรับการอบรมและบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้มีการบริการวิชาการเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการบริการเพื่อความต้องการของมหาวิทยาลัยและมีผลต่อสังคมไม่มากนัก ยังขาดการบริการเชิงบทบาทของการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องต่อท้องถิ่นชุมชน และมีเวทีในการเรียนรู้ของชุมชนน้อย ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลมาก ดังนั้นการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560)

ปัญหาและอุปสรรคในการบริการวิชาการแก่สังคมที่ผ่านมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยดำเนินการตามความพร้อม ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นชุมชน การดำเนินงานขาดระบบและทิศทางที่ชัดเจน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลน้อย บุคลากรขาดประสบการณ์ จิตสำนึกและแรงจูงใจที่เหมาะสม ขาดความร่วมมือและการประสานงานทำให้ไม่สามารถระดมทุนทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการติดตามกำกับ ประเมินผลอย่างจริงจัง (รายงานคำแนะนำของคณะกรรมการ ประเมินคุณภาพภายนอก, 2562) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ถ้ามีกลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่เหมาะสมจะเกิดผลดีโดยตรงต่อมหาวิทยาลัยและสังคมหรือชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เพื่อนำผลจากการศึกษาไปสร้างรูปแบบการบริหารงานบริการวิชาการแก่สังคมที่มีความเป็นไปได้ต่อการนำไปปฏิบัติและความเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้เกิดความเชื่อมั่น และก้าวสู่ระดับสากล หากสามารถดำเนินได้ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ย่อมหมายถึงการจัดการบริการวิชาการที่ประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคม ของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. การตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์การบริการวิชาการของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมี ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยเทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการของ มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิ ความรู้ และ 3) กลุ่มที่มี ประสบการณ์เฉพาะทางด้านการบริการวิชาการ และดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริการ วิชาการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องวัตถุประสงค์ ได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการวิชาการ เจ้าหน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เจ้าหน้าที่ ฝ่ายบริหารงบประมาณ นักวิชาการพัสดุ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษา ผู้นำชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 14 รูป/คนโดยสุ่มตัวอย่างง่าย จากมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราช วิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2

2. การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการ Focus Group จำนวน 5 รูป/คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย 3 รูป/คน โดยพิจารณาจาก ความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย 2 รูป/คน พิจารณาจาก ประสบการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยแบบ เชิงคุณภาพ เครื่องมือหลักจึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) จำนวน 2 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะการบริการวิชาการ แก่สังคม ของมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย ประเด็นในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 4 ประเด็น

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้แนวคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) และการนำเสนอประเด็นเฉพาะเจาะจงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการ ผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้ TOWS Matrix โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ (Moderator) และจุดประเด็นภายในขอบเขตที่กำหนดเพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือโต้แย้งกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยมีหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ทั้ง 14 รูป/คน เพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ผู้วิจัยมีหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ทั้ง 5 รูป/คน เพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยวิเคราะห์เนื้อหา สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค แนวทางการดำเนินการพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศึกษาสังเคราะห์ความคิดเห็น ประเมิน สภาพปัญหา ของการบริการวิชาการ จากการจัดทำในตาราง TOWS Matrix ยกเป็นร่างกลยุทธ์การบริการวิชาการ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. จัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยศึกษาดำเนินการ วิเคราะห์ รวบรวมแนวคิด โดยวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศึกษาสังเคราะห์ความคิดเห็นในประเด็นคล้ายกันเข้าด้วยกัน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในลักษณะเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

ผลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะสั้น)

จุดแข็ง (Strength: S)

1. หลักสูตรมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. หลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

3. มีคณาจารย์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการวิชาการ

4. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม

5. มหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณตามโครงการ/กิจกรรม ที่ตั้งไว้ในแผนปฏิบัติการ

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการของชุมชน ให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

2. บุคลากรยังขาดการบูรณาการความรู้ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย

3. เจ้าหน้าที่ประสานงานหลักมีน้อย และมีภาระงานประจำที่มาก

4. ขาดการกำกับติดตาม ประเมินผลการจัดโครงการบริการวิชาการ

โอกาส (Opportunity: O)

1. แนวโน้มประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นเป็นโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อรองรับผู้สูงวัย

2. ศูนย์บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมีเครือข่ายที่หลากหลายทำให้นักศึกษาและอาจารย์สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้มากขึ้น และสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น

3. มหาวิทยาลัยได้รับจัดสรรงบประมาณด้านการบริการวิชาการเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาหลักสูตร

อุปสรรค (Threat: T)

1. มีการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานศูนย์บริการวิชาการบ่อย ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการไม่ต่อเนื่อง
2. ผู้รับบริการวิชาการบางชุมชนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย

ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ**จุดแข็ง (Strength: s)**

1. มีสาขาวิชาที่หลากหลายเป็นกำลังเข้มแข็งในการจัดบริการวิชาการอย่างดี
2. มีการบูรณาการองค์ความรู้กับการบริการวิชาการร่วมกันได้ดี
3. ได้รับงบประมาณเพียงพอกับงานบริการวิชาการ

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. การจัดบริการวิชาการ แต่ไม่ได้ดำเนินงานตามวงจร PDCA ในทุกโครงการ
2. ขาดการติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่องและจริงจัง
3. ขาดผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และชุมชน
4. ขาดการกำกับติดตาม ประเมินผลการจัดโครงการบริการวิชาการ

โอกาส (Opportunity: O)

1. ชุมชน ให้ความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการบริการวิชาการ โดยความร่วมมือเป็นวิทยากร เช่น ตำรวจ/ท่องเที่ยวและกีฬา/ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น
2. มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรภายนอก

อุปสรรค (Threat : T)

1. ชุมชนมีความต้องการหลากหลาย ทำให้การบริการวิชาการไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนทั้งหมด

ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ**จุดแข็ง (Strength: S)**

1. การบริการวิชาการใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงของผู้รับบริการ
2. มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
3. มีการประชุมวางแผน ชี้แจงมาตรการ วิธีดำเนินการประเมินผล

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและวางแผนพัฒนาต่อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ยังไม่หลากหลาย
3. ขาดระบบสารสนเทศ ด้านการวัดผล และประเมินผล

โอกาส (Opportunity: O)

1. มีแบบฟอร์ม และหลักเกณฑ์การประเมินของระบบประกันคุณภาพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินการบริการวิชาการได้

อุปสรรค (Threat: T)

1. การชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้รับบริการ ยังไม่เข้มข้น
2. ผู้รับบริการวิชาการ มีหลากหลายกลุ่ม ยากต่อการประเมิน

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ

จุดแข็ง (Strength: S)

1. มีระบบกลไกในการสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการ
2. มีแหล่งทุนที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. คณาจารย์และบุคลากรศักยภาพในการทำวิจัยและสร้างสรรค์ได้หลากหลาย
4. มีเครือข่ายงานวิจัยที่เข้มแข็ง

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดการทำวิจัยที่เชื่อมโยงระหว่างบริการวิชาการ และการเรียนการสอน
2. ไม่มีการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการบริการวิชาการมาจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน
3. ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการวิชาการ
4. บุคลากรบางคนไม่เข้าใจการบูรณาการงานวิจัยกับการบริการวิชาการ

โอกาส (Opportunity: O)

1. มีทุนวิจัยภายนอกมากทั้งในรูปเชิงเดี่ยว และประเภท Matching Fund มากขึ้น

2. มีการกำหนดให้งานวิจัยสามารถนำไปเป็นผลงานในการขอตำแหน่งทางวิชาการทำให้บุคลากรมีความสนใจทำวิจัยกันมากขึ้น

อุปสรรค (Threat: T)

1. ความยุ่งยากในเรื่องงานเอกสาร การบริหารจัดการ
2. ระบบบริหารจัดการไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานวิจัยอย่างเต็มที่

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของสภาพปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะ

สิ้น) ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ และ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านพระพุทธศาสนา และมีศักยภาพในการให้บริการวิชาการแก่สังคม อีกทั้งผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการ มีงบประมาณที่เพียงพอสนับสนุนงานบริการวิชาการ หลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน และมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังขาดการบูรณาการความรู้ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการวิชาการ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานของศูนย์บริการวิชาการบ่อยครั้ง ทำให้ขาดผู้กำกับติดตามการประเมินโครงการ และผู้ประสานงานหลัก

2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม ของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะสั้น)

1. การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ยึดหลักพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมจากเครือข่ายที่หลากหลาย

2. ติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ

1. ร่วมมือกับองค์กรภายนอกพัฒนากระบวนการให้บริการวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ครอบคลุมวงจร PDCA

2. จัดโครงการบริการวิชาการที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งวิชาการ และกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

3. กำหนดแผนปฏิบัติงานบริการวิชาการเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผล

ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน

2. ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญด้านระบบสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

3. สร้างระบบ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ ประกอบด้วย

1. ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตผลงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา
2. พัฒนาศักยภาพอาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้มีสมรรถนะด้านการวิจัยและให้บริการวิชาการ โดยมีนักศึกษาเป็นส่วนร่วมในกระบวนการ
3. สร้างแรงจูงใจ และการเชิดชูเกียรตินักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย
4. สร้างเครือข่ายด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเอกสารสนับสนุนงานวิจัย

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) สภาพปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม ของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะสั้น) พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ควรใช้กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ยึดหลักพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมจากเครือข่ายที่หลากหลาย กลยุทธ์เชิงรับ (ST) ควรใช้กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการให้เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม และชุมชน กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) พบว่า ควรพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการโดยการปรับปรุงเพิ่มเติมสาระการให้บริการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ด้วยความร่วมมือจากเครือข่ายที่มีอยู่ และควรมีการติดตามประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตร และกลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) พบว่า ควรสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชนโดยการปรับปรุงเพิ่มเติมสาระการให้บริการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ด้วยความร่วมมือจากเครือข่ายที่มีอยู่ และควรมีการติดตามประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตร

2. ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ควรใช้กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือการพัฒนากระบวนการบริการวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน กลยุทธ์เชิงรับ (ST) ควรใช้กลยุทธ์การจัดโครงการบริการวิชาการที่หลากหลายครอบคลุมทั้ง วิชาการ และกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ควรพัฒนากระบวนการให้บริการวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ครอบคลุม PDCA สร้าง

แผนปฏิบัติงานเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผล และสร้างความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการบริการวิชาการกับองค์กรภายนอก และกลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ควรสร้างความเชื่อมั่นด้านวิชาการให้กับชุมชน โดยการเน้นกระบวนการบริการวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของชุมชน

3. ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ควรใช้กลยุทธ์สร้างความร่วมมือการประเมินผลการให้บริการวิชาการร่วมกับหน่วยงานประกันคุณภาพ และกำกับ ติดตาม การประเมินอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์เชิงรับ (ST) ควรใช้กลยุทธ์สร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลการบริการวิชาการให้เป็นมาตรฐาน กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ควรสร้างระบบสารสนเทศด้านการประเมิน เพื่อนำผลการประเมินไปใช้วางแผนพัฒนากลยุทธ์ และสร้างความร่วมมือด้านการประเมินกับหน่วยงานประกันคุณภาพ และ กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ควรฝึกอบรมพัฒนาด้านการประเมินด้วยระบบสารสนเทศให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดทำหลักเกณฑ์การประเมิน และ

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ พบว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ควรใช้กลยุทธ์การสนับสนุนและส่งเสริมการให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการวิชาการ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก กลยุทธ์เชิงรับ (ST) ควรใช้กลยุทธ์การสร้างคู่มือการปฏิบัติงานด้านการบริการวิชาการ และพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเอกสารเพื่อสนับสนุนงานวิจัย กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ควรใช้กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการบริการวิชาการ และสร้างแรงจูงใจ และการเชิดชูเกียรตินักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย และกลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ควรใช้กลยุทธ์การส่งเสริม สนับสนุนการผลิตผลงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาศักยภาพอาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนให้มีสมรรถนะด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์โดยมีนักศึกษาเป็นส่วนร่วมในกระบวนการ

อภิปรายผล

1. สภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคม ของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง 4 ด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะสั้น)

จุดแข็ง (Strength: S)

1. หลักสูตรมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. หลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

3. มีคณาจารย์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการให้บริการวิชาการ

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาจัดทำ หลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

โอกาส (Opportunity: O)

1. แนวโน้มประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นเป็นโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อรองรับผู้สูงวัย

อุปสรรค (Threat: T)

1. มีการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานศูนย์บริการวิชาการบ่อย ส่งผลให้การ พัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการไม่ต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ

จุดแข็ง (Strength: s)

1. มีสาขาวิชาที่หลากหลายเป็นกำลังเข้มแข็งในการจัดบริการวิชาการอย่างดี

2. มีการบูรณาการองค์ความรู้กับการบริการวิชาการร่วมกันได้ดี

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. การจัดบริการวิชาการ แต่ไม่ได้ดำเนินงานตามวงจร PDCA ในทุกโครงการ

2. ขาดการติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

โอกาส (Opportunity: O)

1. ชุมชน ให้ความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการบริการวิชาการ โดยการร่วมเป็น วิทยากร เช่น ตำรวจ/ท่องเที่ยวและกีฬา/ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

อุปสรรค (Threat : T)

1. ชุมชนมีความต้องการหลากหลาย การบริการวิชาการไม่ตรงกับความต้องการของ ชุมชนทั้งหมด

ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ

จุดแข็ง (Strength: S)

1. การบริการวิชาการใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงของผู้รับบริการ

2. มีการประชุมวางแผน ชี้แจงมาตรการ วิธีดำเนินการประเมินผล

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและวางแผนพัฒนาต่อ
2. ขาดระบบสารสนเทศ ด้านการวัดผล และประเมินผล

โอกาส (Opportunity: O)

1. มีแบบฟอร์ม และหลักเกณฑ์การประเมินของระบบประกันคุณภาพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินการบริการวิชาการได้

อุปสรรค (Threat: T)

1. การชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้รับบริการ ยังไม่เข้มแข็ง
2. ผู้รับบริการวิชาการ มีหลากหลายกลุ่ม ยากต่อการประเมิน

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ**จุดแข็ง (Strength: S)**

1. มีระบบกลไกในการสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการ
2. คณาจารย์และบุคลากรศักยภาพในการทำวิจัยและสร้างสรรค์ได้หลากหลาย

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการวิชาการ
2. ไม่มีการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการบริการวิชาการมาจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน

โอกาส (Opportunity: O)

1. มีทุนวิจัยภายนอกมากทั้งในรูปแบบเชิงเดี่ยว และประเภท Matching Fund มากขึ้น
2. มีการกำหนดให้งานวิจัยสามารถนำไปเป็นผลงานในการขอตำแหน่งทางวิชาการทำให้บุคลากรมีความสนใจทำวิจัยกันมากขึ้น

อุปสรรค (Threat: T)

1. ความยุ่งยากในเรื่องงานเอกสาร การบริหารจัดการ ทำให้เกิดความไม่อยากทำงานวิจัย ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพ ปัญหา การบริการวิชาการแก่สังคมของ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง 4 ด้าน จากการสัมภาษณ์ ขาดการวางแผนการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ขาดความร่วมมือจากเครือข่ายที่มีอยู่ ไม่มีการติดตามประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรและการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัตตานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหาร

วิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สูงกว่าสภาพปัจจุบัน และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ระดับมาก 2) กลยุทธ์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 35 กลยุทธ์รอง และ 56 วิธีดำเนินงาน ได้แก่กลยุทธ์ 1 กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์รองกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย 8 กลยุทธ์รองกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 กลยุทธ์รองกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์การนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 6 กลยุทธ์รอง และกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์การวัดผลและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์รองสำหรับผลการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์ฯ อยู่ในระดับมาก (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2560)

2. พัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม ของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่ากรรณการรกร่างกลยุทธ์เกี่ยวกับการบริการวิชาการแก่สังคมกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำให้ได้กลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคม ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 4 ด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการอบรมระยะสั้น) จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรการบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน ยึดหลักพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมจากเครือข่ายที่หลากหลาย 2) ติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับ Robbin & Coulter ได้กำหนดกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) การระบุพันธกิจ วัตถุประสงค์ขององค์การ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 4) การกำหนด 5) การนำไปปฏิบัติ 6) การประเมินผลงาน (Robbins, S. P. & Coulter, M, 2002) สอดคล้องกับ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร แนวคิด กระบวนการและการใช้ผลการประเมิน และระบุว่าเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจะต้องอาศัยหลักสูตรเป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการจัดการศึกษา ก่อนจัดทำหลักสูตร ผู้จัดทำควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของหลักสูตรเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจทำหรือพัฒนาหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินศึกษาความก้าวหน้า และปัญหาในการใช้หลักสูตร ปรับปรุง เร่งรัดและแก้ปัญหา เมื่อดำเนินการใช้หลักสูตรเสร็จสิ้นครบวงจรของหลักสูตรแล้ว ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเพื่อตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหลักสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2558) และสอดคล้องกับ ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ และคณะ ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และเพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวางแผนการบริหารการจัดโครงสร้างการบริหาร การนำ และการควบคุมการบริหาร และสถานศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากและมากที่สุด 2) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ โดยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ของสถานศึกษา โดยสรุปได้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ 14 กลยุทธ์ มาตรการในการดำเนินการตามกลยุทธ์ จำนวน 26 มาตรการ และตัวชี้วัดที่แสดงถึงความสำเร็จ จำนวน 32 ตัวชี้วัด 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ส่วนความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด (ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ และคณะ, 2556) ด้านกระบวนการให้บริการวิชาการ จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ ร่วมมือกับองค์กรภายนอกพัฒนากระบวนการให้บริการวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ครบวงจร PDCA จัดโครงการบริการวิชาการที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งวิชาการ และกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และกำหนดแผนปฏิบัติงานบริการวิชาการเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผล

นอกจากการกำหนดแผนคุณภาพเชิงกลยุทธ์แล้วคุณภาพจำเป็นยังต้องมีการควบคุมคุณภาพ คือ มีกระบวนการจัดระบบการทำงาน และการปฏิบัติการ เพื่อให้แน่ใจว่าองค์กรสามารถดำเนินงาน และสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมี

ขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ การเตรียมระบบการดำเนินงาน ขั้นการดำเนินการ การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และการประเมินผล และสอดคล้องกับหลักบริหารจัดการทั่วไปที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน คือเมื่อมีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดสรรหน้าที่ออกแบบการดำเนินงานให้บุคลากรในองค์การ จะต้องมีการชักนำจูงใจให้คนอื่นร่วมปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และต้องมีการควบคุมติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรัสวดี อินทร์ชัย ที่ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการ ควรจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถาบัน ให้มีการดำเนินงานในรูปแบบศูนย์บริการผลประโยชน์มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นเอกเทศเป็นศูนย์กลางในการรับงานบริการวิชาการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านบริการวิชาการทั้งการวางแผน การจัดทำโครงการและหาแหล่งงบประมาณจากภายนอก สาขาวิชาร่วมให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้เครือข่ายในคณะวิชาและสาขาวิชากับหน่วยงานภายนอก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารและปัจจัยด้านการใช้เครือข่ายส่วนตัวและเครือข่ายภายนอก

ด้านการประเมินผลการให้บริการวิชาการ จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญ ด้านระบบสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ และสร้างระบบ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ นันทพล วิทยานนท์ ที่กล่าวว่า การจัดตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลซึ่งเป็นตัวแทนจาก 8 กลุ่มสาระ คณะกรรมการการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ คณะกรรมการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดำเนินการควบคุม กำกับ ในเรื่องของการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนและการขออนุมัติจบการศึกษาของผู้เรียน (นันทพล วิทยานนท์, 2555)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการให้บริการวิชาการ จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตผลงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการทรัพยากรทางปัญญา พัฒนาศักยภาพอาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีสมรรถนะด้านการ

วิจัยและบริการวิชาการ โดยมีนักศึกษาเป็นส่วนร่วมในกระบวนการ สร้างแรงจูงใจ และการขีด
ชูเกียรตินักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย และสร้างเครือข่ายด้านการวิจัยกับหน่วยงาน
ภายนอก เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเอกสารสนับสนุนงานวิจัย สอดคล้องกับ
สุภาพร พงศ์ภิญโญโอภาส, และคณะ วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิจัยของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง กลยุทธ์: พัฒนาระบบและกลไกการติดตาม
และประเมินผลการทำวิจัยของบุคลากรให้ชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นกลยุทธ์ที่
สำคัญเนื่องจากมุ่งสร้างระบบการติดตามหนุนเสริมและประเมินผลการทำวิจัยของบุคลากร
อย่างครบวงจร ตั้งแต่พัฒนาโจทย์วิจัยจนถึงการผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อให้ได้งานวิจัยที่
มีคุณภาพและเสร็จในเวลาที่กำหนดโดยพัฒนาทักษะการวิจัยและระบบการหนุนเสริมนักวิจัย
ไปพร้อมกับการติดตามและประเมินผลการทำวิจัย 5: กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยที่พัฒนาขึ้นมี
ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากและมาก
ที่สุด เนื่องจากกระบวนการพัฒนากลยุทธ์เหมาะสม ทำให้ได้กลยุทธ์ที่มีคุณภาพ โดยวิเคราะห์
ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกจากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์และศึกษา
เอกสารทำให้ได้ข้อมูลที่ค่อนข้างครอบคลุมและเที่ยงตรง และการยกร่างกลยุทธ์โดยผู้บริหาร
และนักวิจัยที่มีความรู้และประสบการณ์ทำให้ได้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของการ
บริหารงานวิจัยรวมทั้งการตรวจสอบกลยุทธ์โดยการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ
ประสบการณ์ทำให้กลยุทธ์ที่ยกร่างได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น ซึ่ง
เป็นไปตามหลักการวางแผนที่ดีคือ การใช้หลักเหตุผล ต้องพิจารณาจากข้อมูลที่มีความแม่นยำ
ตรงพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ อย่างรอบคอบ พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและ
ผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากแผน (สุภาพร พงศ์ภิญโญโอภาส และคณะ, 2566)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษา สภาพ ปัญหา และพัฒนา กำกับ ดูแล ติดตาม และนิเทศการบริการ
วิชาการของผู้บริหารและจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
2. ควรส่งเสริมและพัฒนาให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นองค์กรแห่งการ
เรียนรู้ด้านวิชาการ

3. ควรมีการศึกษาการบริการวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านวิชาการ แก่สังคมและเพื่อกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

4. ควรส่งเสริมให้มีการทำการวิจัยในหน่วยงานศูนย์บริการวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยมากขึ้น

5. ควรส่งเสริมให้หน่วยงานศูนย์บริการวิชาการมีการพัฒนาการวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของหลักสูตรและการจัดโครงการบริการวิชาการที่ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน

6. ควรสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณภาพด้านประสานงานกับเครือข่ายการวิจัย พัฒนาหลักสูตรและการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

7. ควรสนับสนุนให้ บุคลากรทั้งสายอาจารย์ และสายสนับสนุน ได้รับการพัฒนาตนเองเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการให้บริการวิชาการแก่สังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดโครงการบริการวิชาการ ที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคม ชุมชนที่ยั่งยืน

2. การพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้รับบริการเนื่องจากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบกิจกรรมการให้บริการวิชาการยังไม่หลากหลาย ดังนั้นควรได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม

เอกสารอ้างอิง

- ัชชฎาภรณ์ อร่ามรุณ และคณะ. (2556). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต
2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(4), 45-54.
- นันทพล วิทยานนท์. (2555). รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 26(79), 151-166.

- ประโยชน์ คู่ปฎักฎาญจนากุล และสมศักดิ์ ชอบตตรง. (ม.ป.ป.). โครงการการพัฒนาาระบบบริหาร
จัดการงานวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2558). การประเมินหลักสูตร: แนวคิด กระบวนการและการใช้ผลการ
ประเมิน. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 8(1), 13-28.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). รายงานประจำปี 2560. นครปฐม: สาละการ
พิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549).
มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 - 2553). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุด
ทอง.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2560). กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 11(2), 93-203.
- สุภาพร พงศ์ภิญโญโอกาส และคณะ. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิจัยของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
นครสวรรค์, 15(2), 67-79.
- สุรัสวดี อินทร์ชัย. (2551). การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่
ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพกับมหาวิทยาลัย
นอร์ทเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนันต์ เจ๊ะมามุ. (2556). แนวโน้มการบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2564). ใน ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Robbins, S. P. & Coulter, M. (2002). Management (7 ed.). Englewood Cliffs, NJ:
Prentice-Hall.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์
และยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาด
ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*
NEED ASSESSMENT FOR BRANDING AND MARKETING
COMMUNICATION STRATEGIES OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION, FACULTY OF
EDUCATION, RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ปทุมพร เปี้ยถนอม

Patumphorn Piatanom

จักรกฤษณ์ สิริริน

Jakkrit Siririn

กรรณิกา เชาว์วัฒนกุล

Kannika Chaowatthanakun

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: jakkritisiririn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 187 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง

* Received 1 April 2023; Revised 19 June 2023; Accepted 24 June 2023

โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คือ ระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ อาจารย์มีผลงานทางวิชาการเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา มีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้ปกครอง มีการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างทันท่วงทีและสม่ำเสมอ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี คอยดูแลอย่างเพียงพอ และหลักสูตรมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างประเทศ

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คือ มีการโฆษณาผ่านทางสื่อมวลชน มีสถานที่เพียงพอต่อกิจกรรมต่าง ๆ มีกิจกรรมร่วมกับศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ และให้การบริการที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, การสร้างแบรนด์, ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาด

ABSTRACT

This research aimed to study the current situations, desirable conditions, and needs for branding and marketing communication strategies of the Master of Education, Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. The sample group was 187 students of the Master of Education, Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. The sample size was determined using Cohen's table, and then the sample was selected using simple random sampling. The research

tool was the five-point rating scale questionnaire to find the current and desirable conditions, with .97 reliability. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index Modified (PNI modified).

The research showed that;

1. The current situations, desirable conditions, and needs for branding of the Master of Education, Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University were as follows: Flexible and efficient management, Continually well-known and acceptable academic work of Lecturers, Mutual visions and attitudes of administrators, lecturers, personnel, and students, Regular and prompt communication of lecturers, personnel, students, and parents, Knowledgeable personnel in technology to support sufficiently, and Lecturer exchange project between the countries provided by the curriculum.

2. The current situations, desirable conditions, and needs for marketing communication strategies of Master of Education, Program in Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University was as follows: Advertising through mass media such as radio, television, print media, or websites, Award and Prize announcement, Enough places for different activities such as sports stadium, gym, or pool, Organizing activities with alumni regularly, and providing good services to students, parents, community, and stakeholders.

Keywords: Need assessment, Branding, Marketing Communication Strategy

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 พลวัตของโลกมีผลให้การศึกษาที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ฉะนั้น หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อความ เป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีมาตรฐาน ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรจำเป็นอย่างมากที่

จะต้องพัฒนาปรับตัวให้มีความก้าวหน้ามีมาตรฐานทางวิชาการ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทำให้หลักสูตรต้องเร่งปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันที่รุนแรงและรวดเร็ว ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทั้งจากการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่อาจจะเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

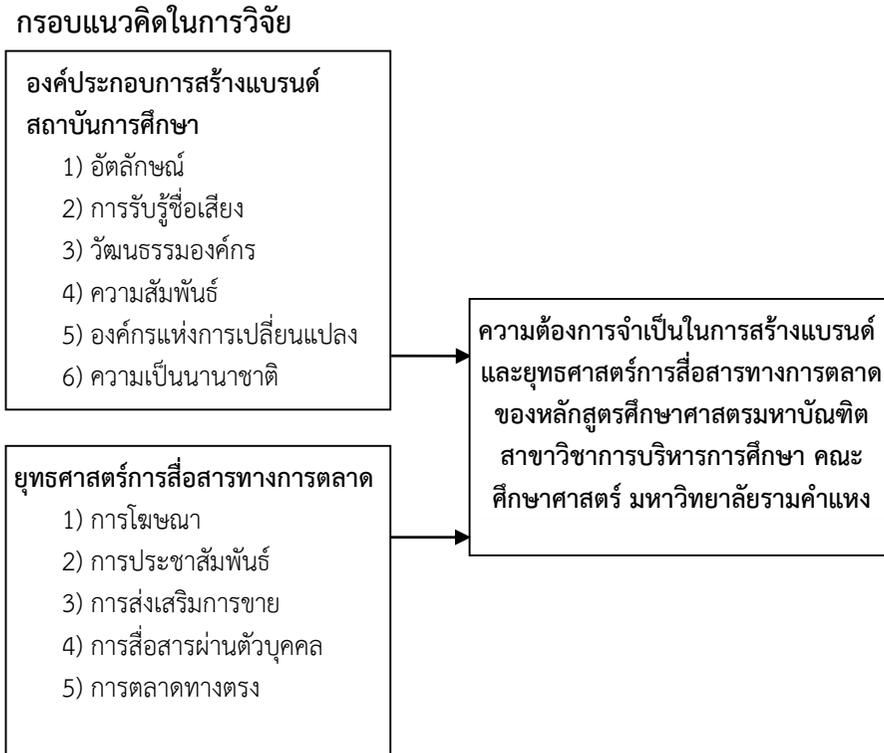
การจัดการศึกษาของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำเป็นต้องคำนึงถึงชื่อเสียงและคุณภาพการศึกษา ที่ปรากฏชัดเจนในตัวผู้เรียนหรือบัณฑิตเป็นความเชื่อสูงสุดที่หลักสูตรต้องตระหนักในเป้าหมาย และพันธกิจตลอดเวลา การบริหารจัดการจึงนับเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกคนจำเป็นต้องรู้กลยุทธ์ที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาที่จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันในการจัดการศึกษาในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้น ซึ่งนอกจากจะต้องแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐด้วยกัน โดยเฉพาะการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกัน การแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีอายุ แปรนด้มมากกว่า การแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาที่มียุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาด และมีแนวโน้มที่ต้องแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันดังกล่าว โดยเฉพาะการเร่งสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รับรู้และจดจำของผู้รับบริการการศึกษา คือ นักศึกษา ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อที่ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงได้นำการวิจัยการประเมิน ความต้องการจำเป็น มาใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และ ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการสร้างแบรนด์ และ ยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: (Kotler, P. and Keller, K. L, 2006) และ (วิทวัส สัตยารักษ์, 2552)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ ประกอบด้วย 1) อัตลักษณ์ 2) การรับรู้ชื่อเสียง 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) ความสัมพันธ์ 5) องค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลง และ 6) ความเป็นนานาชาติ ส่วนยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาด ประกอบด้วย 1) การโฆษณา 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การส่งเสริมการขาย 4) การสื่อสารผ่านตัวบุคคล และ

5 การตลาดทางตรง ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 233 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 187 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen et al, 2011) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการวัดประเมินผล และการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency: IOC) โดยได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการสร้างแบรนด์ และยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNImodified)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพจริงที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงวิเคราะห์สภาพจริงที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

องค์ประกอบ การสร้างแบรนด์	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				PNI Modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ		
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.15	0.67	มาก	1	4.40	0.55	มาก	1	0.06	5
ด้านความสัมพันธ์ของแบรนด์	3.97	0.91	มาก	2	4.21	0.90	มาก	4	0.06	5
ด้านอัตลักษณ์ของแบรนด์	3.92	0.83	มาก	3	4.21	0.70	มาก	5	0.07	4
ด้านการรับรู้ชื่อเสียงของแบรนด์	3.84	0.82	มาก	4	4.22	0.70	มาก	3	0.10	2
ด้านองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลง	3.83	0.96	มาก	5	4.22	0.80	มาก	2	0.10	2
ด้านความเป็นนานาชาติ	3.32	1.40	ปานกลาง	6	4.00	1.05	มาก	6	0.20	1
รวม	3.84	0.93	มาก		4.21	0.78	มาก			

1. ความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามองค์ประกอบการสร้างแบรนด์จำนวน 6 ด้าน มีความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านอัตลักษณ์ของแบรนด์

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ การที่หลักสูตรมีการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย มีการดูแลอาคารสถานที่ได้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย และปลอดภัย ตามลำดับ

ด้านการรับรู้ชื่อเสียงของแบรนด์

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่อาจารย์มีผลงานทางวิชาการเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือการที่ศิษย์เก่าของหลักสูตรมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของสังคม และการที่หลักสูตรมีชื่อเสียงทางด้านวิชาการ ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา มีวิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกัน รองลงมาคือการที่ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา มีความเชื่อมั่น และศรัทธาในหลักสูตร และการที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ของแบรนด์

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้ปกครอง มีการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างทันทั่วทั้งที่ และสม่ำเสมอ รองลงมาคือการที่หลักสูตรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภายนอก เช่น มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ และเอกชน และการที่ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา และผู้ปกครองมีความรู้สึกผูกพัน มีน้ำใจให้กัน ตามลำดับ

ด้านองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลง

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี คอยดูแลอย่างเพียงพอ รองลงมาคือการที่บุคลากรทุกส่วนของหลักสูตรมีเป้าหมายที่ชัดเจนเหมือนกัน และมีความคล่องตัวในการบริหารการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ

ด้านความเป็นนานาชาติ

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตรมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างประเทศ รองลงมาคือ มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และมีการแข่งขันทางวิชาการระดับนานาชาติ ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาด 5 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาด 5 ด้าน

ยุทธศาสตร์การสื่อสาร ทางการตลาด	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				PNI Modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ		
ด้านการโฆษณา	3.97	0.82	มาก	2	4.20	0.74	มาก	2	0.06	3
ด้านการประชาสัมพันธ์	4.03	0.88	มาก	1	4.28	0.77	มาก	1	0.06	3
ด้านการส่งเสริมการขาย	3.92	0.89	มาก	4	4.28	0.65	มาก	1	0.09	1
ด้านการสื่อสารที่ผ่านตัวบุคคล	3.90	0.87	มาก	5	4.20	0.76	มาก	2	0.08	2
ด้านการตลาดทางตรง	3.96	0.94	มาก	3	4.14	1.06	มาก	3	0.05	4
รวม	3.96	0.88	มาก		4.22	0.80	มาก			

ด้านการโฆษณา

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตรมีการโฆษณาผ่านทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ รองลงมาคือการที่หลักสูตรมีรถมหาวิทยาลัยรูปลักษณ์เฉพาะ และภาพประกอบติดด้านข้างรถที่สื่อถึงความทันสมัย และสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย และการที่หลักสูตรมีการแสดงภาพบรรยากาศของหลักสูตรทางป้ายโฆษณา ตามลำดับ

ด้านการประชาสัมพันธ์

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตรมีการลงประกาศถึงรางวัลต่าง ๆ ที่ได้รับ รองลงมาคือ หลักสูตรมีการรณรงค์สิ่งเสพติด และการที่ผู้บริหารให้สัมภาษณ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการขาย

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตรมีสถานที่เพียงพอต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สนามกีฬา โรงยิม สระว่ายน้ำ รองลงมาคือการที่

หลักสูตรมีรับส่งนิสิต และมีทุนการศึกษา หรือส่วนลดค่าเทอม หรืออุปกรณ์การเรียน ให้นักศึกษาใหม่ ตามลำดับ

ด้านการสื่อสารที่ผ่านตัวบุคคล

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตร มีกิจกรรมร่วมกับศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การที่ผู้บริหารของหลักสูตรเป็นที่รู้จัก ของสังคม และมีการจัดกิจกรรมพิเศษแสดงผลงานนักศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า สถานที่ราชการ ตามลำดับ

ด้านการตลาดทางตรง

ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ การที่หลักสูตร มีการให้บริการที่ดีต่อนักศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ มีเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่น่าเสนอข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ และการมีจุดสารหรือจดหมายส่งถึง นักศึกษาและผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ และ ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการ ตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามองค์ประกอบการสร้างแบรนด์จำนวน 6 ด้าน พบว่า ความ ต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์เป็นอันดับแรกในแต่ละด้าน คือ ระบบการบริหารจัดการ ที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ อาจารย์มีผลงานทางวิชาการเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของ สังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา มีวิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกัน อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้ปกครอง มีการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างทันท่วงที และสม่ำเสมอ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี คอยดูแลอย่าง เพียงพอ และหลักสูตรมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างประเทศ

ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต้องมีการสร้าง

แบรนด์ตามองค์ประกอบการสร้างแบรนด์ทั้ง 6 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแบรนด์ ว่าเป็นสินทรัพย์หรือมูลค่าขององค์กรทั้งหมด (Brand Equity) ที่จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นหรืออาจจะลดลงจากสินค้าหรือบริการขององค์กร อันประกอบด้วย การรับรู้ของแบรนด์ (Brand Awareness) ความซื่อสัตย์ต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) การรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) ความสัมพันธ์ของแบรนด์ (Brand Associations) และอัตลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Identity) (Aaker, D. A. and E. Joachimsthaler, 2009) ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำเป็นต้องสร้างการรับรู้ของแบรนด์จากชื่อเสียงทางวิชาการในการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่เปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์และยุทธศาสตร์ทางการสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาด 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดเป็นอันดับแรกในแต่ละด้าน คือ มีการโฆษณาผ่านทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ มีการลงประกาศถึงรางวัลต่าง ๆ ที่ได้รับ มีสถานที่เพียงพอต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สนามกีฬา โรงยิม สระว่ายน้ำ มีกิจกรรมร่วมกับศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ และมีการให้บริการที่ดีต่อ นักศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต้องมียุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา จะต้องให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) มีส่วนร่วมทั้งในระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัย และระดับคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยลงมา รวมทั้งปัจจัยและองค์ประกอบภายนอก เช่น ชุมชน ศิษย์เก่า เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และองค์กรภาคเอกชน ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการสร้างแบรนด์สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะหัวใจสำคัญของการสร้างแบรนด์ ต้องมุ่งสร้างงานวิชาการ และงานวิจัยให้เข้มแข็ง มีการสร้างความแตกต่างของหลักสูตร และบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น (Aaker, D. A. and E. Joachimsthaler, 2009)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ทางวิชาการด้วยการกระตุ้นให้คณาจารย์มีผลงานทางวิชาการเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามีวิสัยทัศน์ และค่านิยมต่อแบรนด์ร่วมกัน รวมทั้งการนำบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีเข้าร่วมงานอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ รวมถึงความต้องการจำเป็นของการที่หลักสูตรมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างประเทศ

2. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดด้วยการโฆษณาผ่านทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ ถึงรางวัลต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยได้รับ โดยเฉพาะความต้องการจำเป็นของการที่หลักสูตรมีกิจกรรมร่วมกับศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อได้ทราบถึงความต้องการจำเป็นในการสร้างแบรนด์ และยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการตลาดของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ชื่อเสียง การรับรู้ของแบรนด์ (Brand Awareness) และความซื่อสัตย์ต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- วิทวัส สัตยารักษ์. (2552). กลยุทธ์การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชน. ใน คศึกษาศาสตร
ดุชฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Aaker, D. A. & E. Joachimsthaler. (2009). Brands Leadership. London: Free Press Business.

Cohen et al. (2011). Research Method in Education (7^{ed}). NewYork: Morrison.

Kotler, P. & Keller, K. L. (2006). Marketing Management. New Jersey: Pearson Publishing House.

วิศวกรรมการเรียนรู้กับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21*

LEARNING ENGINEERING AND 21ST CENTURY LEADERSHIP

อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ

Uraphen Yimprasert

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University Bangkok, Thailand

กรรณิกา เชาว์วัฒนกุล

Kannika Chaowatthanakun

โครงการทุนการศึกษาสำนักบริหารความยั่งยืน ธรรมาภิบาลและสื่อสารองค์กร เครือเจริญโภคภัณฑ์

Scholarship Program Office of Sustainability, Good Governance and Corporate Communication (SGC)

Charoen Pokphan Group Co., Ltd., Thailand

กมลทิพย์ ทองกำแหง

Kramonthip Thongkamhaeng

นักวิชาการอิสระ

independent academician, Thailand

E-mail: uraphen@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาภายใต้พลวัตแห่งศตวรรษที่ เพื่อเตรียมคนยุคใหม่สู่สังคมโลก นั้น เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดหลากหลายมิติครั้งใหญ่ ซึ่งที่ผ่านมามีการพัฒนาแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษามาให้เห็นเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งยัง สะท้อนความแตกต่างระหว่างการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 20 กับศตวรรษที่ 21 ดังจะ เห็นได้จากการเน้นเรื่องทักษะ ซึ่งนักบริหารการศึกษาต้องอาศัยทักษะหลากหลายด้านในการ บริหารจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศรูปแบบใหม่ การใช้ประโยชน์มหาศาลจากมหาสมุทรข้อมูล ที่มักเรียกว่า บิ๊กดาต้า ที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและแหล่งที่มา มาประยุกต์กับการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น จึงเกิดการนำแนวคิดด้านวิศวกรรมการเรียนรู้มาเชื่อมโยงกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ เพื่อให้

* Received 29 April 2023; Revised 18 June 2023; Accepted 24 June 2023

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างความแม่นยำ ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

สำหรับสาขาอาชีพด้านวิศวกรรมการศึกษา นี้ถือว่าเป็นสายงานใหม่ที่มาเติมเต็มภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการรวมความรู้ความสามารถกันระหว่างสาขาอาชีพ คือ นักการศึกษา (Educator) และ วิศวกร (Engineer) เกิดเป็นสาขาอาชีพใหม่คือ วิศวกรการศึกษา (Educational Engineer) ในคนเดียวแต่มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คือสามารถทำหน้าที่สร้างสรรค์กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของทั้งสถานศึกษาและผู้เรียนที่เท่าทันสังคมโลก เสนอแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลมากต่อระบบการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา ได้มีการกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเสมอ ในขณะที่เดียวกันต้องส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ศตวรรษที่ 21, วิศวกรรมการศึกษา

ABSTRACT

Administrator in the 21st century is a big change in the all-industry area as well with theories being published and knowledge about organization management in the 21st century has been numerous continuously. One difference is obvious between 21st century management and 20th century management is the emphasis on skills. The skill of the 21st century is the one of which is important, learning skills. For organization administration in the age of 21st century that requires a variety of skills in management. It is therefore essential that administrators in the 21st century must use innovation and technology for applied to organization administration in the 21st century with learning engineering, a new line of work that will be fulfilled. Innovative

administration to help organization administrators set the direction of the corporate management with innovation that will result in the organization development in accordance with the era of management. The era of change in the 21st century effectively continues.

For this educational engineering, it is considered a new career that complements the innovative leadership of school administrators which is a combination of knowledge and competence between professional fields, namely educators and engineers. One person can do a new professional field, namely educational engineer. The educational engineer is professional in management among current trends change in the 21st century. They are able to create a learning management process according to the needs of both educational institutions and students that updated to the world society. They propose guidelines for administrators of various educational institutions which is considered an important mechanism and has a great influence on the education system in each school. The direction of educational institution management with innovation and information technology has been determined with efficiency, effectiveness and maximum achievement. For school administrators with leadership in the 21st century, they must always be aware of changes. At the same time, the use of information technology must be encouraged to continually improve the quality of education.

Keywords: Innovation Leadership, 21st Century, Learning Engineering

บทนำ

ในยุคสมัยปัจจุบัน ที่เรียกกันว่าศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ในหลากหลายวงการ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะแวดวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดในเรื่องของการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคมที่ดีขึ้นของประชากรโลก ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ก็ล้วนมีการผลิตนวัตกรรมขึ้นอยู่อย่าง

ต่อเนื่อง โดยนวัตกรรมที่ได้รับการเผยแพร่ออกมาจากวงการศึกษาและเทคโนโลยีถูกนำไปต่อยอดขยายผลและใช้งานในแทบจะทุกวงการ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเผยแพร่ทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารในศตวรรษที่ 21 มากมายอย่างต่อเนื่อง ความแตกต่างหนึ่งซึ่งเห็นได้ชัดระหว่างการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในศตวรรษที่ 20 คือทักษะ ซึ่งทักษะที่สำคัญที่สุดแห่งศตวรรษที่ 21 คือทักษะการเรียนรู้หรือ Learning Skill ดังที่ วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ แม้สาระวิชาจะมีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เพราะในปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

โดยหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ก็คือทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ที่จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าสู่โลกแห่งการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการร่วมมือ นอกจากนี้ยังมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีซึ่งมีความสำคัญไม่แพ้กัน เหตุผลหลักก็คือ ในยุคศตวรรษที่ 21 ได้มีการเกิดขึ้นของช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อใหม่ ๆ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากมาย ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้หลายด้าน อันประกอบไปด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556)

กล่าวสำหรับนักบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องอาศัยทักษะ หลากหลายด้านในการบริหารจัดการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบริหารในศตวรรษที่ 21 จะต้องศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ สำหรับนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการบริหารในศตวรรษที่ 21 เพื่อช่วยให้ผู้บริหารกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการด้วยนวัตกรรม อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กรเพื่อสอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการการศึกษา เพราะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ปฏิบัติ ดังนั้น องค์กรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภารกิจใหม่ของนักบริหารการศึกษาในยุคนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเพิ่มภารกิจใหม่ทางด้านการจัดการนวัตกรรม หรือการบริหารนวัตกรรม รวมเรียกว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของแวดวงการศึกษา

เพราะในปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ต่างต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการบริหารการศึกษาที่พลิกโฉมหน้าจากศตวรรษที่ 20 ไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะในยุคของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภารกิจในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ต่างก็มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารการศึกษาในแต่ละด้านกันอย่างกว้างขวาง และครอบคลุม ซึ่งในศตวรรษที่ 21 มีการนำนวัตกรรม e-Education เข้ามาช่วยในการบริหาร การศึกษากันค่อนข้างมาก ซึ่ง e-Education หมายถึง การพัฒนาและประยุกต์สารสนเทศ (Information) และความรู้ (Knowledge) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการส่งเสริมให้พัฒนาประยุกต์ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) เพื่อสร้างต่อยอด และเผยแพร่ความรู้และสารสนเทศ มีการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง (EIS) มาใช้หรือระบบการสื่อสารผ่านอีเมล (E-Mail) หรือการทำเอกสาร และตำราแบบอีบุ๊ก (E-Book) Hoy and Miskel ได้กล่าวว่า ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีทั้งศาสตร์และทั้งศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งนั้น เมื่อก้าวถึงคุณลักษณะของนักบริหารก็ดูเหมือนจะมีการกล่าวไว้มากมาย ซึ่งมีทั้งทัศนะส่วนตัว ที่เกิดจากประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร และมาจากทั้งผลการศึกษาและการวิจัยของนักวิชาการซึ่งมีทั้งของไทยและต่างประเทศ (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 2013)

พรณิ สนวนเพลง ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนำนวัตกรรมมาใช้สำหรับการบริหารไว้ 3 ประเด็น คือ

1. ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน เนื่องจากระบบสารสนเทศเดิมไม่สามารถให้ข้อมูล หรือทำงานได้ตามต้องการในเรื่องของการจัดการความรู้ซึ่งเป็นมิติใหม่ของการจัดการ

2. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและราคาที่ถูกลง

3. การปรับองค์กรเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21

โดยการนำ ICT เข้ามาช่วยในการบริหารค่อนข้างมากซึ่งหมายถึง การพัฒนาและประยุกต์สารสนเทศ (Information) และความรู้ (Knowledge) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้พัฒนาประยุกต์ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) เพื่อสร้าง ต่อยอด และเผยแพร่ความรู้และสารสนเทศ มีการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง (EIS) มาใช้หรือระบบการสื่อสารผ่านอีเมล (e-mail) หรือการทำเอกสาร นี่คือความหมายของภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 (พรณี สวนเพลง, 2562)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ท่ามกลางการกระจายตัวของ “นวัตกรรม” โดยเฉพาะ “นวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21” จึงมีความจำเป็นที่นักบริหารการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่ทั้งรวดเร็ว เข้มข้น และรุนแรง ดังนั้น “ภารกิจใหม่” ของนักบริหารการศึกษาในยุค “นวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21” จึงต้องเพิ่ม “ภารกิจใหม่” ทางด้าน “การจัดการนวัตกรรม” หรือ “การบริหารนวัตกรรม” รวมเรียกว่า “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของแวดวงการศึกษา เพราะในปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ต่างต้องอาศัย “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม”

เป็นที่ทราบกันดีว่าทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมและทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีต่างก็เป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นไปที่ทักษะการเรียนรู้อีกหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม คือความสามารถ

ของนักบริหารในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการทำงาน การผลิตผลงาน ทั้งในรูปแบบการบริหาร ตามศักยภาพ และสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังที่ องค์กร ประจันเขตต์ ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม การศึกษานั้นต้องประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำ (Leadership) บรรยากาศนวัตกรรม (Innovative Climate) และนิสัยนวัตกรรม (Innovative Behavior) (องค์กร ประจันเขตต์, 2557) สอดคล้องกับ บุญเกื้อ ควรหาเวช ที่กล่าวว่าองค์กรแห่งนวัตกรรม หมายถึง องค์กรหรือที่มีการกระทำใหม่การสร้างใหม่ หรือการพัฒนาตัดแปลงจากสิ่งใด ๆ แล้วทำให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ที่รวดเร็ว สร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2553)

ดังนั้น การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จึงมีความสำคัญจำเป็นสำหรับนักบริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องบริหารภายใต้สภาพแวดล้อมแห่งนวัตกรรมในยุคปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะนวัตกรรม หมายถึง การทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีใหม่ ๆ และยังสามารถหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต กระบวนการ หรือองค์กร ไม่ว่าจะการเปลี่ยนนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิวัติการเปลี่ยนอย่างถอนรากถอนโคน หรือการพัฒนาต่อยอด ทั้งนี้ มักมีการแยกแยะความแตกต่างอย่างชัดเจน ระหว่างการประดิษฐ์คิดค้น ความคิดริเริ่ม และนวัตกรรม อันหมายถึงความคิดริเริ่มที่นำมาประยุกต์ใช้อย่างสัมฤทธิ์ผล

การที่องค์กรยุคใหม่จะประสบความสำเร็จได้นั้น องค์กรทั้งหลายจำเป็นต้องมีลักษณะขององค์กรนวัตกรรม ดังที่ Mckeown ได้กล่าวถึงองค์กรแห่งนวัตกรรมไว้ว่า องค์กรนวัตกรรมหมายถึงองค์กรที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ขึ้นมา เป็นองค์กรที่มีการนำความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้จนเป็นผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไปจนกลายเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติแก่บุคคล การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จและอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วดังกล่าว ขึ้นอยู่กับการมีความคิดสร้างสรรค์การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และการสร้างนวัตกรรม (McKeown, M, 2008) ดังที่ Adams และคณะ ได้กล่าวไว้ว่าองค์กรสมัยใหม่มีรูปแบบการพัฒนามาจากองค์กรแบบดั้งเดิม (Traditional Organization) ที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่างผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ควบคุมสั่งการ และวางแผนการทำงานทั้งหมด ต้องเปลี่ยนลักษณะองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) ที่ต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ (Adams et al., 2006)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จึงเป็นการจัดดำเนินการให้เกิดสิ่งใหม่ หรือวิธีการใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อผลักดันองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการจัดการนวัตกรรมเป็นแกนกลางในการบริหารต่อไปในอนาคต

วิศวกรรมการเรียนรู้

Learning Engineer หรือ “วิศวกรการเรียนรู้” เป็นสายงานใหม่ที่จะมาเติมเต็ม “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” ของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” เป็นการหลอมรวมกันระหว่าง Educator และ Engineer เพื่อร่วมกัน หรือ Learning Engineering เป็นสาขาอาชีพใหม่ที่มีอยู่ในคนคนเดียว ทำหน้าที่ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามความต้องการของสถานศึกษา และผู้เรียนเพื่อช่วยให้ “ผู้บริหารสถานศึกษา” สามารถกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วย “นวัตกรรม” อันนำไปสู่ประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์สูงสุดของสถานศึกษา

ดังที่กล่าวไปว่า “การศึกษาในศตวรรษที่ 21” คือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการการศึกษา เพราะ “การศึกษาในศตวรรษที่ 21” คือการนำ “นวัตกรรมทางการศึกษา” เข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น “องค์กรทางการศึกษา” จึงจำเป็นต้องมี “การจัดการนวัตกรรม” เพื่อนำไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของ “การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21” ดังนั้น ภารกิจดั้งเดิมของนักบริหารการศึกษาทั้ง ด้าน 4 อันประกอบด้วย ภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ภารกิจด้านการบริหารงบประมาณ ภารกิจด้านการบริหารงานบุคคล และภารกิจด้านการบริหารงานทั่วไป จึงไม่เพียงพอต่อ “การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21” ซึ่งบรรยากาศเต็มไปด้วยนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

W. W. Charters กล่าวว่า Learning Engineering คือองค์ประกอบของ 2 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา Learning กับรายวิชา Engineering ที่เคยอยู่กันคนละคณะ เมื่อได้นำมารวมกัน จึงเกิดเป็นสายงานใหม่ คือวิศวกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่ช่วยบริหารจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (W. W. Charters, 1945) สอดคล้องกับ Smith ที่กล่าวว่า Learning Engineering เป็นการหลอมรวมรายวิชาวิศวกรรมความรู้กับรายวิชาวิทยาศาสตร์การรับรู้เพื่อ

ปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ในแง่ของการเพิ่มอัตราการเรียนรู้และประสิทธิผลของการเรียนรู้ (Karl A. Smith, 1987)

เช่นเดียวกับ Jozef Colpaert ที่กล่าวว่า Learning Engineering คือการบูรณาการกันระหว่าง ครูนักพัฒนาระบบ นักออกแบบหลักสูตรและระบบการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิจัย (Researcher) เพื่อสร้างห้องเรียนที่เหมาะสม (Jozef Colpaert, 2014) ขณะเดียวกัน Mary F. Heller ได้กล่าวว่า Learning Engineering คือ ความร่วมมือกันระหว่าง Educator และ Engineer ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละคน หรือตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน อันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา (Mary F. Heller, 2015) และ Greg Wilson ได้กล่าวว่า Learning Engineering คือ สาขาอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น ทำหน้าที่ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของสถานศึกษา และผู้เรียน เพื่อความเหมาะสม และลงตัวของการบริหารจัดการของสถานศึกษา อันนำไปสู่ประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์สูงสุด (Greg Wilson, 2015)

Learning Engineering หรือ “วิศวกรรมการเรียนรู้” จึงเป็นสายงานใหม่ที่จะมาเติมเต็ม “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” ของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” เพื่อช่วยให้ “ผู้บริหารสถานศึกษา” สามารถกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วย “นวัตกรรม” ผ่านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามความต้องการของสถานศึกษา และผู้เรียนอันนำไปสู่ประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์สูงสุดของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อสอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ได้อย่างมี 21 ประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

ดังที่กล่าว ศตวรรษที่ 21 คือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ คือการนำนวัตกรรมเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องมีการจัดการนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการบริหารในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ภารกิจดั้งเดิมของนักบริหาร จึงไม่เพียงพอต่อการบริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งบรรยากาศเต็มไปด้วยนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีท่ามกลางการกระจายตัวของนวัตกรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 จึงมีความ จำเป็นที่นักบริหารต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่ทั้งรวดเร็ว เข้มข้น และรุนแรง

ดังนั้น ภารกิจใหม่ของนักบริหารยุคนวัตกรรมแห่งศตวรรษที่ 21 จึงต้องเพิ่มภารกิจใหม่ทางด้านการจัดการนวัตกรรมหรือการบริหารนวัตกรรมรวมเรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลก เพราะในปัจจุบัน การต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ Learning Engineering หรือวิศวกรรมการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อนสายงานใหม่ที่จะมาเติมเต็มภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เพื่อช่วยให้ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สามารถกำหนดทิศทางของการบริหารจัดการด้วยนวัตกรรมผ่านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ตามความต้องการ อันนำไปสู่ประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์สูงสุด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กรเพื่อสอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2553). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อาร์เอส ปรี้นท์ติ้ง.
- พรรณี สนวนเพลง. (2562). เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- องค์กร ประจันเขตต์. (2557). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก.
- Adams et al. (2006). Innovation Management Measurement: A Review. International Journal of Management Reviews, 8(1), 21-47.
- Greg Wilson. (2015). Educational Engineering. เรียกใช้เมื่อ 1 February 2022 จาก <https://softwarecarpentry.org/blog/2015/12/educational-engineering.html>
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). Educational Administration: Theory, Research, and Practice (9^{ed}). New York: McGraw-Hill.
- Jozef Colpaert. (2014). Educational Engineering and Distributed Design. ใน Institute for Education and Information Sciences. Belgium: Universiteit Antwerpen.
- Karl A. Smith. (1987). Educational Engineering: Heuristics for Improving Learning Effectiveness and Efficiency. เรียกใช้เมื่อ 1 February 2022 จาก <https://www.researchgate.net/>

Mary F. Heller. (2015). Educational Engineering for the Schoolroom. Retrieved February 1, 2022, from <https://www.tandfonline.com/doi/abs>

McKeown, M. (2008). The Truth About Innovation. London: Prentice Hall.

W. W. Charters. (1945). Is There a Field of Educational Engineering. London: Prentice Hall.

สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง*

THE SOCIAL MEDIA ON POLITICAL CAMPAIGNING

บุญชिरา ภูชนะจิต

Bunchira Phuchanajita

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute, Thailand

E-mail: mona.rajapark@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายถึงการรณรงค์ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้ประโยชน์ในทางการเมือง ซึ่งสังคมยุคปัจจุบันมีลักษณะการดำเนินชีวิตในรูปแบบของการพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ทำให้การติดต่อสื่อสารเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สะดวก และง่ายต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในแง่มุมต่าง ๆ เป็นไปอย่างอิสระและปราศจากขอบเขต เพราะการแสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น ไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนที่แท้จริง จึงเป็นที่นิยมของประชาชนในการที่จะแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นต่อเรื่องราวที่อยู่ในกระแสสังคมหรืออยู่นอกกระแสสังคม โดยไม่มีกฎเกณฑ์เช่นกัน ดังนั้น สื่อสังคมออนไลน์จึงสามารถสร้างผลกระทบต่อการรณรงค์ทางการเมืองได้ เพราะสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักการเมือง ในการเชื่อมต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเผยแพร่ข้อความของตน ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ได้ช่วยให้ให้นักการเมืองเข้าถึงผู้ชมได้มากกว่าสื่อดั้งเดิม ทำให้สามารถวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น นโยบายของพรรคการเมืองผ่านทางออนไลน์ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ประหยัด อดต้นทุนได้มาก เพราะมีราคาถูกกว่าสื่อดั้งเดิมอย่างเช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์ แต่ในขณะเดียวกัน สื่อสังคมออนไลน์ก็ทำให้นักการเมืองมีส่วนร่วมในการรณรงค์เชิงลบได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะสามารถเผยแพร่ข้อมูลเชิงลบเกี่ยวกับนโยบายของฝ่ายตรงข้ามได้ ซึ่งอาจส่งผล

* Received 3 June 2023; Revised 28 June 2023; Accepted 29 June 2023

กระทบอย่างมากต่อความคิดเห็นและคะแนนนิยมจากประชาชนได้เช่นกัน ดังนั้น แม้พื้นที่การสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ จะเป็นการเปิดสิทธิในการสื่อสาร ประกอบด้วย สิทธิในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล และสิทธิในการแสดงความคิดเห็น โดยมีทบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายได้ให้การยอมรับ แต่ในทางปฏิบัติ รัฐบาลเองยังไม่ได้เปิดให้มีการใช้สิทธิได้จริงในหลายเรื่องและยังจำกัดการแสดงความคิดเห็นในบางเรื่องด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์, การรณรงค์, การเมือง

ABSTRACT

This article aims to describe political campaigning through social media. for political use In which today's society has a lifestyle in the form of relying mainly on digital technology. Makes communication to connect relationships happen quickly, conveniently and easily to present information. Expressing opinions or criticizing various aspects of society is free and unbounded. because commenting via social media Real identity is not required. Therefore, it is popular for people to express their opinions, both positive and negative. Whether it is an opinion on a story that is in the social trend or outside the social trend. There are no rules either, so social media can have an impact on political campaigns. Because social media has become an important tool for politicians. To connect with voters and spread their message. Social media has helped politicians reach more audiences than traditional media. This makes it possible to measure opinions about matters such as political parties' policies online. It can be seen that social media is an economical medium. Great cost reduction They are cheaper than traditional media such as television, radio or print media. but at the same time Social media has also made it easier for politicians to engage in negative campaigns. Because it can spread negative information about the policies of the opposing party. This may have a great impact on opinions and popular ratings from the public as well. It will open the right to communicate, including the right to receive news and information. and the right to express

opinions with provisions guaranteed in the constitution and the law has accepted but in practice The government itself has not allowed the exercise of rights in many matters and has also restricted opinions on certain matters as well.

Keywords: social media, campaign, politics

บทนำ

การสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทศนคติ ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยมุ่งหวังให้เกิดพฤติกรรมบางประการ ผ่านทางกระบวนการที่เรียกว่า กระบวนการสื่อสาร หรือ SMCR Model (David K, Berlo, 1960) มีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ด้านคือ ผู้ส่งสาร (Sender) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสาร เพราะเป็นผู้ที่ต้องการส่งความคิด ความรู้สึก หรือวัตถุประสงค์ของตนไปยังอีกบุคคลหนึ่งผ่านทางสาร (Message) ที่จะอยู่ในรูปแบบเนื้อหาหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วยการได้ยิน การได้ดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น รวมเรียกว่าช่องทางการสื่อสาร (Channel) เพื่อที่จะให้ถึง ผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งเป็นปลายทางของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้วยวิธีใด วัตถุประสงค์ของการสื่อสารก็คือ การที่ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันเวลา

ในอดีตมนุษย์จะสื่อสารกันด้วยวิธีที่ไม่ซับซ้อนนัก แต่สังคมปัจจุบันมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทุกคนต่างใช้ชีวิตด้วยความเร่งรีบ การสื่อสารในรูปแบบเดิม ๆ เช่น จดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ อาจจะช้าและไม่ทันท่วงที จนปัจจุบันได้เข้าสู่ยุคที่มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้อง การสื่อสารของมนุษย์จึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบของสังคมที่ต้องการสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันถึงกันและกัน “สื่อสังคมออนไลน์” จึงได้เข้ามามีบทบาทในทุกวงการของสังคมไทย ตามความหมายได้บัญญัติไว้ว่า สื่อสังคม หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต สื่อเหล่านี้เมื่อเข้าสู่ระบบออนไลน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต จะพบกับการบริการของบริษัทต่าง ๆ มีการให้บริการผ่านเว็บไซต์ของตน เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) ตี๊กต็อก (Tik-Tok) เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อดิจิทัลที่นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อต่าง ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน ทั้งยังมีส่วนร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นมาเอง (User-Generate Content : UGC) ในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง (ภิเชก ชัยนิรันดร์, 2554)

การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign) คือ เป็นความพยายามที่จะโน้มน้าวผู้คนเพื่อให้เกิดการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในแง่มุมของการเมือง มักจะเน้นในเรื่องการรณรงค์เพื่อการเลือกตั้งหรือการลงประชามติต่าง ๆ หรือเป็นเรื่องที่ต้องการการตัดสินใจโดยอาศัยเสียงจากคนหมู่มาก ตามกลไกการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยข้อความในการรณรงค์จะประกอบไปด้วยแนวคิด นโยบาย หรือประเด็นทางการเมืองที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีวิธีการในการรณรงค์ทางการเมืองผ่านทางสาร (Campaign Message) ซึ่งจะเป็นการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ความคิด แนวนโยบาย และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของนักการเมืองและพรรคการเมืองให้ประชาชนได้รับทราบ เมื่อประชาชนเกิดความเห็นด้วย และมีความประสงค์ที่จะสนับสนุนให้พรรคการเมืองนั้นได้มีทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง โดยวิธีการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ (Campaign Finance) (กฤษ เอื้อวงศ์, 2547)

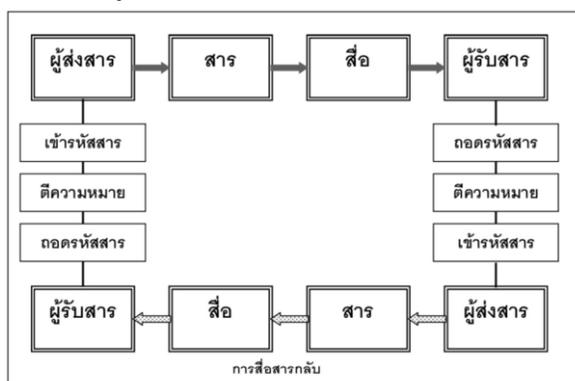
เทคนิคการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง มีเทคนิคหลายอย่าง เช่น การเยี่ยมเด็กตามโรงเรียน การลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชนในพื้นที่ การเคาะประตูบ้าน การลงประกาศหนังสือพิมพ์ ส่งจดหมายไปยังสมาชิกพรรคการเมือง ไปจนถึงเทคนิคการรณรงค์หาเสียงสมัยใหม่ ด้วยการเปิดเว็บไซต์ให้ผู้สมัคร ส่งจดหมายทางอีเมล อันเป็นเทคนิคที่สามารถเข้าถึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้มากที่สุด เร็วที่สุด และทันสมัยที่สุด ในยุคดิจิทัลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลาผ่านทางคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ต่าง ๆ บางคนมีอุปกรณ์มากกว่าหนึ่งชนิดสำหรับการเข้าสู่สังคมออนไลน์โดยเฉพาะ จากสถิติล่าสุดสำรวจโดย We Are Social และ Meltwater พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 จากตัวอย่างคนไทย 71.75 ล้านคน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต 61.21 ล้านคน หรือมากถึง 85.3% ของประชากรซึ่งการเติบโตของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ถ้าเทียบกับสิบปีก่อนถือว่าเติบโตขึ้นหลายเท่าตัว หากเทียบกับปี พ.ศ. 2564 จะเติบโตขึ้นเพียง 0.2% เท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง 6 นาที นิยมใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือโดย

เฉลี่ยการใช้งานอยู่ที่วันละ 5 ชั่วโมง และใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์เฉลี่ยประมาณวันละ 3 ชั่วโมง ใช้มือถือเข้าชมเว็บไซต์ต่าง ๆ มากถึง 68% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ 29.79% และผ่านทางแท็บเล็ต เพียง 2.21% เท่านั้น ส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างกระทำเมื่อเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย ค้นหาข้อมูลมากที่สุด 64.69% ติดตามข่าวสารเป็นอันดับ 2 อยู่ที่ 58.1% ตามมาด้วยดูหนัง ฟังเพลง 54.8% ค้นหาหาแรงบันดาลใจในเรื่องต่าง ๆ 54.4% และเรื่องอื่น ๆ ที่สนใจ 50.6% ทางด้านของสื่อสังคมออนไลน์ ปรากฏว่าคนไทยใช้สื่อสังคมออนไลน์มากถึง 52.25 ล้าน ซึ่งมีสัดส่วน 72.8% และสำหรับกลุ่มผู้ใช้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี มีการใช้งานสูงถึง 84.8% โดยใช้เวลาไปกับสื่อสังคมออนไลน์มากถึง 2 ชั่วโมง 44 นาทีต่อวัน (Simon Kemp, 2023)

อีกกิจกรรมที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้คือ การสร้างคอนเทนต์ (content) เป็นรูปแบบการสื่อข้อมูลเนื้อหาที่บอกเล่ารายละเอียดต่าง ๆ นอกเหนือจากรูปแบบของข้อความเพียงอย่างเดียว ยังสามารถสร้างได้หลายรูปแบบ เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟฟิก ภาพและเสียงต่าง ๆ ที่เรียกรวมว่า สื่อประสม (Multi-Media) เป็นต้น ในการสร้างคอนเทนต์นี้ นอกจากจะเป็นการส่งข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการแล้ว ยังเป็นการสร้างกลุ่มผู้ชมและผู้ติดตามที่สนใจในเรื่องราวเดียวกัน รวมกลุ่มไว้ด้วยกัน การสร้างคอนเทนต์นี้ อาจจะเป็นในลักษณะของการบันทึกเก็บไว้ แล้วนำเผยแพร่ทีหลัง หรือจะเป็นในรูปแบบการถ่ายทอดสดก็ได้ (Live Stream) จากสถิติที่ได้สำรวจมาพบว่า คนไทยนิยม ติดตามรับชมการถ่ายทอดสด (Live Stream) โดยเฉลี่ยมากถึง 1 ชั่วโมง 44 นาที ถือเป็นอัตราการรับชมวิดีโอในรูปแบบของการถ่ายทอดสดค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในยุคหลังนี้ได้ก่อเกิดอาชีพอินฟลูเอนเซอร์ หรือนักสร้างคอนเทนต์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

ทางด้านแพลตฟอร์ม (Platform) ของสื่อสังคมออนไลน์ที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) 91% รองลงมาคือ แอปพลิเคชันไลน์ (Line) 90.7% อันดับ 3 เฟซบุ๊กเมสเซนเจอร์ (Facebook Messenger) 80.8% อันดับ 4 ติกต็อก (Tik-Tok) 78.2% อันดับ 5 อินสตาแกรม (Instagram) 66.4% และ อันดับ 6 ทวิตเตอร์ (Twitter) 51.2% แต่ในส่วนของสื่อสังคมออนไลน์ที่คนไทยชื่นชอบมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) 37.3% อันดับ 2 ติกต็อก (Tik-Tok) 21.3% อันดับ 3 แอปพลิเคชันไลน์ (Line) 16.1% อันดับ 4 อินสตาแกรม (Instagram) 8.6% อันดับ 5 เฟซบุ๊กเมสเซนเจอร์ (Facebook Messenger) 5.9% และอันดับ 6 ทวิตเตอร์ (Twitter) 4.3% ซึ่งจะเห็นได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่คนไทยชื่นชอบและนิยมใช้นั้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน (We Are Social & Meltwater, 2023)

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทและสร้างความเปลี่ยนแปลงหลากหลายในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการสื่อสาร ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น โดยเฉพาะเมื่อมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารนั้น สะดวก รวดเร็ว และมีคุณสมบัติสำคัญที่เหนือกว่าการสื่อสารข้อมูลทางด้านอื่น ๆ เพราะในสื่อของสังคมออนไลน์เองนั้น สามารถก่อให้เกิดการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารหรือการสื่อความหมายที่ผู้รับมีโอกาสตอบสนองมายังผู้ส่งได้ทันที โดยที่ผู้ส่งและผู้รับอาจจะอยู่ต่อหน้ากันหรืออาจจะอยู่คนละที่ก็ได้ แต่ทั้งสองฝ่ายจะสามารถมีการเจรจาหรือการโต้ตอบกันไปมา โดยที่ต่างฝ่ายต่างผลัดกันทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในเวลาเดียวกัน (David k.Berlo, 1960) ดังนั้นผู้รับชมสามารถแสดงปฏิกิริยาโต้กลับได้ทันที ผ่านทางตัวอักษร ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหวได้เช่นกัน เป็นไปตามกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสองฝ่าย โดยที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งส่งและรับข้อความ กระบวนการสื่อสารสองทางประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร โดยมีขั้นตอน คือ เริ่มต้นจากผู้ส่ง เป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการสื่อสารสองทางคือผู้ส่งซึ่งมีข้อความที่จะสื่อถึงผู้รับผ่านการเข้ารหัสด้วยข้อความในรูปแบบที่ผู้รับเข้าใจได้ง่าย เข้าสู่ช่องทางซึ่งจะเป็นคำพูดหรือไม่ใช่คำพูดก็ได้ไปยังผู้รับสาร เมื่อผู้รับได้รับข้อความจากผู้ส่งแล้ว จะเข้าสู่กระบวนการถอดรหัส โดยผู้รับจะถอดรหัสข้อความเพื่อทำความเข้าใจความหมาย เพื่อระบุว่าข้อความนั้นเข้าใจหรือไม่ ผู้รับสารจะโต้ตอบโดยการเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนกว่าการสื่อสารจะเสร็จสมบูรณ์และได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ (กิติมา สุรสุนธิ, 2548)

ภาพที่ 1 โครงสร้างการสื่อสารสองทาง (two-way communication)

ที่มา: (กิติมา สุรสุนธิ, 2548)

ในทางการเมืองพบว่ามีการเมืองหลายท่าน และพรรคการเมืองเกือบทุกพรรค ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสารเพื่อเข้าถึงในกลุ่มเป้าหมาย และใช้หลายแพลตฟอร์มในการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด สื่อสังคมออนไลน์ จึงเข้ามามีบทบาทต่อการรณรงค์ทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการใช้งานโลกออนไลน์นั้นสามารถตอบสนองต่ออุปนิสัยการเสพสื่อตรงตามที่ตัวเองคิด เพื่อยืนยันในสิ่งที่ตัวเองเชื่อ จนมีแนวโน้มสูงมากที่สื่อสังคมออนไลน์จะมีพลังกล่อมเกลาคำความคิดคนให้เชื่อและแบ่งขั้วทางการเมืองมากขึ้น ในขณะเดียวกันเราสามารถที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างกระแสต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดความชอบและความเชื่อว่าพรรคของตนจะสามารถชนะการเลือกตั้งได้ ทำให้ประชาชนเกิดการคล้อยตามความเห็นของพรรคใดพรรคหนึ่ง นักการเมืองคนใดคนหนึ่ง และเชื่อว่า พรรคที่ตัวเองชอบ นักการเมืองที่ตัวเองเชียร์ จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง (อานนท์ ศักดิ์วีระวิทย์, 2561)

สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง

การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign) เป็นกิจกรรมทางการเมือง ที่จะเชิญชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้ความสนใจในการเข้าร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกของสังคมในขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์เองก็มีความสำคัญมากขึ้นต่อการรณรงค์ทางการเมืองด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพสำหรับนักการเมือง ในการที่จะเข้าถึงและมีส่วนร่วมกับประชาชนในวงกว้าง ผ่านทางแพลตฟอร์มยอดนิยมต่าง ๆ เช่น Facebook, Twitter, Instagram และ YouTube ซึ่งนักการเมืองสามารถแชร์ข้อความและเชื่อมต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แบบปัจจุบันขณะ (Real Time) (Verba, S., & Nie, N. H., 1972)

กลยุทธ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพรรคการเมือง สามารถช่วยนักการเมืองได้เป็นอย่างมาก เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งแบบเป็นกันเองในระดับส่วนบุคคลมากขึ้น เพราะแพลตฟอร์มดังกล่าวมีลักษณะของการเป็นการสื่อสารสองทางอยู่แล้ว นักการเมืองจึงสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแบ่งปันความคิดและความคิดเห็น ตอบคำถามและข้อกังวล และมีส่วนร่วมในการอภิปรายกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง วิธีนี้ช่วยสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และยังช่วยให้นักการเมืองรับทราบข้อมูลในระดับลึกที่

ประชาชนต้องการความช่วยเหลือและการแก้ไขมากที่สุด อันเป็นประโยชน์ที่สำคัญที่สุดสำหรับการเลือกตั้งอีกทางหนึ่ง (นันทรัตน์ สุวรรณพงศ์, 2563)

สิ่งที่สื่อสังคมออนไลน์มีส่วนช่วยนักการเมืองได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การทำให้นักการเมืองสามารถเข้าถึง และเข้าใจประชาชนในพื้นที่มากขึ้น แต่ละแพลตฟอร์มทางสื่อสังคมออนไลน์มีผู้ใช้หลายล้านคนทั่วโลก และนักการเมืองสามารถใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อความของตนไปยังประชาชนกลุ่มใหญ่ได้มากกว่าเดิม สิ่งนี้จึงสามารถช่วยนักการเมืองในการสร้างตัวตน (Brand) และการเพิ่มการมองเห็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญอย่างยิ่งในระหว่างการทำเสียงเลือกตั้ง

ความคุ้มค่าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรณรงค์ทางการเมือง ถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น และเป็นสื่อได้เปรียบที่สุดในบรรดาสื่อทั้งหลาย เพราะสื่อสังคมออนไลน์ ความสามารถในการเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายภายในเวลาเพียงไม่กี่วินาที ด้วยเนื้อหาที่ตรงเป้าหมาย ออกแบบมาเพื่อดึงดูดกลุ่มประชากรเฉพาะและความสนใจของผู้สนับสนุนที่มีศักยภาพ เข้าสู่แพลตฟอร์มยอดนิยมต่าง ๆ ทำให้นักการเมืองสามารถสื่อสารข้อความต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทั้งยังสามารถปรับแต่งเนื้อหาให้เฉพาะเจาะจงตามความสนใจได้อีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถติดต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ในระดับที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น และสร้างสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการอันยุ่งยากเหมือนการใช้สื่อแบบดั้งเดิม เพียงแค่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือเพียงแค่เครื่องเดียว ข้อความต่าง ๆ ก็จะถูกส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ทันที ทั้งยังเป็นเวทีให้นักการเมืองได้มีส่วนร่วมกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งตอบคำถามและรับฟังข้อเสนอแนะได้ทันที วิธีนี้ช่วยสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือให้กับนักการเมืองได้เป็นอย่างมาก สื่อสังคมออนไลน์จึงถือเป็นการสร้างกลยุทธ์การรณรงค์ทางการเมือง เพื่อกำหนดเป้าหมายที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์ (Susan Gunelius, 2019)

ความคุ้มค่าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรณรงค์การหาเสียงในทางการเมืองช่วยให้พรรคการเมืองและนักการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชนได้กว้างกว่าวิธีการหาเสียงแบบเดิม ๆ เนื่องจากแต่ละแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์มีผู้ใช้งานอยู่หลายล้านคน ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากคนกลุ่มนี้ในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ของพรรคออกไปได้อย่างรวดเร็ว และ

ประหยัดค่าใช้จ่าย เมื่อเทียบกับวิธีการดั้งเดิม เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ ป้ายหาเสียง เป็นต้น ทำให้เห็นได้ชัดว่า การรณรงค์ทางสื่อสังคมออนไลน์นั้นค่อนข้างประหยัด เพราะหลายแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์เปิดให้ใช้งานแบบไม่มีค่าใช้จ่าย ทั้งยังทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมแบบปัจจุบันขณะ (Real time) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามความคิดเห็นได้ ทำให้นำมาใช้เพื่อปรับแต่งกลยุทธ์การรณรงค์ทางการเมือง และปรับปรุงการมีส่วนร่วมกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะได้ สามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรเฉพาะ เช่น อายุ เพศ สถานที่ และความสนใจ เพิ่มการอำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนและลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์การลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและสนับสนุนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ (The Rocket, 2022)

วิธีการประเมินความคุ้มค่าต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรณรงค์ทางการเมือง คูได้จากการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายกว่าสื่อในรูปแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังช่วยในการประหยัดต้นทุน ส่งข้อความได้กลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและตรงกลุ่มมากกว่าสื่อแบบดั้งเดิม ทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมืองได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถประเมินความคุ้มค่าโดยอาศัยหลัก Social Media Funnel ได้ดังภาพ

ภาพที่ 2 หลัก Social Media Funnel

ที่มา: (ปรีดี นุกูลสมปรรณนา, 2563)

จะเห็นได้ว่าในบริบทของการเมืองของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง ประกอบด้วยหลัก Social Media Funnel ดังนี้ (ปรีดี นุกูลสมปรรณนา, 2563)

ขั้นแรก : การเปิดรับ (Exposure) เป็นการเปิดประเด็นหรือหัวข้อไปสู่ความสนใจของสาธารณชนหรือกลุ่มเป้าหมาย สามารถทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การรายงานข่าวของสื่อ การโฆษณา หรือสื่อสังคมออนไลน์ มีเป้าหมาย คือ การสร้างความตระหนักและสร้างความสนใจในประเด็นหรือหัวข้อ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์หรือการกระทำที่ต้องการในที่สุด

ขั้นที่ 2 : การประเมิน (Evaluation) กระบวนการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของปัญหาหรือข้อเสนอนโยบายเฉพาะ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นการวิเคราะห์ SWOT SWOT ย่อมาจาก Strengths, Weaknesses, Opportunities และ Threats โดยทั่วไป กระบวนการเกี่ยวข้องกับการระบุปัจจัยภายในและภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของปัญหาหรือข้อเสนอ นโยบาย ในขั้นตอนนี้การประเมิน จุดแข็งและจุดอ่อนจะถูกระบุโดยพิจารณาจากปัจจัยภายใน เช่น ทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และความสามารถขององค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการระบุโอกาสและภัยคุกคามโดยการตรวจสอบปัจจัยภายนอก เช่น ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาหรือข้อเสนอเชิงนโยบาย

เมื่อการวิเคราะห์ SWOT เสร็จสิ้น ข้อมูลที่รวบรวมจะสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ได้ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและภัยคุกคามในขณะที่ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและโอกาส สิ่งนี้สามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 : การมีส่วนร่วม (Engagement) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการอภิปราย หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและสนับสนุนความเชื่อและค่านิยมของประชาชน ซึ่งอาจรวมถึงการเข้าร่วมการประชุมและการประท้วง มีการปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองเพื่อแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการอภิปรายทางการเมืองกับผู้อื่น เพราะเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของชุมชนและประเทศได้ โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

ขั้นที่ 4 : ธุรกิจ (Transaction) ในบริบททางการเมือง เช่น ผู้สนับสนุนผู้บริจคนักการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ ธุรกิจหมายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการบริจาคหรือการบริจาคทางการเงินจากผู้บริจาคให้กับนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อแลกเปลี่ยนกับนโยบายหรือการกระทำที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้บริจาค ในทำนองเดียวกัน นักการเมืองอาจเสนอความช่วยเหลือหรือการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผลประโยชน์หรือผู้บริจาค เพื่อแลกกับการสนับสนุนทางการเงินหรือการสนับสนุนในรูปแบบอื่น ๆ โดยพื้นฐานแล้ว ธุรกิจเหล่านี้เป็นหนทางสำหรับผู้มีบทบาททางการเมืองในการเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตนเอง

ขั้นที่ 5 : การสนับสนุน (Advocacy) การส่งเสริมข้อเสนอนโยบายหรือจุดยืนในประเด็นทางการเมืองต่อสาธารณะ มักเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายหรือจุดยืนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การลobbies การรณรงค์ หรือการพูดในที่สาธารณะ เป้าหมายของการสนับสนุนคือ การโน้มน้าวผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้กำหนดนโยบาย และประชาชนทั่วไป ให้ดำเนินการในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือนโยบายใดนโยบายหนึ่งมาใช้ การสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพมักต้องการความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนทักษะในการสื่อสารที่แข็งแกร่ง และความสามารถในการสร้างพันธมิตรและความร่วมมือได้

ดังนั้น หลัก Social Media Funnel จึงเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการประเมินความคุ้มค่าของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการรณรงค์ทางการเมือง หลักการนี้มีข้อเสนอแนะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า ต้องมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดผู้ติดตามหรือสมาชิกจำนวนมากที่ด้านบนสุดของช่องทางหรือการเปิดรับ เพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาหรือประเด็นที่น่าสนใจตรงกลางของช่องทางหรือการมีส่วนร่วม และสุดท้ายเปลี่ยนกลุ่มผู้รับสื่อเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนหรือผู้บริจาคที่ช่องทางด้านล่างสุด จัดได้ว่าเป็นกลยุทธ์สื่อสังคมออนไลน์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มผู้ติดตามหรือผู้ติดตาม ดึงดูดพวกเขาด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจ และเปลี่ยนพวกเขาเป็นผู้ลงคะแนนเสียงหรือผู้บริจาคในที่สุด โดยภาพรวมแล้วหลัก Social Media Funnel สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการรณรงค์ทางการเมืองในการประเมินประสิทธิภาพของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลสูงสุดในการที่จะได้รับการสนับสนุนในทุกด้านจากประชาชน

การวัดผลสัมฤทธิ์ของสื่อสังคมออนไลน์

การวัดผลสัมฤทธิ์ของสื่อสังคมออนไลน์ เป็นกระบวนการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพของการแสดงตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของบริษัทหรือบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการติดตามและการวัดเมตริกต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วม การเข้าถึง การแสดงผล และความรู้สึกต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจว่ากลยุทธ์ของสื่อสังคมออนไลน์สามารถทำงานได้ดีเพียงใด และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สื่อดังกล่าว นอกจากนี้การวัดผลสัมฤทธิ์ของสื่อสังคมออนไลน์ยังเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบคู่แข่งเพื่อระบุจุดที่ต้องปรับปรุงและเพื่อนำหน้าคู่แข่ง ทำให้สามารถหาข้อมูลเชิงลึกได้ว่าเนื้อหาใดที่ถูกใจประชาชน ทำให้ได้วิธีในการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้กลยุทธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์

ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของสื่อสังคมออนไลน์สามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการทราบ อาทิ วัดจากการเข้าถึงข้อมูล สามารถวัดได้จำนวนผู้คนที่เห็นเนื้อหาที่โพสต์บนโซเชียลมีเดีย วัดจากการมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากระดับการโต้ตอบจากผู้เข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่โพสต์บนโซเชียลมีเดีย เช่น การถูกใจ การแชร์ การแสดงความคิดเห็น และการกล่าวถึง เป็นต้น วัดจากการเติบโตของจำนวนผู้กดติดตาม สามารถวัดจากจำนวนผู้กดติดตามใหม่ที่ได้รับในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การวัดจำนวนผู้ใช้ที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หลังจากเห็นเนื้อหาที่โพสต์บนโซเชียลมีเดีย เช่น เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การบริจาคให้พรรคการเมือง การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น หรือจะเป็นการวัดจากการวิเคราะห์ความรู้สึก วิธีนี้จะวัดความรู้สึกโดยรวมของความคิดเห็นและการกล่าวถึง (Viral) (Christina Nerberry, 2022)

ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการรณรงค์ทางการเมือง เพราะได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักการเมืองและพรรคการเมือง ที่จะเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งนักการเมืองสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคนได้โดยง่าย สื่อสังคมออนไลน์ จึงกลายเป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งสื่อมวลชนที่อาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network Online) ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตั้งประเด็น นำเสนอข่าว ในขณะที่ผู้รับสารภายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ สามารถแสดงความคิดเห็น ถกเถียง อภิปราย และนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องได้อย่างกว้างขวาง หากประเด็นที่สนทนานั้น มีความน่าสนใจจะยิ่งได้รับความนิยม การติดตาม และพร้อมที่จะเบี่ยงเบนประเด็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้เสมอ ทำให้เกิดกระแสสังคมออนไลน์ ที่สามารถสะท้อนหรือกดดันรัฐหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง (ภิเชก ชัยนิรันดร์, 2554)

บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์มีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม เพราะเป็นสื่อที่มีอิสระ มีความสร้างสรรค์ และเป็นสื่อที่เติมเต็มในส่วนที่สื่อกระแสหลักขาดไป อีกทั้งยังเป็นสื่อในรูปแบบของการสื่อสารสองทางที่มุ่งสื่อสารเพื่อการสร้างความเข้าใจ การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ผลิตสื่อและผู้รับสื่อสามารถแลกเปลี่ยนสถานะและบทบาทระหว่างกันได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยสร้างเสริมให้เกิด

กระบวนการพัฒนา และก่อให้เกิดการรณรงค์ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นการให้ความสำคัญกับประชาชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด มีความหลากหลายหรือความแตกต่างกันให้กลายมาเป็นตัวหลักในการสื่อสารตามกระบวนการสื่อสาร (อนันตนา นานา, 2547)

ผลกระทบที่สำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการรณรงค์ทางการเมือง คือ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายกลุ่มประชากรเฉพาะ แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์มีอัลกอริทึม (Algorithm) การกำหนดเป้าหมายขั้นสูงที่ช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ เข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามอายุ เพศ สถานที่ ความสนใจ และปัจจัยอื่น ๆ วิธีนี้ทำให้การรณรงค์ทางการเมืองปรับแต่งข้อความให้เหมาะกับกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ง่ายขึ้น และเพิ่มโอกาสในการชนะการเลือกตั้งได้

ผลกระทบที่น่าสนใจอีกด้านหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการรณรงค์ทางการเมือง คือ ความเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพราะในโลกของสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ จนบางครั้งอาจจะเกินขอบเขตของการควบคุม จึงเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสังคมหลายด้าน อาทิ เกิดการสร้างกระแสต่อสังคม ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ มีการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วมาก ไม่เน้นรูปแบบ แต่เน้นการสร้างกระแส ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ถึงแม้ว่าจะเปิดกว้างต่อการสื่อสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่ก็ยังสามารถเป็นช่องทางที่จะวิพากษ์วิจารณ์กระแสสังคมในเชิงลบได้ และขณะเดียวกันยังสามารถสร้างกระแสต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งกระแสที่ดีและไม่ดี อาจจะก่อให้เกิดกรณีการพิพาทบานปลาย การละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิส่วนบุคคล ตลอดจนการเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ได้ แม้แต่ข่าวปลอม ข่าวลวง หรือ Fake News ที่พบกันอยู่ทุกวันนี้ จัดอยู่ในกลุ่มของการนำเสนอข้อมูลที่ผิด (Misinformation) ข้อมูลที่บิดเบือน (Disinformation) ข้อมูลที่แฝงเจตนาร้าย (Malformation) เป็นข่าวที่ตั้งใจผลิตขึ้นมา โดยแหล่งข่าวที่เป็นเท็จไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กรซึ่งอาจจะเป็นการทำปลอมทั้งหมด โดย ทำปลอมด้วยการแก้ไขตัดแปลง คำสัมภาษณ์ ภาพและมีการส่งต่อผ่านทางช่องทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (นนทรัตน์ สุวรรณพงศ์, 2563)

อย่างไรก็ตามสื่อสังคมออนไลน์ยังก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การร้องเรียนออนไลน์พร้อม ๆ กับการรณรงค์ทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถได้รับแรงผลักดันอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสาธารณชน โดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการรณรงค์ทางการเมือง เป็นการปฏิวัติวิธีรูปแบบการหาเสียงแบบเดิม ๆ อย่างสิ้นเชิง และจะยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับ

นักรการเมืองและพรรคการเมืองต่อไปในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ก้าวหน้า และทันต่อยุคสมัยมากขึ้น

บทวิเคราะห์ภาพรวม

ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากสำหรับการรณรงค์ทางการเมือง เพราะ ช่วยให้ทั้งนักรการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและค่าใช้จ่ายต่ำ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งแบบเรียลไทม์ได้ทันที แม้ว่าจะมีโอกาสได้รับผลกระทบจากกระแสที่ตีกลับจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่บ้าง รวมถึงการแพร่กระจายของข้อมูลที่ผิดพลาด แต่แนวโน้มการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองก็ยังมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วต่อไป

ปัญหาโดยรวมของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการรณรงค์ทางการเมือง คือ ด้วยความที่สื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลในปัจจุบัน จึงมีศักยภาพในการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดและบิดเบือนต่อสาธารณชนสูง แคมเปญทางการเมืองต่าง ๆ สามารถใช้โฆษณาที่ตรงเป้าหมายเพื่อเข้าถึงกลุ่มประชากรเฉพาะ รวมทั้งเป็นแรงผลักดันในการส่งเสริมวาระนโยบายต่าง ๆ ของนักรการเมืองอีกด้วย ซึ่งอาจเป็นการยากที่จะควบคุมและตรวจสอบความถูกต้อง นอกจากนี้ อัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์เอง มีแนวโน้มที่จะจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่สร้างการมีส่วนร่วม เช่น การกดถูกใจ การแชร์ต่อไปตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ มากกว่าเนื้อหาที่เป็นความจริง สิ่งนี้สามารถนำไปสู่การแพร่กระจายของข่าวปลอมหรือ Fake news ได้ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาเสียงทางการเมืองสามารถกลุ่มเฉพาะกิจ สำหรับส่งเนื้อหาที่ตอกย้ำความเชื่อที่มีอยู่ของประชาชน ซึ่งในบางครั้งสามารถนำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมืองและการแตกแยกในสังคมเพิ่มเติม

แม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับกิจกรรมทางการเมือง แต่ต้องตระหนักถึงผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นด้วย จึงต้องพยายามที่จะควบคุมและตรวจสอบเนื้อหาที่น่าเสนอสู่สาธารณะอยู่เสมอ

สรุป

การรณรงค์ทางการเมืองเป็นความพยายามของนักรการเมืองหรือพรรคการเมือง ที่จะโน้มน้าวความคิดเห็นและขอรับการสนับสนุนจากกลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในระหว่างการทำเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง อาจจะมีการจัดการปราศรัยในที่สาธารณะ

เพื่อสื่อสารเป้าหมายและนโยบายของตนแก่ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ เช่น ทีวี วิดีโอ ป้ายโฆษณา และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป้าหมายสูงสุดของการหาเสียงทางการเมือง คือ การครองใจประชาชน เพื่อการชนะการเลือกตั้งและได้รับอำนาจทางการเมือง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้สมัครสามารถเผยแพร่ข้อความและรวบรวมผู้สนับสนุนได้ง่ายขึ้น สามารถแบ่งปันความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ การตอบสนองต่อคำวิจารณ์ และเชื่อมต่อกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แบบเรียลไทม์ สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นช่องทางสำหรับการจัดระเบียบระดับรากหญ้าและการระดมทุน ช่วยให้ผู้สมัครลงเลือกตั้งทางการเมือง สามารถสร้างแรงผลักดันและการสนับสนุนการเพิ่มขึ้นของสมาชิกแพลตฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Twitter, Facebook และ Instagram ทำให้นักการเมืองมีวิธีใหม่ในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการแพร่กระจายของข้อมูลที่ผิด และอิทธิพลจากภายนอกที่มีต่อกระบวนการทางการเมือง ทั้งข่าวปลอมและโฆษณาชวนเชื่อ ที่พร้อมจะแพร่กระจายอย่างรวดเร็วบนเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์

โดยรวมแล้ว สื่อสังคมออนไลน์กับการรณรงค์ทางการเมืองนั้นมีความซับซ้อนและมีหลายแง่มุม แม้ว่าจะให้โอกาสใหม่แก่ผู้สมัครในการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งและสร้างแนวร่วมได้ง่าย แต่ก็สร้างความท้าทายและความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่ต้องต้องรับให้ได้คิดหาวิธีการแก้ไขเกิดขึ้นอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ เอื้อวงศ์. (2547). พรรคการเมืองกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง.
- กิติมา สุรสนธิ. (2548). ความรู้ทางการเมืองการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นนทรัตน์ สุวรรณพงศ์. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดี นุกูลสมปารธนา. (2563). ตัววัดผล Social Media สำคัญที่นักการตลาดต้องรู้. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.popticles.com/marketing/social-media-key-metric-for-marketer/>

- ภิเชก ชัยนิรันดร์. (2554). ปั่นแบรินต์ให้ร่วยด้วย Facebook. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- อนันตนา นานา. (2547). หนังสือทำมื่อกับการเป็นสื่อทางเลือก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ ศักดิ์วีระวิญญ์. (2561). ตัวแบบทำนายผลการเลือกตั้งของไทย: การวิเคราะห์ระดับเขตเลือกตั้งและระดับบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- Christina Nerberry. (2022). 16 Key Social Media Metrics to Track in 2023. Retrieved may 12, 2023, from <https://blog.hootsuite.com/social-media-metrics/>
- David K, Berlo. (1960). The Process of communication. New York: Holt Rinchart and Winton.
- Simon Kemp. (2023). DIGITAL 2023: THAILAND. Retrieved may 12, 2023 จาก <https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>
- Susan Gunelius. (2019). 10 Laws of Social Media Marketing. Retrieved may 12, 2023 จาก <https://www.entrepreneur.com/science-technology/10-laws-of-social-media-marketing/299334>
- The Rocket. (2022). Marketing Funnel คืออะไร. เรียกใช้เมื่อ 12 may 2023 จาก <https://www.rocket.in.th/blog/marketing-funnel/>
- Verba, S., & Nie, N. H. (1972). Participation in America: Political Democracy and Social Equality. New York: Harper & Row.
- We Are Social & Meltwater. (2023). สรุปข้อมูลที่ควรรู้ Digital 2023 Thailand. เรียกใช้เมื่อ 12 may 2023 จาก <https://www.insightera.co.th/digital-2023-thailand/>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. หลักเกณฑ์การตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

วารสารวิชาการพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้าน พุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก มีกำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

1) บทความวิชาการ เป็นบทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง

2) บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

3. การจัดเตรียมบทความ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง

ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระดับลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องควรสั้น และให้ได้ใจความตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อเรื่อง โดยให้พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุวุฒิการศึกษาสูงสุด พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา และให้ตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียน เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการและชื่อหน่วยงานพร้อมอีเมล

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) เนื้อเรื่องควรใช้ภาษาที่ง่าย สั้นกะทัดรัดแต่ชัดเจน ถ้าเป็นต้นฉบับภาษาไทยให้ยึดตามหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

7) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ประมาณ 6 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะห่างการพิมพ์ 1 ช่วงบรรทัด

8) ภาพ ให้ใช้ภาพสีหรือขาวดำ ให้ชื่อกำกับภาพเรียงตามลำดับ ในเนื้อเรื่องให้พิมพ์คำอธิบายที่สั้นและชัดเจนได้รูปภาพ การจะได้ตีพิมพ์ภาพสีหรือไม่ ขึ้นกับการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการวิชันว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งอย่างไร

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) (ถ้ามี) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัยหรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูลคำแนะนำแนวทางหรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการ เป็นต้น

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและเลขปีของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ชื่อ เครื่องหมายตรีภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” เชื่อมระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และเขมณัญญ์ อินทสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระธรรมโกศาจารย์, ประยูร ชมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ชมมจิตโต และคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยานุชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย ใช้เครื่องหมาย “&” ระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง**1) พระไตรปิฎก อรรถกถา**

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธรรม์ ธารงนาวาสวัสดิ์. (2548). ไต้ทะเลมีความรัก ภาคสาม: หลังคลื่นอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เสาวณีย์ จำเดิมเผด็จศึก. (2534). การรักษาภาวะจับหืดเฉียบพลันในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา, ชลรัตน์ ติเรกวัดชัย และ มนตรี ตูจันดา (บรรณาธิการ), อิมมูโนวิทยาทางคลินิกและโรคภูมิแพ้. (หน้า 99-103). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิททาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In The encyclopaedia America, (Vol.24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

ทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2559). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เดชขจร ภูทิพย์. (2562). วิธีฝึกใจให้เลิกทรมานจากความเครียด เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936/คำสั่ง-ประกาศ/>

10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง (ถ้ามี)/ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วัน/เดือน/ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกรมการปกครอง. (2564). เรื่องยกเลิกการเรียกสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 298 ง. (6 ธันวาคม 2564).

5. การส่งบทความเข้าระบบ ThaiJO เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: thammarat.yo@mbu.ac.th

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. เจื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับลิงค์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: ..... (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....
.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

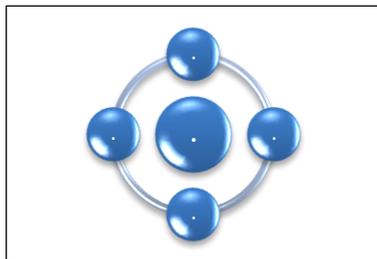
1.....(16 pt).....
2.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

.....(16 pt).....
.....
.....
.....

ผลการวิจัย (18pt)

.....(16 pt).....
.....
.....
.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ถ้ามี)

ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: ..... (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

Keywords: 3-5 words

บทนำ : Introduction (18 pt)

...(16.pt).....

.....

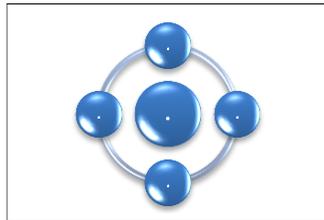
.....

เนื้อหา : Body (18 pt)

...(16.pt).....

.....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ถ้ามี)

สรุป : Conclusion (18pt)

...(16.pt).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

...(16.pt).....

.....

Eng.(16.pt).....

.....